

Programmabegroting 2024-2027

Gemeentehuis

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Programma's	6
1 Bestuur en ondersteuning	7
2 Veiligheid	12
3 Verkeer en vervoer	17
4 Economie	21
5 Onderwijs	28
6 Sport, cultuur en recreatie	33
7 Sociaal domein	39
8 Volksgezondheid en milieu	49
9 Volkshuisvesting	56
Paragrafen	63
Lokale heffingen	64
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	71
Onderhoud kapitaalgoederen	84
Financiering	95
Bedrijfsvoering	99
Verbonden partijen	101
Grondbeleid	117
Financiële begroting	128
Algemene uitgangspunten	131
Toelichting op de financiële begroting	133
Algemene dekkingsmiddelen	137
Overhead	140
Vennootschapsbelasting	141
Onvoorzien	142
Geprognosticeerde balans en EMU-saldo	143
Reserves en voorzieningen	145
Meerjaren-investeringsoverzicht	147
Incidentele baten en lasten	150
Bijlagen	154
Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld	154
Bijlage 2: Lijst van afkortingen	157

Voorwoord

Voor u ligt de programmabegroting 2024-2027. Het jaar 2024 is voor onze gemeente in meerdere opzichten een bijzonder jaar. Om te beginnen viert onze gemeente haar 25 jarig bestaan en kunnen we de balans opmaken halverwege de looptijd van het bestuursakkoord. Verder gaan we aan de slag met de resultaten van het bestuurskrachtonderzoek en de zoektocht naar een door de Kroon benoemde burgemeester. Op deze twee pijlers bouwen we het fundament voor een sterker Maasdriel. Daar gaan we samen met onze samenwerkingspartners vorm aan geven.

Beleidsontwikkelingen

Om onze gemeente bereikbaar te houden en te zorgen voor een goede doorstroming van het verkeer werken we aan een Wegenbeleidsplan, zetten we stappen in de ontwikkeling van de Zuidelijke Ontsluitingsroute en wordt een snelfietsroute gerealiseerd tussen Zaltbommel en 's-Hertogenbosch. Op 1 januari 2022 trad de nieuwe Wet inburgering in werking waardoor gemeenten een belangrijke rol gingen spelen bij de begeleiding van nieuwkomers die inburgering plichtig zijn. De gemeenten in de regio Rivierenland hebben deze taak ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland. Wij zijn van mening dat de huidige uitvoering niet voldoet aan onze kwaliteitseisen en hebben daarom besloten deze taak tezamen met de gemeente Zaltbommel in de Bommelerwaard te gaan uitvoeren. Er is grote woningbehoefte, ook in Maasdriel. Met nieuwe instrumenten als het programma Kansrijk Bouwen, versnellen we in 2024 het woningbouwprogramma. Daarbij start komend jaar de transitie naar werken onder de Omgevingswet. Het jaar 2024 zal zich kenmerken op het vinden van een versnelling binnen een nieuwe werkwijze. Uw raad heeft behoefte aan meer grip op onze gemeenschappelijke regelingen. Om de raad beter te laten functioneren in haar kaderstellende en controlerende rol, wordt het democratische samenspel tussen raad en gemeenschappelijke regelingen verbeterd. In dit proces, dat uiterlijk op 1 juli 2024 moet zijn afgerond, geven de gemeenteraden bijvoorbeeld eerst hun zienswijze op de voorgestelde wijzigingen, om deze daarna vast te stellen.

Financiële positie

De jaren 2024 en 2025 zijn financieel sluitend. De jaren erna zijn dit niet. Het landelijke beeld is dat de Nederlandse gemeenten moeite hebben om de begroting voor de begrotingsjaren 2026 en 2027 sluitend te krijgen. Dit komt met name door de ontwikkelingen in het gemeentefonds, de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente. De gemeente ontvangt middelen vanuit het gemeentefonds om de wettelijke taken uit te voeren. Het overgrote deel van de begroting is dan ook gebaseerd op deze wettelijke taken. Een beperkt deel is beschikbaar voor lokale beleidsambities. De VNG heeft berekend dat door allerlei aanpassingen van de financieringssystematiek de gemeenten vanaf 2026 te maken gaan krijgen met een korting van ongeveer € 3 miljard. De VNG heeft gemeenten geadviseerd om voor 2024 en 2025 een structureel sluitende begroting te presenteren en vanaf 2026 de reële tekorten zichtbaar te maken. Als we kijken naar de gemeente Maasdriel heeft de gemeente de laatste jaren eigen ambities in de begroting opgenomen die bekostigd moeten worden. De gemeente financiert deze ambities met geldleningen. De toename van het volume in leningen en de gestegen rente drukken op de begroting. Dit heeft een weerslag op de financiële fitheid van de gemeente, wat te zien is in de kengetallen van de gemeente (pagina 82). De solvabiliteit daalt en de netto schuldquote stijgt. Het wordt belangrijk een vinger aan de pols te houden voor wat betreft de financiële positie van onze gemeente.

Kaderbrief 2024

Het college informeerde uw raad op 7 september jongstleden over de verwerking van de aangenomen moties bij de behandeling van de Kadernota 2024. Graag gaan wij met u in gesprek hierover tijdens de begrotingsraad. Met vertrouwen gaan we het komende jaar tegemoet.

Namens het college,

Michiel Alexander de Raaf

Wethouder Financiën

Programma's

Programma 1

Bestuur en ondersteuning

Programma 1

Bestuur en ondersteuning

Taakvelden

Bestuur, Burgerzaken

Relevante ontwikkelingen

Verkiezingen Europees Parlement

Op 6 juni 2024 vindt de verkiezing plaats voor de leden van het Europees Parlement. De Tweede Kamer moet nog beslissen over een voorstel om vervroegd stemmen mogelijk te maken. Mogelijk wordt de verkiezing voor de leden van het Europees Parlement daarom uitgesmeerd over meerdere dagen.

Bestuurskrachtonderzoek

In september 2023 zijn de resultaten van het bestuurskrachtonderzoek gepresenteerd. De gevolgen van het bestuurskrachtonderzoek voor de bedrijfsvoering zijn afhankelijk van het nog te nemen besluit over het vervolg door de gemeenteraad. Eerder heeft de gemeenteraad uitgesproken de resultaten van het bestuurskrachtonderzoek mee te willen nemen bij het opstellen van het profiel voor de in 2024 te werven Kroonbenoemde burgemeester.

Wat willen we bereiken?

- 1.1 Versterken bestuurskracht
- 1.2 Verbeteren (digitale) dienstverlening

Wat gaan we daarvoor doen?

Versterken bestuurskracht (1.1)

Op basis van de uitkomsten van het Bestuurskrachtonderzoek 2023 brengen we in 2024 de consequenties voor de gemeente in beeld en gaan aan de slag met de onderzoeksresultaten. In afwachting daarvan pakken we onderwerpen uit het Bestuursakkoord zoals 'right to challenge' en 'versterken lokale democratie' pas daarna op. De resultaten van het Bestuurskrachtonderzoek bepalen immers hoe wij als organisatie onze eigen werkmethodes en afhankelijkheid van samenwerking moeten en kunnen versterken.

Verbeteren digitale dienstverlening (1.2)

Veel gemeentelijke diensten en producten kunnen inmiddels niet alleen digitaal aangevraagd worden, maar ook het proces erachter verloopt grotendeels digitaal. In 2024 gaan we verder met het uitbreiden van het aantal digitaal aan te vragen diensten.

Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 gaan we ook te maken krijgen met het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De gemeente is wat de dienstverlening betreft daar klaar voor. Er zijn vergunningenchecks ingebouwd en in 2024 bouwen we aanvullend nog een aantal vergunningenchecks in het systeem om het inwoners gemakkelijker en duidelijker te maken. Doel is om inwoners direct duidelijk te maken of een vergunning nodig is.

Als dat nodig is of er is aanvullend overleg voor nodig, worden de inwoners digitaal meegenomen naar de organisatie waar dit geregeld kan worden.

Programma 1

Wat mag het kosten?

Programma 1 Bestuur en burgerzaken (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Bestuur	2.233	2.027	2.445	2.454	2.463	2.472
Burgerzaken	760	962	882	883	892	892
Totaal lasten	2.993	2.989	3.327	3.336	3.354	3.365
Baten						
Bestuur	112	0	0	0	0	0
Burgerzaken	354	205	386	389	430	453
Totaal baten	466	205	386	389	430	453
Saldo van baten en lasten	-2.527	-2.783	-2.941	-2.947	-2.924	-2.911
Toevoegingen aan reserves	72	0	1.500	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	114	880	1.500	0	0	0
Saldo reservemutaties	42	880	0	0	0	0
Resultaat	-2.485	-1.903	-2.941	-2.947	-2.924	-2.911

Verschillen tussen de begroting 2023 en 2024

- Het budget van de griffie is verplaatst van het programma overhead naar het onderdeel 'bestuur'
- Bijdrage Regio Rivierenland - inkoop jeugdhulp
- Bezoldiging collegeleden en vergoedingen raadsleden

Relevante informatie

Relevante beleidsstukken

- Kaderbrief 2024-2027 inclusief Meicirculaire 2023 en Beleidsprioriteiten 2024

Betrokken verbonden partijen

- Regio Rivierenland
- Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard

Indicator	Eenheid	Periode	Maasdriel	Bron
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2024	5,49	Eigen gegevens
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2022	4,59	Eigen gegevens
Apparaatskosten	Kosten per inwoner (€)	2024	510	Eigen begroting
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen (€)	2022	12%	Eigen begroting
Overhead	% van totale lasten	2024	16%	Eigen begroting

Programma 2

Veiligheid

“Waakzaam en dienstbaar”

POLITI

Programma 2

Veiligheid

Taakvelden

Crisisbeheersing en brandweer, Openbare orde en veiligheid

Relevante ontwikkelingen

Toename en verandering in veiligheidsvraagstukken

Allerlei maatschappelijke ontwikkelingen zorgen dat fysieke en sociale veiligheid steeds meer met elkaar te maken hebben, zoals de vergroting van de eigen verantwoordelijkheid van onze inwoners, de toename van de afhankelijkheid van digitalisering, de stijging van het aantal verminderd zelfredzamen, de toename van complexe vraagstukken en de voorbereiding op nieuwe risico's als terrorisme en cybercrime.

Crisisbeheersing

Crisisbeheersing heeft de afgelopen jaren voor grote uitdagingen gestaan. De Covid-19 crisis, grote (natuur)branden, cyberincidenten en de boeren- en klimaatprotesten zijn hier voorbeelden van. Om die reden staat het stelsel van crisisbeheersing aan de vooravond van vernieuwing.

Wat willen we bereiken?

- 2.1 Een toenemend veiligheidsgevoel;
- 2.2 Een veilige leefomgeving;
- 2.3 Terugdringen ondermijning;
- 2.4 Naleving van wet- en regelgeving bevorderen;
- 2.5 Adequate crisisbeheersing.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering geven aan beleidsvisie externe veiligheid Zaltbommel en Maasdriel 2023-2027 (2.1, 2.2, 2.4)

Uitvoering van het beleid vindt plaats binnen het reguliere gemeentelijke takenpakket. Actiepunten volgend uit het beleid worden opgenomen in het werkprogramma 2024 van de ODR. De ODR voert ook het toezicht uit op het naleven van de regels. Inwoners worden geïnformeerd over risico's en hoe te handelen bij een calamiteit.

Vaststelling uitvoeringsprogramma Integraal Veiligheidsplan (2.1, 2.2, 2.3, 2.4)

In 2022 is het Integraal Veiligheidsplan Maasdriel 2022 – 2026 vastgesteld en eind 2023 het Integraal Veiligheidsplan De Waarden 2023 – 2026. Het is gebruikelijk dat een Integraal Veiligheidsplan (IVP) uitgewerkt wordt in een jaarlijks of tweejaarlijks 'Uitvoeringsprogramma IVP'. Hierin worden concrete doelstellingen, maatregelen en acties beschreven met het doel op gestructureerde wijze invulling te geven aan de ambities uit het IVP. Vaststelling van het uitvoeringsprogramma is voorbehouden aan het college en zal begin 2024 plaatsvinden.

Cybercrime - deelname aan de aanhaakkalender 2024 (2.1, 2.3, 2.4)

Gezien de steeds verdere digitalisering van onze samenleving en de toename van de daarbij behorende criminaliteit is extra aandacht voor dit onderwerp gewenst. In 2024 sluiten wij onder andere aan op de aanhaakkalender gedurende het hele jaar over digitale veiligheid om inwoners en ondernemers te attenderen en te informeren over de gevaren van cybercrime.

Meewerken aan Keurmerk Veilig Buitengebied (2.1, 2.2, 2.3)

De gemeente werkt mee om het Keurmerk Veilig Buitengebied (KVB) te verkrijgen voor het buitengebied van Maasdriel. In het derde kwartaal van 2023 is hiervoor de eerste certificering geweest. Het keurmerk heeft als doel om de weerbaarheid van inwoners en ondernemers te vergroten. Daarnaast is een belangrijk doel om als overheid meer (toe)zicht te krijgen op de problematiek in en van het buitengebied. Een belangrijke informatiebron zijn de inwoners en ondernemers van ons buitengebied. Vervolgens vindt er vanaf 2024 eens per kwartaal met één multidisciplinaire werkgroep overlegd en worden de acties vanuit de maatregelenmatrix voortgezet.

Herziening crisismanagement en -structuur: Opstellen organisatieplan en jaarplan (2.2, 2.5)

Het risicoprofiel, beleidsplan en crisisplan zijn wettelijke plannen (Wet veiligheidsregio's) op het gebied van crisisbeheersing. De plannen zijn in 2023 door de veiligheidsregio in gezamenlijkheid met gemeenten en crisispartners geactualiseerd voor de beleidsperiode 2024-2027. In 2024 wordt de regionale planvorming vertaald naar lokale planvorming en geborgd in een organisatieplan (de hoe-vraag) en een jaarplan 2024 (de wat-vraag). Dit betreft zowel de voorbereiding, de daadwerkelijke inzet als ook de nafase van een ramp of een crisis.

Herziening crisismanagement en -structuur: Uitvoering geven aan organisatieplan en jaarplan (2.2, 2.5)

Essentieel voor de uitvoering is dat er voldoende medewerkers zijn die een taak (gaan) vervullen in de gemeentelijke crisisorganisatie of een bijdrage leveren aan de regionale poules. Zij kunnen dat alleen door het opdoen van kennis (opleiden) en vaardigheden (trainen en oefenen).

Programma 2

Wat mag het kosten?

Programma 2 Veiligheid (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Crisisbeheersing en brandweer	1.862	1.946	2.184	2.192	2.200	2.207
Openbare orde en veiligheid	642	548	712	712	712	712
Totaal lasten	2.504	2.494	2.896	2.903	2.911	2.919
Baten						
Crisisbeheersing en brandweer	0	30	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	37	64	49	49	49	49
Totaal baten	37	94	49	49	49	49
Saldo van baten en lasten	-2.467	-2.400	-2.847	-2.855	-2.863	-2.870
Toevoegingen aan reserves	21	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	41	0	0	0	0	0
Saldo reservemutaties	20	0	0	0	0	0
Resultaat	-2.447	-2.400	-2.847	-2.855	-2.863	-2.870

Relevante informatie

Relevante beleidsstukken

- Beleidsregels handhaving Opiumwet
- Beleid huisvesting arbeidsmigranten
- APV
- Evenementenbeleid
- Integraal prostitutiebeleid
- Handhavingsbeleid Drank- en Horecawet
- Regionaal risicoprofiel, beleidsplan en crisisplan 2024-2027
- Integrale handhavingsvisie gemeente Maasdriel
- Beleidsvisie externe veiligheid Zaltbommel en Maasdriel 2023-2027

Betrokken verbonden partijen

- Veiligheidsregio Gelderland –Zuid (VRGZ)

Indicator	Eenheid	Periode	Maasdriel	Bron
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 inwoners	2022	5,0	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2022	0,6	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2022	3,3	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2022	1,2	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2022	5,1	CBS

Programma 3

Verkeer en vervoer

Programma 3

Verkeer en vervoer

Taakvelden

Verkeer en vervoer, Parkeren, Recreatieve havens, Economische havens en waterwegen, Openbaar vervoer

Relevante ontwikkelingen

Programma A2 Deil-Vught

Door de verkeersdruk op en rond de A2 tussen de knooppunten Deil en Vught dreigt deze snelweg een van de grootste fileknelpunten van het land te worden. Om de regio bereikbaar te houden, nu en in de toekomst, werkt het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat met het programma A2 Deil-Vught aan verschillende maatregelen. Vanwege de stikstofprioritering lag de planuitwerking al stil. Omdat het Ministerie met steeds meer prijsstijgingen en financiële tegenvallers kampt, is in de loop van 2023 aangegeven dat het programma A2 Deil-Vught langer op pauze wordt gezet. De vertraging heeft alleen betrekking op de grootschalige verbreding van de A2. De partners in het programma blijven wel uitvoering geven aan de korte termijn maatregelen (maatregelen die de drukte op de weg verminderen en de veiligheid verbeteren) en het Breed mobiliteitspakket (het aanbieden van alternatieven voor de automobilist op de A2).

Wat willen we bereiken?

- 3.1 Een veilig, goed functionerend en op het door de raad vastgestelde niveau onderhouden wegennetwerk dat zo optimaal mogelijk aansluit op het provinciale en landelijke netwerk;
- 3.2 Het creëren van een fietsnetwerk met een goede samenhang tussen doorfietsroutes, schoolroutes, overige hoofd fietsroutes en recreatieve routes, waarbij wordt aangehaakt op het regionale en provinciale fietsnetwerk en de snelfietsroute F2;
- 3.3 Het realiseren van een verkeersafwikkeling die - in samenhang met de Zuidelijke ontsluitingsroute - zorgt voor een verkeersveilig en leefbaar woon- en leefklimaat in en rondom Velddriel en Kerkdriel.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vaststellen Wegenbeleidsplan (3.1)

Vanuit de Wegenverkeerswet heeft de gemeente de zorgplicht voor het goed onderhouden van het wegenareaal dat zij beheert. Dit betreft zowel verhardingen als bermen. Onder de verhardingen vallen de rijbanen, fietspaden, voetpaden, pleinen, parkeervoorzieningen en alle overige (half)verhardingen. In het wegenbeheerplan is opgenomen dat de verhardingen op kwaliteitsniveau C, laag, beheerd moeten worden.

Vaststellen bestemmingsplan Zuidelijke Ontsluitingsroute (3.1, 3.3)

Eind 2021 nam de gemeenteraad het besluit om één route voor de ZOR uit te werken. De raad heeft daarvoor in deze fase in totaal € 5,9 miljoen aan voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Wij liggen op koers met de uitwerking van uw opdracht. In 2024 ronden wij de onderbouwende onderzoeken voor de ZOR af. Denk daarbij aan onderzoeken in het kader van milieu, archeologie en niet-gesprongen explosieven. Vervolgens leggen wij

het bestemmingsplan ter besluitvorming aan u voor. Na vaststelling daarvan kunnen wij met betrokkenen tot overeenstemming zien te komen over de aankoop van de voor de route benodigde percelen. Volgens de projectplanning ligt de route er in 2029.

Vaststellen uitvoeringsplan Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) 2e fase (3.1, 3.2, 3.3)

Met de uitvoering van het GVVP en het daaraan gekoppelde uitvoeringsprogramma kunnen de wegen in Maasdriel toekomstgericht worden verbeterd volgens het landelijke programma Duurzaam Veilig Wegverkeer. De aanleg van 60km/u zones in het buitengebied is verdeeld over de 3 fases van het uitvoeringsplan. Dat betekent dat er met het beschikbaar stellen van middelen voor de tweede fase budget beschikbaar komt voor het vervolg van de aanleg van de 60km/u zones. Daarnaast zal vanuit de tweede fase de inrichting van de Burgemeester van Randwijkstraat te Rossum als gebiedsontsluitingsweg in uitvoering worden genomen.

Aanleggen Snelfietsroute F2 (Zaltbommel - 's-Hertogenbosch) (3.2)

Samen met de gemeenten Zaltbommel en 's-Hertogenbosch en de provincies Gelderland en Noord-Brabant werkt de gemeente Maasdriel aan de Snelfietsroute F2. Deze route loopt van Zaltbommel door Maasdriel naar 's-Hertogenbosch. De fietspaden worden, daar waar nodig, verbreed. Bij de meeste kruisingen krijgt fietsverkeer de voorrang. Op deze wijze ontstaat een comfortabele, veilige en directe route. Hiermee wordt het fietsgebruik gestimuleerd. Maasdriel staat zelf aan de lat voor alle werkzaamheden op eigen grondgebied. De snelfietsroute wordt opgeleverd in 2024.

Opstellen ontwerp aansluiting F2 op rotonde Baronieweg Hedel (3.1, 3.2)

Voor de aansluiting van de snelfietsroute F2 op de rotonde Baronieweg Hedel wordt een ontwerp gemaakt. We zijn gestart met het uitwerken van enkele varianten, zodat dit deel alsnog in 2024, of uiterlijk 2025, aangelegd kan worden. Voor dit ontbrekende deel is het echter nog onzeker of het bestaande budget hiervoor toereikend is. Dit zal blijken uit het definitieve ontwerp.

Programma 3

Wat mag het kosten?

Programma 3 Verkeer en vervoer (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Verkeer en vervoer	2.924	3.779	4.612	4.493	4.578	4.670
Parkeren	0	0	0	0	0	0
Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	1	3	3	3	3	3
Openbaar vervoer	62	73	77	77	77	77
Totaal lasten	2.987	3.855	4.691	4.572	4.658	4.749
Baten						
Verkeer en vervoer	227	184	184	184	184	184
Parkeren	0	0	0	0	0	0
Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	-43	28	28	28	28	28
Totaal baten	184	212	212	212	212	212
Saldo van baten en lasten	-2.803	-3.643	-4.480	-4.360	-4.446	-4.538
Toevoegingen aan reserves	4.862	500	500	500	500	500
Onttrekkingen aan reserves	4.392	60	162	162	162	162
Saldo reservemutaties	-470	-440	-338	-338	-338	-338
Resultaat	-3.273	-4.084	-4.817	-4.698	-4.784	-4.875

Relevante informatie

Relevante beleidsstukken

- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
- Wegenbeheerplan 2024-2028 (nog vast te stellen)
- Beleidsplan Openbare Verlichting 2016-2025
- Nota Parkeernormen 2020

Betrokken verbonden partijen

- Regio Rivierenland
- Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Programma 4

Economie

Programma 4

Economie

Taakvelden

Economische ontwikkeling, Fysieke bedrijfsinfrastructuur, Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen, Economische promotie

Relevante ontwikkelingen

Economische ontwikkelingen

Het BBP in Nederland groeide in 2021 nog met 4,8% en in 2022 met 4,5%. De bedrijfstakken handel, vervoer en horeca, de bedrijfstak zakelijke dienstverlening en de bedrijfstak cultuur, sport, recreatie en overige diensten hadden de grootste bijdrage aan deze groei. In 2023 zagen wij echter een sterke afname van de groei naar 0,8%. De groei zakt voornamelijk door krapte op de arbeidsmarkt en een nog steeds hoge inflatie. Zo stonden tegenover elke 100 werklozen in het eerste kwartaal van 2023 122 vacatures en was er een forse stijging van de inkoopprijs van gas en stroom te zien.

Aanhoudende schaarste aan bedrijventerreinen en capaciteitstekorten energienet

Maasdriel heeft nagenoeg geen uitgeefbare bedrijventerreinen meer voor uitbreiding van bestaande bedrijven of vestiging van nieuwe bedrijven. Het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) laat vanuit onderzoek een constante hoge behoefte aan bedrijventerreinen zien voor de komende jaren. Dit beeld wordt verder ondersteund door de aanhoudende vraag naar bedrijfsgrond vanuit vele ondernemers, zowel kleine als grote MKB-bedrijven. Daarnaast kampt het elektriciteitsnet in Nederland (en de Bommelerwaard) met tekorten aan netwerkcapaciteit waardoor de energieleveranciers momenteel niet kunnen voldoen aan de vraag. Daardoor kunnen zwaardere en/of nieuwe aansluitingen op het elektriciteitsnet veelal niet op korte termijn worden gerealiseerd. Dit heeft gevolgen voor het vestigingsklimaat van onze huidige en toekomstige ondernemers en stelt ons voor nieuwe uitdagingen (inclusief kansen en bedreigingen).

Groei van toerisme, marktruimte in Maasdriel

De komende jaren zal het inkomend en binnenlands toerisme in Nederland naar verwachting sterk blijven groeien. Buitenlandse bezoekers weten na de covid-19 pandemie Nederland in toenemende mate te vinden en ook Nederlanders zelf blijven recreëren in eigen land. Gemeente Maasdriel biedt zowel dagrecreatief als verblijfsrecreatief aanbod voor haar bezoekers. Echter, dit aanbod is op dit moment beperkt en weinig divers. Er liggen zowel kwantitatief (hoeveelheid aanbod) als kwalitatief (onderscheidend en vernieuwend aanbod) kansen om de toeristisch-recreatieve potentie van de gemeente ten volste te benutten. Hier wordt op ingezet door de visie toerisme en recreatie.

Bezoekers zijn op zoek naar beleving, buiten & actief zijn en kwaliteit

Recreanten en bewoners zijn steeds vaker op zoek naar beleving en bijzondere ervaringen. Ook vinden ze het belangrijk om actief te zijn en meer te bewegen. Hiervoor trekken zij vaker naar buiten en recreëren zij op en rond het water. Maasdriel heeft met haar groene- én waterlandschap veel te bieden voor toeristen en recreanten die

op zoek zijn naar mogelijkheden voor (actieve) buitenrecreatie, zoals bijvoorbeeld diverse vormen van agrotourisme.

Wat willen we bereiken?

- 4.1 We verbinden ondernemers door ondersteuning aan ondernemers te bieden;
- 4.2 Lokale economie stimuleren en versterken;
- 4.3 Toekomstbestendig vestigingsklimaat;
- 4.4 Versterken arbeidsmarkt en onderwijs;
- 4.5 Het aanbod voor toerisme en recreatie verder versterken, vergroten en uitbreiden;
- 4.6 Maasdriel profileren als hotspot voor waterrecreatie;
- 4.7 Kwaliteit verblijfsrecreatieve aanbod vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren uitvoeringsprogramma economie (4.1, 4.2, 4.3, 4.4)

Het uitvoeringsprogramma bevat projecten of onderdelen waar de gemeente nu ook al aan werkt (bijvoorbeeld duurzaamheid) maar ook nieuwe projecten. Het uitvoeringsprogramma maakt onderscheid in rolverdeling (wie doet wat) en ook een inschatting van de kosten. In 2024 zal de uitvoering van het programma beginnen. Het is belangrijk op te merken dat hoewel sommige activiteiten kunnen worden gefinancierd binnen het reguliere budget, er momenteel onvoldoende middelen beschikbaar zijn voor bepaalde specifieke onderdelen.

Ontwikkeling werklocaties(4.1, 4.2, 4.3)

Gezien de grote vraag naar (lokale) bedrijfslocaties zetten we in op de ontwikkeling van nieuwe werklocaties. In het Regionaal Programma Werkterreinen (RPW) zijn deze ontwikkelingen (deels) opgenomen. In 2022 is de gebiedsvisie Poort van Maasdriel door de raad vastgesteld. In 2023 is de visie verder uitgewerkt op de punten verkeer, milieuhinder en financieel. Uit deze uitwerking wordt duidelijk dat de ontwikkeling van deelgebieden 2 en 3, zoals voorgesteld in de gebiedsvisie, niet haalbaar is. Verder onderzoek is nu nodig om te kijken hoe we op een andere manier invulling kunnen geven aan de ambities uit de gebiedsvisie. Waarbij een kwalitatief hoogwaardig bedrijventerrein ontwikkeld wordt waar voor de komende jaren gefaseerd invulling aan gegeven kan worden. Wij gaan alternatieve locaties voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein onderzoeken. Daarbij zal sprake zijn van een integrale beoordeling, dus inclusief haalbaarheidsonderzoek. De ambities uit de gebiedsvisie vormen daarbij het vertrekpunt en waar nodig zullen voorstellen worden gedaan om deze op onderdelen bij te stellen. Het deelgebied 1 zoals opgenomen in de gebiedsvisie gaan we wel verder ontwikkelen. Hiervoor wordt in 2024 gestart met de (omgevingsplan)ontwikkeling(en).

Faciliteren duurzaamheid op bedrijventerreinen (4.1, 4.2)

Tegenwoordig is duurzaamheid onmisbaar voor zowel ondernemerschap als bedrijventerreinen. Ondernemers tonen groeiende innovatie in duurzaamheid, gestimuleerd door stijgende energieprijzen die hen richting duurzame energieoplossingen leiden. Vanuit de Regiodeal is het project "Energie Expertiseteam Rivierenland" ontstaan. Dit pilotproject, ook wel het "Energieklok voor bedrijven" genoemd, ondersteunt voornamelijk MKB ondernemers bij verduurzaming. Het biedt advies en hulp bij de uitvoering van duurzaamheidsinitiatieven. Het project is een samenwerking tussen VNO-NCW en S-TEC, met aanzienlijke financiering van de Provincie Gelderland en bijdragen van alle regiogemeenten via CDOKE-gelden. Deelnemende ondernemers dragen ook bij. In 2024 volgt een evaluatie van de pilot, die bepaalt of het project wordt voortgezet.

Verhogen organisatiegraad: Verkennen en oprichten van een ondernemersfonds(4.1, 4.2)

De gemeente Maasdiel heeft diverse bedrijventerreinen. Op dit moment wordt in de vorm van ondernemersverenigingen slechts zeer beperkt samengewerkt. Versterking van deze samenwerking is essentieel om de bedrijventerreinen toekomstbestendig in te richten. Een aantal ondernemers heeft aangegeven de samenwerking te willen professionaliseren. Deze ondernemers zien de meerwaarde en de behoefte voor het verkennen en oprichten van één of meerdere ondernemersfondsen. In 2024 (start 2023) gaan wij onderzoeken welk type fonds het meest passend is voor de bedrijventerreinen en streven wij ernaar dit fonds op te richten.

Samenwerking bedrijfsleven en onderwijs (4.1, 4.2, 4.4)

Er wordt ingezet op het verbinden van de onderwijsinstellingen en ondernemers(verenigingen) in Bommelerwaard en omgeving. Een goede samenwerking tussen het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen draagt bij aan het verbinden van het aanbod en de vraag naar opleidingen van (toekomstige) medewerkers. Het vergroot de kennisoverdracht, creëert meer mogelijkheden voor stageplekken en leerwerkplekken en enthousiasmeert leerlingen voor techniek en ondernemerschap. Wij zetten ons in om de bijeenkomsten tussen onderwijs en bedrijfsleven intensiever te stimuleren, te bevorderen en te ondersteunen.

Promoten Regionaal Stimuleringsfonds onder ondernemers (4.1, 4.2, 4.4)

Om onze regio te laten groeien en bloeien zijn nieuwe ontwikkelingen nodig, maar die vereisen financiële middelen. Met een eigen Regionaal Stimuleringsfonds stimuleert FruitDelta Rivierenland ondernemers en ondernemende inwoners om met hun ideeën bij te dragen aan de ontwikkeling van Rivierenland. Wij blijven ons inzetten om het fonds onder de aandacht van onze ondernemers te brengen en hen aan te moedigen om hun innovatieve ideeën naar voren te brengen. Dit doen we door regelmatig gesprekken met hen aan te gaan en hen te wijzen op de mogelijkheden die het fonds biedt.

Uitvoering visie en uitvoeringsprogramma toerisme en recreatie (4.5, 4.6, 4.7)

We zetten in op de uitvoering van de benoemde ambities, doelen en acties uit de visie en het uitvoeringsprogramma. Hiermee versterken we het toeristisch-recreatieve product van Maasdiel. De acties uit het uitvoeringsprogramma zullen onder andere bijdragen aan het profileren van Maasdiel als recreatieve bestemming en het verbeteren van het dag- en verblijfsrecreatieve aanbod. Denk daarbij aan onderzoek naar de marktruimte voor het verblijfsrecreatie, het stimuleren van ondernemers rondom de ontwikkeling van dagrecreatief aanbod, inzetten op (regionale)samenwerking en het opzetten van diverse marketingacties.

Afronden ontwikkeling Zandmeren (4.6)

Maasdiel heeft veel te bieden op het gebied van waterrecreatie en watersport. Denk daarbij aan de verschillende jachthavens en het recreatiegebied de Zandmeren. We zijn trots op de Zandmeren en willen dit gebied samen met de ondernemers blijven verbeteren. Een extra impuls is nodig om het kwaliteitsniveau blijvend te verhogen voor de eigen inwoners en om meer toeristen aan te trekken. Hiervoor is eerder een visie opgesteld, waaruit het uitvoeringsplan Zandmeren 2030 is voortgekomen. De werkzaamheden van fase 1 zijn afgerond en de werkzaamheden voor fase 2 zijn in afrondende fase. Fase 3 zal later van start gaan en lopen in de periode vanaf 2024, mits hiervoor het benodigde budget beschikbaar komt. Hiervoor volgt in 2024 een voorstel.

Revitaliseren camping Heerewaarden (4.5, 4,7)

De gemeente Maasdiel ondersteunt camping Heerewaarden met de door hen ingezette kwaliteitsimpuls. We vinden het belangrijk om campings en vakantieparken te ondersteunen bij het bestrijden van permanente bewoning en het opruimen ervan. Naast de inzet op kwaliteitsverbetering zal de camping het terrein openstellen

voor het gebruik van wandelroutes. Hiermee wordt ook invulling gegeven aan de ambitie van de gemeente om de maasoevers en het dorp Heerwaarden aantrekkelijker te maken.

Onderzoek revitalisering andere campings (4.5, 4,7)

De omvang van het aantal bestaande overnachtingsmogelijkheden in Maasdriel is beperkt en de permanente bewoning hiervan zorgt voor een negatief toeristisch imago. Daarom willen we onderzoeken of het, net zoals bij camping Heerwaarden, mogelijk is om andere campings te ondersteunen bij een revitaliseringsslag. De aanpak van permanente bewoning moet echter wel integraal worden aangevlogen, omdat enkel handhaving niet tot de gewenste effecten zal leiden.

Programma 4

Wat mag het kosten?

Programma 4 Economie (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Economische ontwikkeling	118	158	180	180	129	129
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	90	6	2	2	2	2
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	88	79	81	81	81	81
Economische promotie	24	32	35	35	35	35
Totaal lasten	320	275	298	298	247	247
Baten						
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	120	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	31	46	48	48	48	48
Economische promotie	206	298	306	306	306	306
Totaal baten	357	344	354	354	354	354
Saldo van baten en lasten	37	69	55	55	106	106
Toevoegingen aan reserves	30	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	51	51	51	51	0	0
Saldo reservemutaties	21	51	51	51	0	0
Resultaat	58	120	106	106	106	106

Relevante informatie

Relevante beleidsstukken

- Regionaal programma werklocaties 2020-2024
- Visie recreatie & toerisme 2018 – 2022
- Centrumvisie: samen voor een bloeiend centrum
- Regionaal Economisch Ambitiedocument 2022-2025
- Regionale detailhandel structuurvisie Rivierenland

Betrokken (verbonden) partijen

- Regio Rivierenland
- Logistieke Hotspot Rivierenland
- Recreatieschap Nederrijn, Lek & Waal

- Stichting Streekmarketing Bommelerwaard
- Bureau Toerisme Rivierenland (BTR)

Indicator	Eenheid	Periode	Maasdriel	Bron
Funciemenging	%	2022	50,8	LISA
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2022	194,3	LISA

Programma 5

Onderwijs

Programma 5

Onderwijs

Taakvelden

Openbaar basisonderwijs, Onderwijshuisvesting, Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Relevante ontwikkelingen

Normaliseren in het onderwijs

Ook in het onderwijs is – net als in de jeugdhulp en de jeugdgezondheidszorg – normaliseren een belangrijk thema. We willen niet dat hobbels in het leven van kinderen, jongeren en ouders te veel geproblematiseerd, gemedicaliseerd en geïndividualiseerd worden, waarbij de contextfactoren soms uit het oog worden verloren. De gemeente wil vanuit zijn verantwoordelijk voor jeugdzorg graag samen met het onderwijs een vorm vinden voor het normaliseren van (kleine) afwijkingen in gedrag.

Passend onderwijs en talentontwikkeling

Alle leerlingen moeten een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en hun mogelijkheden. Passend onderwijs moet ervoor zorgen dat elk kind het beste uit zichzelf haalt. We hechten waarde aan talentontwikkeling: onderwijs dat zoveel mogelijk afgestemd is op wat de kinderen nodig hebben. Op die manier kunnen zij meer uit zichzelf halen en zo hun talenten ontplooien.

Verduurzaming schoolgebouwen

De onderwijssector biedt nog veel kansen voor verduurzaming. Een duurzaam schoolgebouw heeft een gezond binnenklimaat, een laag energieverbruik en is betaalbaar. Bij primair (en voortgezet) onderwijs spelen schoolbesturen en de gemeente een belangrijke rol in deze verduurzaming.

Wat willen we bereiken

- 5.1 Integratie binnen het onderwijs en zo weinig mogelijk onderwijsachterstanden en verzuim
- 5.2 (Het voortzetten van) een duurzame en gezonde onderwijsomgeving
- 5.3 Een doorbraak in de negatieve spiraal van laaggeletterdheid
- 5.3 Een kwalitatief goed en laagdrempelig toegankelijk VVE-aanbod en een goede spreiding van VVE plekken over de gemeente
- 5.4 Kwalitatief hoogwaardig leerlingenvervoer voor alle kinderen die daarop zijn aangewezen

Wat gaan we daarvoor doen?

Beleid opstellen vrijstellingen 5 onder b Leerplichtwet (5.1)

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor vrijstelling van de Leerplichtwet op grond van artikel 5 onder b. Dit artikel beschrijft het recht op vrijstelling van inschrijving om richtingsbezwaar. Het gaat er daarbij om dat de ouders geen school op redelijke afstand van hun woning kunnen vinden die het kind wil plaatsen en die de

religie of levensovertuiging van het gezin in het onderwijs uitdraagt en bevordert. Mogelijk volgt hierover nog nieuwe wetgeving. Vooruitlopend hierop werken we met een eigen (beleids)kader.

Adviespleinen / afhaalpunt boeken (5.1)

We willen graag dat meer inwoners gebruik gaan maken van de diensten van de bibliotheek. We streven ernaar om op het Adviesplein in Hedel ook een bibliotheekfunctie aan te bieden, met ten minste een afhaalpunt. Daarvoor doen we een beroep op, maar zijn we ook afhankelijk van, een subsidie(regeling) van het Rijk.

Duurzaamheidsmaatregelen bij onderhoud (5.2)

Vanuit onze onderhoudsverantwoordelijkheden voor de brede scholen in onze gemeente, willen we graag duurzaamheidsmaatregelen nemen. Daar is echter een kostenplaatje aan verbonden, waar onvoldoende dekkingsmiddelen voor zijn. Om die reden zijn we afhankelijk van subsidies, die we in 2024 proberen te verkrijgen.

Afspraken vastleggen over medegebruik en verhuur schoolgebouwen (5.2)

Schoolgebouwen worden steeds vaker ook door anderen gebruikt. De Wet op het Primair Onderwijs (WPO) en de Wet op het Voortgezet Onderwijs schrijven hierover regels voor. We vertalen deze regels naar afspraken over medegebruik en verhuur van schoolgebouwen in Maasdriel.

Start maatwerktraject Integrale Aanpak Laaggeletterdheid (5.3)

We gaan op een integrale manier aan de slag met het bestrijden van laaggeletterdheid. Het maatwerktraject helpt ons om de aanpak laaggeletterdheid beter te verbinden met andere beleidsterreinen en zo de effectiviteit van onze inzet te vergroten en de doelgroep beter te bereiken.

Implementatie van de Peutermonitor (5.4)

De Peutermonitor is een tool die de data van de kinderopvangaanbieders, het consultatiebureau en de Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP) verzamelt, controleert en valideert, zodat we in overzichtelijke dashboards steeds beschikken over recente informatie en daarmee grip houden op de uitwerking van het VVEbeleid, op het bereik en non-bereik. Het biedt ons ook de mogelijkheid om de effecten van eventuele beleidskeuzes te onderzoeken.

Aanscherpen convenant VVE / herijken subsidieregeling (5.4)

De gemeente verstrekt subsidie voor voorschoolse educatie. Dit doen wij op basis van de subsidieregeling VVE gemeente Maasdriel 2020, die aan herijking toe is. Dat doen we in 2024.

Inrichten client- / ouderbetrokkenheid Leerlingenvervoer (5.5)

We geven client- en ouderbetrokkenheid bij het leerlingenvervoer opnieuw vorm. Vanaf 2024 organiseren we ten minste twee keer per jaar een thema-avond voor ouders en andere belanghebbenden. Daarnaast organiseren we aan het begin en eind van het schooljaar (voor de opstart- en aanvraagperiode) inloopspreekuren. We onderzoeken de mogelijkheden om een online platform op te zetten voor ouders/verzorgers, voor algemene vragen, polls, uitnodigingen voor thema-avonden et cetera.

Programma 5

Wat mag het kosten?

Programma 5 Onderwijs (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Openbaar basisonderwijs	34	21	80	80	80	80
Onderwijshuisvesting	694	676	806	797	770	772
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.491	1.083	1.214	1.214	1.214	1.204
Totaal lasten	2.219	1.780	2.100	2.091	2.065	2.056
Baten						
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	105	139	126	126	126	126
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	599	180	180	180	180	180
Totaal baten	704	320	307	307	307	307
Saldo van baten en lasten	-1.515	-1.461	-1.793	-1.784	-1.758	-1.750
Saldo reservemutaties						
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	35	35	35	35	35	35
Saldo reservemutaties	35	35	35	35	35	35
Resultaat	-1.480	-1.425	-1.758	-1.749	-1.722	-1.714

Relevante informatie

Relevante beleidsstukken

- Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2022-2025
- Lokaal Educatieve Agenda 2023-2026 Maasdriel
- Uitvoeringsagenda Samenwerkingsverband de Meierij
- Taalakkoord Rivierenland
- Kwaliteitsakkoord en Convenant VVE
- Beleidsplan Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen Gemeente Maasdriel
- Subsidieregeling VVE gemeente Maasdriel
- Verordening leerlingenvervoer gemeente Maasdriel

Betrokken verbonden partijen

- Scholen en Kinderopvang
- Bibliotheek Rivierenland
- Welzijn Bommelerwaard
- Stichting Kompas

- Stichting Lezen en Schrijven
- Consultatiebureau
- Connect2Jeugd
- Taalhuis Maasdriel
- ROC-RIVOR
- Koning Willem 1 college

Indicator	Eenheid	Periode	Maasdriel	Bron
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2022	25,1	DUO
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2022	10	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2021	0,8	Ingrado

Programma 6

Sport, cultuur en recreatie

Programma 6

Sport, cultuur en recreatie

Taakvelden

Sportbeleid en activering, Sportaccommodaties, Cultuurpresentatie, Cultuurproductie en cultuurparticipatie, Musea, Cultureel erfgoed, Media, Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Relevante ontwikkelingen

Werken aan gezond en actief leven

In opdracht van het Rijk werken gemeenten samen met hun maatschappelijke partners aan een samenhangende lokale aanpak voor gezondheid, sport en bewegen én het sociaal domein. Het Sportakkoord II biedt - samen met het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) – het fundament voor samenhangend gezondheidsbeleid. Dit Sportakkoord II bevat drie ambities: het versterken van het fundament van de sport, het vergroten van het bereik van de sport en meer betekenis geven aan sport. Voorbeelden van doelen binnen het Sportakkoord II zijn het vergroten van inclusie en diversiteit en het creëren van een sociaal veilige sport. Het gaat er vooral om dat mensen plezier beleven aan sport en bewegen, dat meer mensen zich aangesproken voelen om te sporten en bewegen en dat de waarde van sport voor meer mensen duidelijk wordt. Die waarde zit bijvoorbeeld in energie, plezier en zingeving in het dagelijks leven.

Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC)

Ook Maasdriel zet zich in om de komende jaren vraaggericht de toeleiding en begeleiding naar sport, beweeg- en cultuuraanbod te versterken, zodat meer mensen actief betrokken raken bij en deelnemen aan sport, bewegen en cultuur en daarmee gezonder, actiever en fitter worden. Daarvoor zetten wij de buurtsportcoaches in. Met de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) wordt deelname aan sport, bewegen en cultuur verbonden met ten minste één andere sector, zoals de zorg of het onderwijs. Door de jaren heen hebben de functionarissen zich ingezet om de verbinding tussen sectoren te realiseren. De BRC is inmiddels opgegaan in het GALA, maar dat doet niets af aan de doelstellingen.

Kunst- en cultuurbeleid: cultuur voor iedereen

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het lokale cultuurbeleid en voor de voorzieningen van cultuureducatie en amateurkunst. Maasdriel zet in op een divers en verspreid aanbod van kunst en cultuur om zoveel mogelijk inwoners te bedienen en te bereiken. We besteden ook aandacht aan herdenken. We doen in 2024 en 2025 mee met het Gelders programma Vrijheid, waarin het vieren van 80 jaar vrijheid centraal staat en de waarde van vrijheid ook voor de generaties van na de oorlog betekenis krijgt.

Recreatie en toerisme

Voor de begrotingsteksten wordt verwezen naar Programma 4 Economie.

Wat willen we bereiken?

- 6.1 Toegang tot sport en cultuur voor al onze inwoners mogelijk maken;
- 6.2 Een breed, veilig en toegankelijk sportaanbod voor onze inwoners
- 6.3 Een optimale bezetting van sportaccommodaties door te streven naar multifunctionaliteit;
- 6.4 Een divers en aantrekkelijk kunst- en cultuuraanbod dat bijdraagt aan een prettige omgeving, aan onze lokale economie, aan de vorming van inwoners en hun welbevinden;
- 6.5 Een eigen lokale omroep voor Maasdriel of de Bommelerwaard;
- 6.6 Een schone, hele en veilige openbare ruimte waarin het aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te recreëren

Wat gaan we daarvoor doen?

Implementeren hoofdlijnen Sportakkoord II (6.1, 6.2)

Gemeenten staan voor de uitdaging om de landelijke ambities uit het Sportakkoord (II) te vertalen naar hun lokale situatie en uit te werken in de eigen lokale Sportakkoorden. Daarmee geven we een impuls aan ons lokale sportbeleid. Met de opgehaalde input vanuit sportverenigingen tijdens het sportcafé wordt er de komende jaren (tot en met 2026) uitvoering gegeven aan het sportakkoord II.

Realiseren van een buitenfitness (6.1, 6.2)

In 2024 realiseren we een buitenfitness voor onze inwoners bij de Zandmeren.

Vervangen kunstgrasvelden DSC Kerkdriel (6.1, 6.2)

Bij voetbalvereniging DSC in Kerkdriel zijn in 2010 één volledig kunstgrasveld en één kunstgras-pupillenveld aangelegd. Deze velden worden periodiek gekeurd om te controleren of ze nog voldoen aan de gebruikersnorm van NOC*NCF-KNVB. Uiterlijk 2024 moet de toplaag van de velden worden vervangen om aan de gebruikersnorm te kunnen blijven voldoen en er op een veilige en verantwoorde manier gesport kan blijven worden.

Opstellen beleid (buiten)sportaccommodaties (6.3, 6.4)

In 2021 stelde Maasdriel een nieuw maatschappelijk vastgoedbeleid vast, met daarin de kaders om op een strategische en integrale wijze sturing te geven aan de vastgoedportefeuille van de gemeente. Het opstellen van een beleid (buiten)sportaccommodaties is een vervolgstap die we in 2024 gaan maken. Daarin leggen we de kaders en voorwaarden vast om verantwoord te kunnen sporten en bewegen.

Organiseren kunstverkiezing 25 jaar Maasdriel (6.4)

De jaarlijkse kunstverkiezing heeft dit jaar een bijzonder thema: 25 jaar Maasdriel. Onze gemeente bestaat in 2024 immers 25 jaar. Het winnende kunstwerk wordt een jaar lang geëxposeerd in de hal van het gemeentehuis.

Deelname aan het Programma Vrijheid 2024 – 2025 (6.4)

In 2024 en 2025 herdenken we dat de WO II 80 jaar achter ons ligt en dat we in Nederland en Gelderland in vrijheid kunnen leven. In navolging van het project Gelderland Herdenkt 75 jaar vrijheid stelt de provincie Gelderland middelen beschikbaar voor regionale projecten onder de vlak van het project Programma Vrijheid 2024 – 2025.

Organiseren Mobiele Erfgoed Tentoonstelling (MET) (6.4)

Vanuit het Cultuur- en Erfgoedpact Rivierenland is in 2022 de Mobiele Erfgoed Tentoonstelling (MET) ontwikkeld. MET is een combinatie van elementen waarmee erfgoedorganisaties heel gemakkelijk zelf een expositie in elkaar

kunnen zetten, bijvoorbeeld in een verzorgingshuis of een publieke ruimte. In 2024 komt de expositie naar Maasdriel.

Investeren in een lokale omroep(6.5)

Op dit moment is er geen lokale omroep actief in Maasdriel of in de Bommelerwaard. Gemeente Maasdriel ziet echter wel de meerwaarde van een lokale omroep. Daarom gaan we in 2024 actief op zoek naar een nieuwe lokale omroep voor onze inwoners.

Vaststellen beleidsdocument Groen en Bomen (6.6)

Begin 2024 leggen wij u een beleidsdocument Groen en Bomen ter vaststelling voor. In dit document worden onder andere de visie, de strategie, het beleid en het uitvoeringsprogramma uitgewerkt. Er is extra aandacht voor klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Programma 6

Wat mag het kosten?

Programma 6 Sport, cultuur en recreatie (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Sportbeleid en activering	326	437	578	578	568	415
Sportaccommodaties	1.378	1.084	1.619	1.330	1.311	1.304
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	230	225	210	210	210	210
Musea	2	14	2	2	2	2
Cultureel erfgoed	32	30	31	31	31	31
Media	477	479	492	492	492	492
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.700	1.720	1.835	1.846	1.928	1.926
Totaal lasten	4.145	3.989	4.768	4.489	4.542	4.380
Baten						
Sportbeleid en activering	114	41	124	124	115	-39
Sportaccommodaties	625	288	402	402	402	402
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	5	9	9	9	9	9
Media	0	0	0	0	0	0
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	252	229	229	229	229	229
Totaal baten	996	567	764	764	754	601
Saldo van baten en lasten	-3.149	-3.422	-4.004	-3.725	-3.788	-3.779
Toevoegingen aan reserves	638	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	623	29	392	67	67	67
Saldo reservemutaties	-15	29	392	67	67	67
Resultaat	-3.164	-3.393	-3.612	-3.658	-3.721	-3.712

Relevante informatie

Relevante beleidsstukken

- Cultuurprogramma provincie Gelderland
- Deelvisie Groen en Bomen 2019

- Beheerplan Sportvelden
- Gezondheidsbeleid 2018-2021
- Kwaliteitsniveau voor spelen in de openbare ruimte 2021-2028
- Integrale nota samenleven 2022 (nog vast te stellen, november 2022)
- Bommelerwaards Preventieakkoord 2021
- Gebouwenbeheerplan 2019-2024
- Maatschappelijk vastgoedbeleid 2022-2026
- Cultuurnota Maasdriel 2020
- Lokaal Sportakkoord Maasdriel 2021-2022

Betrokken verbonden partijen

- Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Indicator	Eenheid	Periode	Maasdriel	Bron
Niet-sporters	%	2020	57,1	Gezondheids- enquête (CBS, RIVM)

Programma 7

Sociaal domein

Programma 7

Sociaal domein

Taakvelden

Samenkracht en burgerparticipatie, Toegang en eerstelijnsvoorzieningen, Inkomensregelingen, WSW en beschut werk, Arbeidsparticipatie, Maatwerkvoorzieningen (WMO), Maatwerkdienstverlening 18+, Huishoudelijke hulp (WMO), Begeleiding (WMO), Dagbesteding (WMO), Overige maatwerkarrangementen (WMO), Maatwerkdienstverlening 18-, Jeugdhulp begeleiding, Jeugdhulp behandeling, Jeugdhulp dagbesteding, Jeugdhulp zonder verblijf overig, Pleegzorg, Gezinsgericht, Jeugdhulp met verblijf overig, Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf, Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf, Gesloten plaatsing, Geëscaleerde zorg 18+, Beschermd wonen (WMO), Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO), Geëscaleerde zorg 18-, Jeugdbescherming, Jeugdreclassering

Relevante ontwikkelingen

Aanpak Geldzorgen, Armoede en Schulden

Eind 2022 presenteerde het Rijk een meerjarenplan voor de aanpak van geldzorgen, armoede en schulden. Centrale doel van dit plan is het beter borgen van de bestaans- en inkomenszekerheid. Gemeenten kunnen extra inzetten op de doelstellingen binnen deze aanpak: een betere borging van bestaans- en inkomenszekerheid, preventie van geldzorgen, realiseren dat iedereen mee kan doen in de samenleving, optimaliseren van de gemeentelijke schuldhulpverlening en perspectief op een financieel zorgeloze toekomst. In Maasdriel investeren we voortdurend in laagdrempelige, eenvoudige, mensgerichte financiële hulp, de extra inkomsten vanuit het Rijk helpen ons daarbij.

Flankerend beleid energiearmoede

Het Rijk heeft incidenteel extra budget beschikbaar gesteld voor de jaren 2022 tot en met 2024, bedoeld om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge energiekosten te voorkomen. Gemeenten kunnen dit budget gebruiken voor extra inzet op het gebied van vroegsignalering en het verwachte extra beroep op bijzondere bijstand.

SPUK GALA: een integraal preventief beleid

Gemeenten krijgen voortaan één brede specifieke uitkering die alle financiële middelen bundelt die gemeenten krijgen voor preventietaken. Dat maakt een integraal preventief beleid mogelijk op lokaal niveau. En het stelt gemeenten in staat om stevig en meer samenhangend in te zetten op preventie. In 2024 gaan wij aan de slag met de uitvoering van dit programma.

Nieuwe wetgeving minnelijk schuldsaneringstraject

De looptijd van een minnelijk schuldsaneringstraject (MSNP) is gehalveerd, van drie naar anderhalf jaar. Dit vraagt om een andere benadering van schuldhulpverlening en een andere wijze van dienstverlening door de gemeente. De focus van onze consultants komt meer te liggen op de intake en de coachende rol.

Verruiming van taken preventie en vroegsignalering

Het Rijk zet steeds meer in op vroegsignalering van schulden door gemeenten. Door financiële problemen in een vroeg stadium te signaleren en een hulpaanbod te doen worden grotere schuldenproblemen (en daarbij horende maatschappelijke kosten) voorkomen. Ook wordt er meer ingezet op preventie van financiële problemen, onder andere door informatievoorziening en laagdrempelige hulp en begeleiding.

Wat willen we bereiken?

- 7.1 Invulling geven aan de (lokale) opgaven vanuit de Hervormingsagenda Jeugd
- 7.2 Meer aandacht voor en inzet op preventie binnen het Sociaal Domein
- 7.3 Herijking welzijnslandschap: een impuls voor welzijnswerk en sociale basis
- 7.4 Invulling geven aan onze (nieuwe) verantwoordelijkheden vanuit de Wet Inburgering
- 7.5 Het tegengaan van armoede, waarbij we inzetten op het zien en benutten van kansen en mogelijkheden van onze inwoners en laagdrempelige toegang tot hulp en begeleiding
- 7.6 Vroeg signaleren en preventief optreden bij geldzorgen en dreigende schulden, waarbij we streven naar duurzame zelfredzaamheid van onze inwoners
- 7.7 Ook mensen met een lager inkomen kunnen meedoen aan culturele, sociale en sportieve activiteiten
- 7.8 Motivering, begeleiding en ondersteuning van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.
- 7.9 Een passende plek in de samenleving voor alle inwoners met ondersteuning die recht doet aan wat nodig is en zo dichtbij en licht mogelijk is

Wat gaan we daarvoor doen?

We starten een subsidie-uitvraag sociale basis voor de periode 2025-2029 (7.1, 7.2, 7.3)

We gaan steeds meer inzetten op preventie: problemen van mensen zoveel mogelijk voorkomen en eerder signaleren, zorgen dat er meer naar elkaar wordt omgekeken en dat buurtinitiatieven gestimuleerd worden. De optelsom van deze aspecten wordt ook wel het versterken van "de sociale basis" genoemd, maar in feite gaat het allemaal over welzijnswerk. In onze gemeente zijn op dit moment diverse welzijnsorganisaties actief, die hun aandacht hebben verdeeld over diverse thema's en doelgroepen. Om hier meer eenheid in aan te brengen en de versnippering tegen te gaan, kiezen we voor een maatschappelijke aanbesteding van het welzijnswerk. In deze aanbesteding staat samenwerking centraal met als doel een integraal aanbod binnen de sociale basis voor de lange termijn.

We investeren in maatschappelijke verbindingen binnen onze gemeente (7.1, 7.2, 7.3)

Voor mensen die zorg, hulp of ondersteuning nodig hebben in onze gemeente is er veel aanbod. Maar er is ook veel versnippering, waardoor mensen niet altijd snel op de juiste plaats zijn. Daarbij signaleren we dat (fysieke) klachten lang niet altijd een medische oorzaak hebben, maar dat er soms andere problematiek speelt. Door in te zetten op vroeg signaleren, het erkennen en herkennen van onderliggende problematiek (eenzaamheid, overlijden van een dierbare, verlies van werk) en het investeren in normaliseren in plaats van medicaliseren, kunnen we mogelijk het zorggebruik in de eerstelijnszorg verlagen. De komst van de adviespleinen en de lancering van onze website www.onsmaasdriel.nl zijn een begin, maar we gaan in 2024 nog nadrukkelijker inzetten op het leggen van maatschappelijke verbindingen. Bijvoorbeeld tussen medisch verwijzers en het welzijnswerk. Of tussen verenigingen en jongerenwerkers. We kunnen daarbij gebruik maken van initiatieven die elders goede resultaten hebben opgeleverd.

Doorontwikkeling van de adviespleinen (7.1, 7.2, 7.3)

Na de start van de adviespleinen in 2023 is het nu zaak om de naamsbekendheid en vindbaarheid van de adviespleinen te vergroten. Dit doen we door actief van buiten naar binnen te werken, te zorgen voor een gevarieerd en aantrekkelijk programma en het adviesplein op verschillende manieren toegankelijk te maken (zowel digitaal als fysiek) voor verschillende soorten hulp- en ondersteuningsvragen.

Doorontwikkeling van de huiskamers(7.1, 7.2, 7.3)

De afgelopen twee jaar zijn er binnen een pilot door Welzijn Bommelerwaard een tweetal huiskamers opgezet in Hedel en Kerkdriel. Deze huiskamers zijn toegankelijk voor alle inwoners en hebben als doelstellingen ontmoeting en het bieden van laagdrempelige dagbesteding. Vanwege het succes willen we de huiskamers graag doorontwikkelen naar een plek waar mensen die nu nog een Wmo-indicatie dagbesteding hebben, in de toekomst beschikkingsloos terecht kunnen.

Continueren en uitbreiden inzet POH GGZ Jeugd bij huisartsenpraktijken(7.1, 7.2)

Maasdriel investeerde bij wijze van pilot de afgelopen jaren in de inzet van praktijkondersteuners GGZ Jeugd (POH-GGZ Jeugd) bij huisartsen. We zien in de afgelopen jaren een forse toename van GGZ-problematiek onder jongeren. Met de inzet van de POH-GGZ Jeugd bij de huisartsen kunnen we onze jongeren sneller passende hulp geven. De huisarts hoeft hierdoor minder vaak door te verwijzen naar (dure) specialistische zorg. Voor onze jongeren is het fijn dat ze sneller en beter geholpen worden en voor de gemeente is dit kostenbesparend. We zien ook dat de aanwezigheid van een POH GGZ Jeugd resulteert in een integrale aanpak van de problematiek én bijdraagt aan een betere samenwerking tussen huisartsen en jeugdconsulenten. De inzet van de POH GGZ Jeugd wordt met name genoemd als één van de effectieve maatregelen in de Hervormingsagenda Jeugd.

We starten met opbouwwerk (7.2, 7.3)

Preventie begint bij het aanwezig zijn in een dorp wijk of buurt. Dat is het werk van opbouwwerkers, die in nauw contact staan met onze inwoners en daardoor problemen in een vroeg stadium signaleren en makkelijk benaderbaar zijn voor onze inwoners. Opbouwwerkers worden uiteindelijk vertrouwde en bekende gezichten, waardoor zij makkelijk mensen kunnen verwijzen naar de juiste vorm van ondersteuning en van belangrijke meerwaarde kunnen zijn voor het verbeteren van de sociale cohesie in de kernen. Zij zijn ook van betekenis als het gaat om het ondersteunen van inwonersinitiatieven.

Eigen team Inburgering Bommelerwaard (7.4)

Sinds de invoering van de nieuwe Wet inburgering werkt Maasdriel regionaal samen met de andere gemeenten in Rivierenland en zijn de uit te voeren taken belegd bij verschillende organisaties. In de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de uitvoering van deze wet niet voldoet aan onze (kwaliteits)eisen. Om die reden halen we samen met Zaltbommel onze taken terug naar de Bommelerwaard. We formeren een eigen team Inburgering dat op schaal van de Bommelerwaard gaat functioneren.

Investeren in de Maasdrielse aanpak vroegsignalering: Vroeg Eropaf (7.5, 7,6)

Mensen die in armoede dreigen te raken proberen we zo vroeg mogelijk te helpen, om te voorkomen dat ze ernstige schulden krijgen of uit hun woning gezet worden. Als problemen nog klein zijn, kan een advies of een lichte interventie al voldoende zijn. Daarvoor hebben wij budgetcoaches in dienst. In Maasdriel werken we volgens het principe van Vroeg Eropaf. We krijgen een melding van onder andere zorgverzekeraars, woningcorporaties, energieleveranciers, waterbedrijven en enkele overheden, als iemand bij hen een betalingsachterstand heeft. Wij proberen vervolgens contact te leggen door op huisbezoek te gaan of door een kaartje achter te laten in de

brievenbus met ons hulpaanbod. We constateren dat deze aanpak goed werkt, maar ook dat er veel meldingen worden gedaan. Om die reden is het noodzakelijk om een extra investering te doen om opvolging te kunnen (blijven) geven aan alle meldingen die binnenkomen.

We richten onze dienstverlening schuldhulpverlening opnieuw in (7.6)

De (wets)wijzigingen binnen de minnelijke schuldsanering leiden ertoe dat we onze dienstverlening moeten herijken. Niet alleen omdat er mogelijk wijzigingen nodig zijn in rollen, taken en verantwoordelijkheden, maar ook omdat deze wijzigingen ons kansen bieden om onze inwoners nog beter van dienst te zijn en nog meer in te zetten op duurzame zelfredzaamheid. Experimenteren met het werken met een screeningsinstrument en het (extra) trainen van consultants op coachingsvaardigheden zijn voorbeelden van mogelijke nieuwe interventies.

Evaluatie van de minimaregelingen om te bepalen of herijking gewenst is (7.7)

Maasdriel kent verschillende (lokale) regelingen voor mensen met een lager inkomen. Voorbeelden hiervan zijn: de Bijzondere Bijstand (ter dekking van extra / bijzondere uitgaven), de Individuele Inkomensvoetstuk (IIT) en de Regeling Maatschappelijke Participatie (MaPa). Vanuit die laatste kunnen onze inwoners een financiële tegemoetkoming krijgen voor onder andere een lidmaatschap van een (sport)vereniging of de bibliotheek. We onderzoeken in 2024 of onze lokale regelingen voor minima zowel qua vorm als qua inhoud nog passen en aansluiten bij onze huidige samenleving, de maatschappelijke ontwikkelingen en de vraag van de toekomst.

Inwoners kunnen terecht op onze spreekuren (7.7)

We organiseren (twee) wekelijks een spreekuur voor inwoners die vragen hebben over onze minimaregelingen of hulp willen bij het aanvragen daarvan. Onze consultants bekijken met inwoners voor welke regelingen ze in aanmerking komen en ondersteunen wanneer nodig bij het aanvragen van die regelingen. Het aanvragen kan sinds vorig jaar allemaal digitaal, inwoners kunnen de voortgang van hun aanvragen zelf online volgen.

Verkennen mogelijkheden nieuwe vormen van dagbesteding / toeleiding tot werk in Maasdriel te realiseren (7.8)

In Zaltbommel zijn in de afgelopen jaren een succesvolle textielwerkplaats en een fietswerkplaats opgezet. Op deze locaties kunnen inwoners op een laagdrempelige manier re-integreren richting betaald werk. Ook inwoners van Maasdriel maken hier gebruik van. De afstand / bereikbaarheid is voor veel inwoners echter helaas wel een drempel. Daarom onderzoeken we of het mogelijk is ook een vestiging te openen in Maasdriel.

Opstellen nieuwe woonzorgvisie Bommelerwaard (7.9)

Op basis van de resultaten van het Ethos onderzoek (naar dakloosheid) en de resultaten van het woningbehoefteonderzoek, stellen we in 2024 een nieuwe woonzorgvisie op voor de Bommelerwaard. Hierin nemen we ook onze ambities op ten aanzien van vernieuwende woon(zorg)concepten als bijvoorbeeld flexwonen, tiny houses voor bijzondere doelgroepen en (pre)mantelzorgwoningen. Daarmee bepalen we onze richting voor de komende jaren.

Realisatie en exploitatie kleinschalige maatschappelijke opvang (7.9)

In het kader van de doordecentralisatie van de Maatschappelijke Opvang realiseren we in Maasdriel in samenwerking met de woningcorporatie een kleinschalige maatschappelijke opvang voor eigen inwoners. Als gemeente doen we indien nodig een investering zodat onze inwoners die dakloos worden toch in de gemeente Maasdriel kunnen blijven wonen.

Onafhankelijke cliëntondersteuning (7.2, 7.3)

We zetten in 2024 in op het vergroten van de bekendheid van onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO). Dit doen we zowel intern (bij het gebiedsteam en consulenten schuldhulpverlening/bijzondere bijstand) als extern richting inwoners.

Programma 7

Wat mag het kosten?

Vanaf 2023 is een nieuwe taakveldenstructuur van toepassing binnen het programma Sociaal Domein. De aanpassingen betreffen een verfijning van de taakvelden van het sociaal domein, alsmede enkele verschuivingen van taken binnen deze taakvelden. Voor zowel de begroting 2023 als de jaarrekening 2023 is het verplicht de nieuwe gedetailleerde taakvelden Wmo en Jeugd te gebruiken.

Programma 7 Sociaal domein (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Samenkracht en burgerparticipatie	3.256	969	1.540	1.459	1.390	1.308
Wijkteams	818	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		1.998	2.524	2.529	2.529	2.529
Inkomensregelingen	7.045	5.316	5.834	6.058	6.168	6.168
Begeleide participatie	1.608	0	0	0	0	0
WSW en beschut werk		1.794	1.478	1.404	1.334	1.334
Arbeidsparticipatie	1.657	1.418	2.295	2.462	2.503	2.289
Maatwerkvoorzieningen WMO	1.206	1.106	1.152	1.032	912	912
Maatwerkdienstverlening 18+	5.625	142	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)		2.603	2.607	2.544	2.177	2.139
Begeleiding (WMO)		1.904	1.683	1.642	1.592	1.592
Dagbesteding (WMO)		18	296	288	288	288
Overige maatwerkarrangementen (WMO)		0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	3.993	0	0	0	0	0
Jeugdhulp begeleiding		997	958	360	137	-53
Jeugdhulp behandeling		0	0	0	0	0
Jeugdhulp dagbesteding		38	535	535	535	535
Jeugdhulp zonder verblijf overig		68	66	66	66	66
Pleegzorg		442	452	452	452	452
Gezinsgericht		361	371	371	371	371
Jeugdhulp met verblijf overig		35	35	35	35	35
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf		1.567	1.550	1.500	1.450	1.450

Programma 7 Sociaal domein (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		1.370	841	841	841	841
Gesloten plaatsing		37	37	37	37	37
Geescaleerde zorg 18+	558	0	142	142	142	142
Beschermd wonen (WMO)		264	322	322	322	322
Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)		0	0	0	0	0
Geescaleerde zorg 18-	1.435	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming		608	728	728	728	728
Jeugdreclassering		16	16	16	16	16
Totaal lasten	27.201	23.072	25.463	24.823	24.024	23.500
Baten						
Samenkracht en burgerparticipatie	105	132	262	262	220	142
Wijkteams		0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	5.692	4.571	4.896	5.034	5.140	5.140
Begeleide participatie	51	0	0	0	0	0
WSW en beschut werk		50	50	50	50	50
Arbeidsparticipatie	88	57	4	4	4	4
Maatwerkvoorzieningen WMO	95	193	193	193	193	193
Maatwerkdienstverlening 18+	198	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)		0	0	0	0	0
Begeleiding (WMO)		0	0	0	0	0
Dagbesteding (WMO)		0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)		0	0	0	0	0
Maatwerkdienstverlening 18-	4	0	0	0	0	0
Jeugdhulp begeleiding		0	0	0	0	0
Jeugdhulp behandeling		0	0	0	0	0
Jeugdhulp dagbesteding		0	0	0	0	0
Jeugdhulp zonder verblijf overig		0	0	0	0	0
Pleegzorg		0	0	0	0	0
Gezinsgericht		0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf overig		0	0	0	0	0
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf		0	0	0	0	0
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		0	0	0	0	0

Programma 7 Sociaal domein (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Gesloten plaatsing		0	0	0	0	0
Geescaleerde zorg 18+	286	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	130	243	243	243	243
Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0
Geescaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	6.519	5.133	5.647	5.785	5.850	5.771
Saldo van baten en lasten	-20.682	-17.940	-19.816	-19.037	-18.174	-17.728
Toevoegingen aan reserves	623	750	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	879	48	395	245	85	10
Saldo reservemutaties	256	-702	395	245	85	10
Resultaat	-20.426	-18.641	-19.421	-18.792	-18.089	-17.718

Relevante informatie

Relevante beleidsstukken

- Beleidsplan Wmo en Jeugd gemeente Maasdriel 2018-2021
- Minimabeleid Bommelerwaard 2018-2022
- Integrale nota Schuldhulpverlening
- Mantelzorgbeleid Bommelerwaard 2020-2024
- Regioplan Doordecentralisatie Beschermd Wonen 2021-2024
- Welzijnsagenda Bommelerwaard 2021-2024
- Lokale Inclusie Agenda Maasdriel & Zaltbommel 2021-2024
- Plan van Aanpak Sociaal Domein
- Integrale nota samenleven 2022

Betrokken verbonden partijen

- Werkzaak Rivierenland
- Welzijn Bommelerwaard
- Stichting Kompas
- Elliz in Company
- Connect2Jeugd
- Humanitas
- Werkzaak Rivierenland
- Over Rood
- Gemeente Zaltbommel (Centrumregeling)
- Gemeente 's-Hertogenbosch / Regio Meierij en Bommelerwaard (Beschermd Wonen)
- Regio Rivierenland en gemeenten in Rivierenland (Jeugd verblijf)

Indicator	Eenheid	Periode	Maasdriel	Bron
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2022	635,2	LISA
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2021	1,0	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2021	2,0	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2022	75,3	CBS
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2021	1,0	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2021	156,9	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2022	48	CBS
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	13,1	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	1,2	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2022	Geen data	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2022	610	GMSD

Programma 8

Volksgezondheid en milieu

Programma 8

Volksgezondheid en milieu

Taakvelden

Volksgezondheid, Riolering, Afval, Milieubeheer, Begraafplaatsen en crematoria

Relevante ontwikkelingen

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Samen met het Sportakkoord II (zie programma 6) biedt het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) het fundament voor samenhangend gezondheidsbeleid. In het GALA is afgesproken om te werken aan gezond en actief leven, bijvoorbeeld door het terugdringen van gezondheidsachterstanden, een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten en het versterken van (de verbinding met) de sociale basis.

Steeds meer aandacht voor en inzet op preventie

Eén van de speerpunten binnen het landelijke en lokale gezondheidsbeleid en in de transitiedoelen van de Wmo en de Jeugdwet is preventie: voorkomen is immers beter dan genezen.

Nieuwe ontwikkeling afvalinzameling

Maasdriel wil alle inwoners graag de mogelijkheid bieden om luier- en incontinentiemateriaal gescheiden in te leveren. Dat kan vanaf januari 2024 gratis met de afvalpas van Avri. Er zijn speciale afvalzakken verkrijgbaar en zowel de afvalzakken als de speciale containers staan vanaf 2024 door onze hele gemeente. Van het luier- en incontinentiemateriaal wordt biogas gemaakt, het plastic wordt gerecycled.

Duurzaamheid

Een overgang naar een duurzame energievoorziening is nodig om de klimaatverandering te beperken. In Europees verband zijn hiervoor afspraken gemaakt welke in Nederland zijn vertaald in de Klimaatwet. In 2050 moet de energievoorziening in Nederland duurzaam en CO₂-neutraal zijn. Als tussendoel is gesteld dat de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen in 2030 met 55 % wordt gereduceerd (ten opzichte van 1990). Aardgas en andere minerale brandstoffen worden uitgefaseerd waardoor de behoefte aan andere duurzame energie- en warmtebronnen en transportcapaciteit stijgt. Dit heeft directe gevolgen voor het landschap, de leefomgeving en de manier waarop wij leven en ondernemen.

Om aan de vraag te kunnen voldoen én de wereld leefbaar te houden moet het totale energieverbruik ook sterk worden gereduceerd. Immers, “wat je niet gebruikt, hoef je ook niet op te wekken en te transporteren”. Gemeenten hebben de regierol op de Energietransitie binnen de gebouwde omgeving. Om die regierol goed te kunnen invullen is kennis, capaciteit, beleid en een goede afstemming tussen alle verschillende beleidsvelden en externe partijen nodig. Via de regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) stelt het rijk meerjarig geld beschikbaar om de bemensing hiervoor te vergroten.

Wat willen we bereiken?

Volksgezondheid

- 8.1 De gemeente Maasdriel is in 2040 in balans en de neergaande lijn met betrekking tot de gezondheidsachterstanden is omgebogen in een opwaartse beweging.
- 8.2 We zetten in op het terugdringen van alcohol- en middelengebruik, het stimuleren van beweging en het vergroten van weerbaarheid.
- 8.3 Risico op vallen bij ouderen wordt vroegtijdig gesignaleerd in zowel het zorgdomein als gemeentelijk domein en wordt ondersteund door laagdrempelige toegang tot valpreventief aanbod dat aansluit bij de behoeften van de doelgroep.
- 8.4 In Maasdriel groeien alle kinderen gezond op in een veilige omgeving en (aanstaande) ouders voelen zich voldoende toegerust om met vertrouwen het ouderschap in te vullen.
- 8.5 Alle inwoners van Maasdriel hebben gelijke kansen op een goede gezondheid, zowel mentaal als fysiek.
- 8.6 We willen een gezonde leefomgeving en leefstijl voor alle inwoners van gemeente Maasdriel. In een gezonde leefomgeving zijn voldoende mogelijkheden om te bewegen, sporten en spelen en elkaar te ontmoeten. Er zijn ook voldoende koele plekken, gezonde voeding, schone lucht, groen en stilte.

Milieu / duurzaamheid

- 8.7 Organisatie en beleid van gemeente Maasdriel op orde om de regierol voor de Energietransitie;
- 8.8 Verduurzaming van de gebouwde omgeving;
- 8.9 Alle woningen energieneutraal in 2050;
- 8.10 Voldoende opwek en transportcapaciteit voor duurzame energie;
- 8.11 CO2-reductie, energiebesparing en duurzaamheid in brede zin bevorderen bij inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en de eigen organisatie.
- 8.12 Inspelen op de klimaatverandering en daarmee invulling geven aan de landelijke afspraken over het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van Nederland.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inzet op preventie (8.2, 8.3, 8.4, 8.5, 8.6)

Meer aandacht voor preventieve strategieën voor sociale dienstverlening en gezondheidszorg, in samenhang met onder andere leefomgeving, inclusie, onderwijs, schulden en andere sociaalmaatschappelijke factoren. Dit gebeurt onder andere door het uitvoeren van het plan van aanpak GALA en IZA. In het GALA zijn specifieke thema's benoemd die wij hieronder toelichten.

Inrichten Ketenaanpak Valpreventie (8.2, 8.3)

Gemeenten hebben de taak gekregen om de Ketenaanpak Valpreventie in te richten voor hun inwoners van 65 jaar en ouder met een verhoogd valrisico. Hiervoor is een handreiking beschikbaar voor gemeenten en hun maatschappelijke partners. We gaan in Maasdriel een integrale aanpak valpreventie opzetten samen met lokale partners zoals fysiotherapeuten, welzijnswerk, huisartsen en de GGD. Hierin komen concrete doelen te staan, evenals projecten die we gaan uitvoeren zoals het opzetten van trainingen voor mensen die extra risico lopen om te vallen.

Versterken van de lokale coalitie Kansrijke Start Bommelerwaard(8.4)

In 2024 stellen we een doorontwikkelplan op. Hierin wordt gestreefd naar het opbouwen van een stevige coalitie met onder andere multidisciplinaire overleggen, een klankbordgroep van (aanstaande) ouders en diverse werkgroepen. Goede onderlinge vindbaarheid en communicatie staat hierbij centraal.

Opzetten van een ketenaanpak overgewicht en obesitas voor volwassenen én kinderen (8.1, 8.2, 8.5)

We verkennen wat er nodig is om de aanpak Kind naar Gezonder Gewicht lokaal te implementeren of daar een passend alternatief voor te bieden in Maasdriel. Deze aanpak legt verbindingen tussen het zorg- en het sociaal domein. We onderzoeken of bestaande netwerken en structuren kunnen worden benut en wie dan welke rol moet vervullen.

Inzet op versterken mentale weerbaarheid en verbeteren mentale gezondheid (8.5)

Mentale gezondheid en weerbaarheid zijn belangrijke voorwaarden om gezond te leven en gezond op te groeien. Gemeenten worden gestimuleerd mentale gezondheid te integreren in hun bredere aanpak gezondheid. In Maasdriel willen we hier in 2024 graag extra op inzetten.

Verdieping lokaal Hitteplan (8.6)

We zorgen voor een integrale versteviging van ons lokale Hitteplan.

Energietransitie (8.7)

We werken aan een missie en visie met concrete doelen om Maasdriel zowel organisatorisch als beleidsmatig klaar te maken voor de Energietransitie.

Pilots gemeente aardgasvrij (8.8, 8.9, 8.11)

We werken aan twee pilots waarmee we ervaring opdoen en inzicht krijgen in het aardgasvrij (ready) maken van vaker voorkomende woningtypes in onze gemeente.

Verduurzaming en een nieuw digitaal woningdossier (8.8, 8.9, 8.11)

Om onze inwoners optimaal te informeren over de mogelijkheden van het verduurzamen van hun woningen, zetten we de samenwerking met het Energieloket Maasdriel voort. Er komt een nieuw digitaal woningdossier waarmee mensen op eenvoudige wijze de verduurzamingsmogelijkheden voor hun woning in beeld krijgen. Ze kunnen vervolgens doorklikken naar een extern platform waar offertes aangevraagd kunnen worden bij gecertificeerde bedrijven. Ook huurders kunnen terecht bij het Energieloket Maasdriel, voor informatie over het verlagen van hun energierekening.

Lokale aanpak isolatie koopwoningen (8.8, 8.9, 8.11)

We zetten in op het isoleren van de slechtst geïsoleerde woningen (label D t/m G) van eigenaar-bewoners. Daarvoor zijn middelen beschikbaar vanuit het Nationaal Isolatie Programma. Maasdriel werkt niet alleen samen met het Energieloket Maasdriel, maar ook met de Woonwijzerwinkel in Tiel, onderdeel van het Smart Technology Experience Centre (S-TEC).

Regionale Energie Strategie (8.9, 8.10)

We werken in regionaal verband verder aan de Energie- en Warmtetransitie met de Regionale Energie Strategie (RES). We onderzoeken regionaal de mogelijkheden om de problemen op het elektriciteitsnetwerk te beperken en waar mogelijk alternatieve oplossingen een kans te geven. We volgen pilotprojecten op het gebied van warmte en energie in de regio.

Vervolg project EnergieVitaal (8.9, 8.11)

We geven een vervolg aan het in 2023 opgestarte programma EnergieVitaal, in het kader van het tegengaan van

energiearmoede. Met dit programma worden in Maasdriel zowel huiseigenaren als hurrders ondersteund door het Energieloket Maasdriel bij het structureel verlagen van de energierekening.

Monitoring CO2 prestatieladder (8.9, 8.11, 8.12)

In 2023 maakten we een start met het certificeren van de organisatie van de gemeente Maasdriel op trede 3 van de CO2 prestatieladder. Nadat het gemeentehuis is opgenomen in het gebouwbeheerplan, kunnen wij in 2024 concrete reductiedoelen stellen waarna de certificering zal plaatsvinden. De voortgang wordt voortdurend gemonitord.

Maatschappelijke tender zonneveld op de markt (8.10, 8.12)

Als de randvoorwaarden ten aanzien van participatie en lokaal eigendom helder zijn, brengen we de maatschappelijke tender voor 20 hectare zonneveld op de markt.

Evaluatie en actualisatie integrale laadvisie en plaatsingsbeleid (8.10)

In 2024 evalueren en actualiseren we de integrale laadvisie. Ook het plaatsingsbeleid voor laadinfrastructuur wordt herijkt en zo nodig bijgesteld.

Pilot Energie Expertiseteam Rivierenland (8.11, 8.12)

Vorig jaar is een pilot gestart met een regionaal 'Energieloket voor bedrijven' waar ondernemers advies en ondersteuning kunnen krijgen bij het nemen en implementeren van (ver)duurzaamheidsmaatregelen. We evalueren in 2024 deze pilot en bepalen of het project voortgezet wordt.

Vaststellen regionale Samenwerkingsagenda Klimaatadaptatie (8.12)

We stellen in regionaal verband een Samenwerkingsagenda Klimaatadaptatie 2024-2026 op, die voortkomt uit de Regionale Adaptatie Strategie (RAS).

Opstellen lokale klimaatadaptatie strategie en uitvoeringsagenda (8.12)

Op lokaal niveau stellen wij de strategie- en uitvoeringsagenda op, die voortkomt uit het plan van aanpak Klimaatbestendig Maasdriel: Klaar voor extremer weer. We sluiten aan bij de uitgangpunten van de regionale strategie.

Programma 8

Wat mag het kosten?

Programma 8 Volksgezondheid en milieu (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Volksgezondheid	1.462	1.463	1.913	1.913	1.861	1.720
Riolering	2.293	3.183	3.830	3.483	3.586	3.665
Afval	3.011	2.645	3.122	3.122	3.122	3.122
Milieubeheer	958	913	1.333	1.336	895	895
Begraafplaatsen en crematoria	145	263	140	140	139	139
Totaal lasten	7.869	8.467	10.338	9.994	9.604	9.540
Baten						
Volksgezondheid	25	0	189	189	142	0
Riolering	2.922	3.947	4.326	3.950	4.035	4.034
Afval	3.260	2.903	3.361	3.361	3.361	3.361
Milieubeheer	263	6	473	476	35	35
Begraafplaatsen en crematoria	83	63	65	65	65	65
Totaal baten	6.553	6.919	8.413	8.042	7.638	7.495
Saldo van baten en lasten	-1.316	-1.547	-1.925	-1.953	-1.966	-2.045
Toevoegingen aan reserves	391	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	185	0	0	0	0	0
Saldo reservemutaties	-206	0	0	0	0	0
Resultaat	-1.522	-1.547	-1.925	-1.953	-1.966	-2.045

Relevante informatie

Relevante beleidsstukken

- Nota gezondheidsbeleid gemeente Maasdriel 2018-2022
- Water- en rioleringsplan 2022-2026
- Plan van aanpak Klimaatbestendig Maasdriel - Klaar voor extremer weer
- Beheersverordening begraafplaatsen 2019
- Integrale nota samenleven 2022 (nog vast te stellen, november 2022)
- Bommelerwaards Preventieakkoord (2021)
- Visie zon en wind Maasdriel
- Integrale Laadvisie en Plaatsingsbeleid

- Regionale Energie Strategie

Betrokken verbonden partijen

- GGD Gelderland-Zuid
- Stadsgewest 's-Hertogenbosch (1998)
- Regio Rivierenland
- Avri
- Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)
- Waterschap Rivierenland

Indicator	Eenheid	Periode	Maasdriel	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2021	53,0	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	%	2021	13	RWS

Programma 9

Volkshuisvesting

Programma 9

Volkshuisvesting

Taakvelden

Ruimte en leefomgeving, Grondexploitaties (niet bedrijventerrein), Wonen en bouwen, Beheer overige gebouwen en gronden

Relevante ontwikkelingen

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. De wet bundelt wetgeving voor de fysieke leefomgeving en vervangt bestaande sectorale wetten op het gebied van ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Gemeenten krijgen meer ruimte om in te spelen op de veranderende verhoudingen in de samenleving en de rol te kiezen die bij specifieke gebiedsopgaven past. Dit alles vraagt om een veelomvattende en complexe verandering waarbij het niet enkel gaat om het verbeteren of optimaliseren van de bestaande situatie en manier van werken, maar ook om het echt anders doen.

Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 eindigt de implementatiefase. Dan volgt een belangrijke periode die loopt tot 2031 (de transitiefase). Dat is de overgangperiode die geldt om over te gaan naar de nieuwe gereedschapskist van de Omgevingswet en het op een nieuwe manier leren werken. In 2031 moeten we volledig voldoen aan alle nieuwe spelregels van de nieuwe wet.

Woningmarkt

Er is een grote vraag naar woningen. Met name naar betaalbare woningen voor jongeren en ouderen en voor aandachtsgroepen. De gestegen kosten en rente zetten de haalbaarheid van nieuwbouwplannen onder druk. Tegenover een stijging van de nieuwbouwprijzen staat een (lichte) daling van de prijzen van bestaande woningen. Deze ontwikkelingen doen de koopbereidheid geen goed, en kunnen leiden tot een stilvallende (koop)markt. Beleggers op de huurmarkt zien door de maatregelen van de rijksoverheid de verhuurendementen behoorlijk verslechteren, en lijken ook minder bereid tot investeren.

Wet- en regelgeving

Landelijk is in 2022 de Nationale Woon- en Bouwagenda (NWBA) opgesteld. Uitgewerkt in het programma's woningbouw, een thuis voor iedereen, betaalbaar wonen, leefbaarheid en veiligheid, verduurzaming gebouwde omgeving en wonen & zorg voor ouderen. De thema's in de NWBA komen in hoofdlijnen overeen met de thema's in de in 2020 vastgestelde Regionale Woonagenda Regio Rivierenland, de in 2021 vastgestelde Woonvisie Bommelerwaard 2021-2026, en de in 2023 vastgestelde regionale Woondeal: snel voldoende woningen, meer variatie en duurzame woningen, woningen voor jongeren, ouderen en aandachtsgroepen, leefbare wijken en dorpen.

De minister voor VRO ziet een gebrek aan regie als één van de belangrijkste oorzaken voor de huidige woningnood. Daarom wordt die regie stevig hernomen, waarbij de verschillende overheden een rol hebben. Dit wordt vastgelegd in de voorgenomen 'Wet versterking regie volkshuisvesting'. Onderdeel daarvan is dat de nationale opgaven vertaald worden in wederkerige prestatieafspraken met provincies. De provincies werken die afspraken vervolgens

met gemeenten in regioverband uit, waarbij de opdracht is om te komen tot realisatieafspraken op gemeenteniveau. Op rijks-, provinciaal en gemeenteniveau worden de woonopgaven opgenomen in een volkshuisvestingsprogramma.

Het opstellen van een woonvisie is momenteel nog een verplichting voor gemeenten op grond van de Woningwet. Met de 'Wet regie' vervalt deze plicht en wordt ingeruild voor de plicht om op grond van de Omgevingswet een omgevingsvisie vast te stellen en het hierin opgenomen beleid gericht op de volkshuisvesting uit te werken in een verplicht volkshuisvestingsprogramma. Onderdeel daarvan is een 'woonzorgvisie' voor de huisvesting, zorg en ondersteuning van aandachtsgroepen en ouderen.

Wat willen we bereiken?

- 9.1 Een prettig woon- en leefklimaat voor huidige en toekomstige inwoners;
- 9.2 Aanpak maatschappelijke opgaven in de leefomgeving;
- 9.3 Het implementeren van de Omgevingswet;
- 9.4 Versnellen en verbeteren van besluitvorming over de leefomgeving;
- 9.5 Verbeteren dienstverlening voor inwoners en inwoners;
- 9.6 Realiseren van de woningbouwopgave;
- 9.7 Voldoende duurzame woningen;
- 9.8 Een palet aan woonvormen voor ouderen;
- 9.9 Passende woningen en woonvormen (voor aandachtsgroepen);
- 9.10 Versterken van de relatie met de Maas en vergroten van het toeristisch recreatief potentieel.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vaststellen herinrichtingsplan Centrumgebied Ammerzoden (9.1)

Deze herinrichting betreft het opnieuw inrichten van het centrumgebied Ammerzoden. Vanwege actuele ontwikkelingen, waaronder het opstellen van een Kernvisie Kerkdriel, Hedel en Ammerzoden, wordt gekeken naar mogelijkheden om het bestaande ontwerp te verrijken op het gebied van ontmoeten en vergroenen. In 2024 bieden wij uw raad het herinrichtingsplan ter vaststelling aan.

Vaststellen kernvisies(9.1, 9.2)

Voor de kernen Ammerzoden, Hedel en Kerkdriel ontwikkelen wij kernvisies. Door het opstellen van kernvisies borgen wij dat lopende en toekomstige ontwikkelingen worden gerealiseerd in lijn met de gewenste kwaliteit. Met het oog op de komst van de Omgevingswet, maar ook op de huidige structuurvisie die alweer uit 2011 dateert, is het van belang om actuele visies voor deze (groei)kernen te formuleren. In 2023 organiseerden wij meerdere participatiemomenten voor inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners om input op te halen voor de visie. De concept-kernvisies (visie en uitvoeringsprogramma) worden in 2023 voorgelegd aan de raad. De formele besluitvorming over de visies vindt begin 2024 plaats.

Omgevingswet: doorontwikkeling omgevingsbeleid- en regels (transitie) (9.3, 9.4, 9.5)

De invoering van de Omgevingswet verloopt via het in december 2018 vastgestelde programmaplan. Op 19 september 2019 stelde de raad ten behoeve van deze invoering budget beschikbaar voor de jaren 2019-2024. In Maasdriel voldoen wij aan de minimale wettelijke eisen waaraan gemeenten op 1-1-2024 moeten voldoen als de wet ingaat. Ná het ingaan van de wet zijn we echter nog niet klaar. Voor het overgaan naar en het leren werken met de nieuwe gereedschapskist van de wet krijgen we namelijk t/m 2031 de tijd. Voor de verplichte verhuizing van de regels uit onze bestemmingsplannen en losse regels over de leefomgeving in verschillende verordeningen naar het Omgevingsplan Maasdriel stippelden wij een voorlopige route uit in

een transitieplan. In 2024 zetten wij de eerste stappen uit deze route. Ook zetten wij de eerste stappen in het doorontwikkelen van ons beleid voor de leefomgeving, vooruitlopend de Omgevingsvisie 2.0.

Realiseren Woningbouw (9.6)

Onze opgave is om in de periode 2021 t/m 2030 circa 1.450 nieuwe woningen te bouwen. Onze inspanningen zijn erop gericht de eerste vijf jaar al circa 140 woningen per jaar (700 woningen in totaal) te realiseren. Bij nieuwe woningbouwontwikkelingen vormt de Woonvisie het kader voor de differentiatie in het woningbouwprogramma voor de woningbouwontwikkeling. Daarbij is tevens de in 2023 aangepaste Verordening Verevening Sociale Woningbouw van toepassing. Nieuwe woningen bouwen we duurzaam, energieneutraal en de omgeving gericht we klimaatbestendig in. Om de beschikbare woningvoorraad optimaal te gebruiken ontwikkelen en actualiseren we in 2024 beleidskaders voor woningsplitsing, functiewijziging, mantelzorg en afhankelijke woningen.

Verkennen mogelijkheden nieuwe woningbouwlocaties (9.6)

Wij realiseren de woningbouwplannen, zoals deze op het woningbouwprogramma staan. Tegelijkertijd verkennen we aan de hand van de kernvisies en het woningbehoefteonderzoek de mogelijkheden voor nieuwe woningbouwlocaties. Hierbij wordt gekeken naar inbreidings- en uitbreidingsmogelijkheden en naar de kansen voor actieve grondpolitiek. Met het afwegingsinstrument 'Kansrijk bouwen' kan vanaf het vierde kwartaal van 2023 prioritering aangebracht worden tussen bestaande en nieuwe initiatieven op basis van scores op veel aspecten van ruimtelijke kwaliteit, op de mate waarin het plan voldoet aan de kwantitatieve en kwalitatieve woningbehoefte, en op voortgang en haalbaarheid.

Evalueren Woonvisie (9.6, 9.9)

In 2024 evalueren we de Woonvisie aan de hand van het eind 2023 opgeleverde woningbehoefteonderzoek, en bekijken we de wenselijkheid en prioriteit van het bijstellen van het lokale woonbeleid en van de aandachtspunten voor de prestatieafspraken 2024-2025 met de corporaties. We hebben de lokale woningmarktinstrumenten, die we integreren en in kunnen zetten, zoals de doelgroepenverordening, zelfbewoningsplicht, anti-speculatiebeding en starterslening. We bezien ook welke instrumenten omgezet moeten worden in beleidsregels, op te nemen in het omgevingsplan.

Duurzaam wonen(9.7, 9.9)

We continueren de inzet van de Toekomstbestendig Wonen Lening. Deze lening, waar de Provincie Gelderland voor 50% financieel aan bijdraagt, wordt vooral gebruikt om de woning van een eigenaar-bewoner energetisch te verbeteren en daardoor energielasten te verminderen en de woning comfortabeler te maken. De lening kan ook worden ingezet om de woning aan te passen, zodat men er toekomstbestendig kan blijven wonen. Hiermee kunnen ouderen zich voorbereiden om langer zelfstandig thuis te wonen. In 2024 bezien we of het zinvol is om de regeling uit te breiden met een regeling voor Verenigingen Van Eigenaren.

Implementeren Wet goed verhuurderschap en opstellen huisvestingsverordening (9.7, 9.9)

In 2024 gaan we aan de slag met de implementatie van de in 2023 vastgestelde Wet goed verhuurderschap, en mogelijk ook met de voorbereiding van de door het Rijk verplicht gestelde huisvestingsverordening, inclusief urgentieregeling.

Realiseren van woonvormen voor ouderen (9.8)

Wij realiseren een palet aan woonvormen voor ouderen, in verschillende typologieën en prijssegmenten, van grondgebonden woningen tot appartementen. Een belangrijk thema vormt daarbij ruimte voor ontmoeten en

afgestemde mogelijkheden van zorg. Wij bieden, daar waar mogelijk, ruimte voor mantelzorgwoningen in de vorm van mantelzorgunits of het inrichten van een mantelzorgwoning in bestaande bebouwing in of bij de woning. Met het realiseren van passende woningen voor ouderen, kunnen ouderen langer thuis wonen en maken we ruimte voor doorstroming.

Realiseren naar behoefte woningen en woonvormen voor aandachtsgroepen (een thuis voor iedereen) (9.9)

Wij realiseren naar behoefte woningen en woonvormen voor aandachtsgroepen. Daarbij houden we rekening met de taken met betrekking tot beschermd wonen en maatschappelijke opvang, die vanaf 2023 vanuit de centrumgemeente naar de gemeente komen. Vraag en aanbod van woningen en woonvormen voor aandachtsgroepen worden op Bommelerwaards niveau afgestemd met de corporaties.

Voldoen aan taakstelling huisvesting statushouders(9.9)

Er is de laatste jaren sprake van een stijging van het aantal te huisvesten statushouders. De wettelijke taakstelling zal in 2024 naar verwachting hoger zijn dan in 2023. Daarentegen worden er weinig sociale huurwoningen opgeleverd en zijn er weinig mutaties. Met de corporaties is in de prestatieafspraken afgesproken om maximaal 20% van de beschikbare woningen, door oplevering en mutatie in te zetten voor aandachtsgroepen, inclusief statushouders, zodat er voldoende mogelijkheden blijven voor lokale woningzoekenden. Al in 2023 is met de corporaties bezien welke (onorthodoxe) alternatieven er zijn om aan de taakstelling te kunnen voldoen. Ook in 2024 gaan we daar mee door. Daarnaast kijken we naar mogelijkheden voor kamergewijze huisvesting van alleenstaande statushouders en statushouders in afwachting van gezinshereniging. En onderzoeken we of er mogelijkheden zijn voor flexwoningen voor statushouders en andere spoedzoekers, zoals jongeren.

Opvang vluchtelingen en Oekraïners (9.9)

Ook de opvang van asielzoekers en vluchtelingen zonder (definitieve) status is een urgent vraagstuk. In 2023 is een wetsvoorstel opgesteld ('Spreidingswet') om gemeenten zo nodig te kunnen verplichten tot de opvang van asielzoekers. Vooruitlopend daarop hebben rijk en provincies alle gemeenten gevraagd om opvanglocaties beschikbaar te stellen, deels ook voor noodopvang. Voor Maasdriel gaat het om het tijdelijk of structureel voorzien in 92 plekken. De afspraken over de opvang van de circa 300 Oekraïners op EuroParcs lopen in april 2024 af. Voor die tijd zal hiervoor een oplossing gevonden moeten zijn, rekening houdend met de mogelijkheden en omstandigheden van de betrokkenen i.r.t. de verplichting die we als gemeente zijn aangegaan.

Afronden haalbaarheidsonderzoek rivierfront Kerkdriel (9.10)

Voor het rivierfront Kerkdriel is samen met een partner een haalbaarheidsstudie gestart naar de verplaatsing van de zandoverslagbedrijven, waterstandsdeling, grondstoffenwinning, landschapsontwikkeling en woningbouw. Uiterlijk eerste kwartaal van 2024 is dit haalbaarheidsonderzoek afgerond.

Gebiedsontwikkeling Alem en St. Andries (9.10)

In 2020 heeft de gemeenteraad het Masterplan Maas vastgesteld. Eén van de uit te werken projecten in dit plan en een belangrijk onderdeel is de gebiedsontwikkeling Alem en St. Andries. Om vanuit het Masterplan tot een gebiedsontwikkeling te komen dienen verschillende fasen te worden doorlopen. Fase 1 omvatte het MIRToonderzoek naar de mogelijkheden voor een gebiedsontwikkeling rond Alem. Dit onderzoek is in 2023 afgerond. In 2024 en 2025 wordt fase 2 opgepakt. Fase 2 is een verkenning, waarbij verschillende alternatieven voor het gebied worden uitgewerkt en een keuze wordt gemaakt voor een voorkeursalternatief.

Programma 9

Wat mag het kosten?

Programma 9 Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Ruimtelijke ordening	2.630	1.903	2.209	2.209	2.209	2.161
Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	3.288	87	0	4.138	3.995	5.366
Wonen en bouwen	1.449	1.279	1.554	1.554	1.554	1.554
Beheer overige gebouwen en gronden	258	281	381	380	380	379
Totaal lasten	7.625	3.551	4.144	8.281	8.138	9.460
Baten						
Ruimtelijke ordening	457	223	371	371	371	371
Grondexploitatie (niet- bedrijventerreinen)	1.568	152	9	4.147	4.004	5.375
Wonen en bouwen	1.204	740	1.052	1.052	1.052	1.052
Beheer overige gebouwen en gronden	1.112	235	256	256	256	256
Totaal baten	4.341	1.348	1.687	5.825	5.682	7.053
Saldo van baten en lasten	-3.284	-2.202	-2.457	-2.457	-2.456	-2.407
Toevoegingen aan reserves	1.263	71	71	71	71	71
Onttrekkingen aan reserves	1.826	40	20	20	20	20
Saldo reservemutaties	563	-31	-51	-51	-51	-51
Resultaat	-2.721	-2.234	-2.509	-2.508	-2.507	-2.458

Relevante informatie

Relevante beleidsstukken

- Structuurvisie en plan-MER gemeente Maasdriel
- Nota bovenwijkse voorzieningen
- Nota Grondbeleid
- Woonvisie Bommelerwaard 2021-2025
- Duurzaamheidsprogramma 2017-2020
- Programmaplan Omgevingswet

Betrokken verbonden partijen

- Projectbureau herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard

- Regio Rivierenland
- Omgevingsdienst Rivierenland
- Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland

Indicator	Eenheid	Periode	Maasdriel	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2022	405	CBS
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2022	12,3	Basisregistratie adressen en gebouwen
Demografische druk	%	2023	68	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€	2023	966	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2023	1.001	COELO

Paragrafen

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting op verschillende gebieden. De paragraaf bedrijfsvoering is als apart hoofdstuk opgenomen achter de programma's.

De volgende onderwerpen worden hierna behandeld.

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid

Paragrafen

Lokale heffingen

In deze paragraaf informeren wij u over het beleid en de ontwikkeling van de tarieven van lokale heffingen. Hierbij maken we een vergelijking met de buurgemeenten. Ook geven we een overzicht van de belastingopbrengsten, kostendekkendheid van de leges en tot slot vindt u informatie over het kwijtscheldingsbeleid. Alle genoemde tarieven in deze paragraaf zijn indicatief. Bij de vaststelling van de verordeningen in december worden de tarieven definitief bepaald op basis van de laatst bekende gegevens.

1. Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente Maasdriel. De lokale heffingen en vooral de algemene dekkingsmiddelen zijn een belangrijk politiek instrument ter weging van beleidsbeslissingen. Ze maken integraal onderdeel uit van het gemeentelijk beleid.

In deze paragraaf vermelden we de bestaande beleidsuitgangspunten en -voornemens en lichten we deze toe. Vervolgens analyseren we de uitkomsten. Hierbij vermelden we voor de woonlasten de tarieven. Voor de hoogte van de belastingen, rechten en tarieven gelden de volgende uitgangspunten:

- Continu streven naar kostendekkendheid van leges, rechten en tarieven waartegenover concrete dienstverlening van de overheid staat;
- De tarieven voor de belastingen en leges worden verhoogd met de prijsmutatie Bruto Binnenlands Product (BBP). Deze index wordt weergegeven in de circulaire van het Gemeentefonds. In deze begroting is de index uit de meicirculaire gebruikt (3,0%). Deze index wordt aangepast met de actuele gegevens uit de septembercirculaire bij de vaststelling van de belastingtarieven;
- De waarde-ontwikkeling van de WOZ-taxatie corrigeren we in het tarief OZB.

Het beleid van de lokale lasten nemen we op in de diverse belastingverordeningen:

- Legesverordening;
- Standplaatsvergoedingen en marktgedenverordening;
- Verordening lijkbezorgingsrechten;
- Verordening onroerende-zaakbelasting;
- Verordening rioolaansluitrechten;
- Verordening verblijfsbelasting;
- Verordening watertoeristenbelasting;
- Verordening rioolheffing;
- Verordening hondenbelasting.

2. Lokale lasten

De lokale lastendruk is een indicator voor de mate waarin de inwoners van de gemeente Maasdriel worden belast met de vastgestelde heffingen. Anderzijds is het een indicator voor de financiële positie van de gemeente in het

provinciaal toetsingskader. Voor het bepalen van de lokale lastendruk zijn de heffingen bepalend die onvermijdelijk gepaard gaan met het wonen in de gemeente Maasdriel. Dit zijn: de onroerendezaakbelastingen (OZB), de riolheffing en de afvalstoffenheffing. Ondanks het feit dat de afvalstoffenheffing in Maasdriel wordt opgelegd door Avri, moet die heffing toch worden betrokken bij de bepaling van de lokale lastendruk.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de lokale lastendruk per woonruimte voor een eigenaar/bewoner. De hierbij gehanteerde uitgangspunten zijn:

- Een huishouden, bestaande uit 3 personen;
- De gemiddelde OZB lasten conform de Atlas van de lokale lasten van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden (Coelo).
- Een waterverbruik als basis voor riolrecht van 50 m³ per persoon;
- Een standaardtarief afvalstoffenheffing.

Deze uitgangspunten sluiten aan bij de gegevens die de provincie Gelderland gebruikt in provinciale databank en de jaarlijkse Atlas van de lokale lasten van het Coelo.

Lokale lastendruk (bedragen in €)	2022	2023	2024
Lastendruk specifiek huishouden - eigenaar/bewoner			
Onroerende zaakbelasting eigenaren	385	396	408
Riolheffing eenpersoonshuishouding	238	258	266
Riolheffing meerpersoonshuishouding	238	275	283
Afvalstoffenheffing eenpersoonshuishouding	289	311	346
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouding	299	330	374
Totaal eenpersoonshuishouding	912	966	1.020
Totaal meerpersoonshuishouding	922	1.001	1.065
Rangnummer*	194	247	nrb

* In de ranglijst van goedkoopste gemeenten staat Maasdriel op plek 247 in 2023.

3. Vergelijking met buurgemeenten

Voor een vergelijking met onze buurgemeenten maken we gebruik van de gegevens van Coelo. Coelo is een onderzoeksinstituut dat jaarlijks alle lokale lasten van alle gemeenten vergelijkt. Zij brengt jaarlijks een atlas hierover uit. De gegevens hieronder zijn gebaseerd op de gegevens van de 'Atlas van lokale lasten 2023'.

Vergelijking buurgemeenten (uit Coelo-atlas 2023*)	Maasdriel	Zaltbommel	West Betuwe	Culemborg	Gelderland
Woonlasten					
Eénpersoonshuishouden	966	1.012	1.211	944	860
Meerpersoonshuishouden	1.001	1.041	1.231	971	940
Rangnummer	247	279	341	209	nvt
OZB					
Tarief woningen (%)	0,0862	0,0897	0,1037	0,1036	0,1035
Tarief eigenaar niet-woningen (%)	0,2929	0,2776	0,3007	0,3372	0,2911
Tarief gebruiker niet-woningen (%)	0,2301	0,2362	0,2589	0,3574	0,2079
Afvalstoffenheffing					
Eénpersoonshuishouden	311	321	313	319	222
Meerpersoonshuishouden	330	349	333	345	265
Rioolheffing woningen					
Eénpersoonshuishouden	258	314	417	185	203
Meerpersoonshuishouden	275	314	417	185	230

Nummer 1 heeft de laagste woonlasten, nummer 352 de hoogste.

4. Opbrengsten

De gemeentelijke heffingen zijn te verdelen in de volgende twee categorieën:

- Heffingen waarvan de opbrengst is gebonden (retributies en leges);
- Heffingen waarvoor de opbrengst vrij besteedbaar is.

De onderstaande tabel geeft de totaalopbrengst van de diverse gemeentelijke heffingen weer:

Overzicht lokale heffingen (bedragen in €)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Gebonden heffingen			
• Bevolkingsleges	350	205	386
• Rioolheffing	2.874	3.423	3.493
• Baatbelasting	9	-	-
• Milieuvergunningen	-	6	6
• Begraafrechten	83	63	65
• Leges ruimtelijke ordening	250	223	371
• Bouw- en welstandleges	1.193	648	1.049
• Afvalstoffenheffing	3.216	3.033	3.361
• Overige leges	32	67	54
Totaal gebonden heffingen	8.007	7.668	8.785
Vrij besteedbaar			
• Onroerende zaakbelastingen (OZB)	5.422	5.721	5.854
• Watertoeristen- en verblijfsbelasting	146	233	241
• Hondenbelasting	78	84	87
• Precariobelasting	5	20	24
• Marktgeden	5	7	7
• Staangelden kermis	60	65	65
Totaal vrij besteedbaar	5.716	6.130	6.279
Totaal	13.723	13.798	15.063

5. Kostendekkendheid leges en heffingen

Wij leveren op aanvraag van individuele inwoners een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges verhalen we de gemaakte kosten op diegene die de dienst afneemt. De leges mogen maximaal kostendekkend zijn. Dit betekent dat per verordening het totaal van de legesinkomsten niet hoger mag zijn dan het totaal aan toerekenbare kosten. Deze toets geldt op het totaal 'Titel' van de legesverordening.

Beleid kostendekkendheid

Ons beleidsuitgangspunt is kostendekkendheid van de leges, waarbij we alle toerekenbare kosten doorberekenen. Hiertoe behoren bijvoorbeeld ook de kosten voor overhead en de toerekenbare BTW. Op deze manier betaalt de aanvrager alle kosten die samenhangen met de dienstverlening, en komen deze kosten niet ten laste van onze algemene middelen. Wij hanteren hierbij het principe 'de vervuiler betaalt'. Uitgangspunt is dat leges zoveel mogelijk op zichzelf kostendekkend moeten zijn.

Afvalstoffenheffing Avri

Avri verzorgt de inzameling van afval. Wij rekenen hieraan geen eigen kosten toe, met uitzondering van een bedrag voor zwerfvuil. De mate van kostendekkendheid wordt door Avri geborgd.

Kostendekkendheid afval	2024
Lasten per taakveld exclusief mutatie voorziening	3.141.729
Baten per taakveld exclusief mutatie voorziening	0
<i>Netto kosten taakveld 7.3 Afval</i>	<i>3.141.729</i>
Toegerekende overhead	56.050
Toegerekende BTW	645.234
<i>Totaal toegerekende overhead en BTW</i>	<i>701.284</i>
Totaal kosten toe te rekenen aan afval	3.843.013
Totaal begrote heffingen	3.360.849
Percentage kostendekkendheid	87,5%

Rioolheffing

Via rioolheffing brengen we de kosten in rekening voor de “inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, alsmede de zuivering van huishoudelijk afvalwater en de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde hemelwater, alsmede het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.” Hieronder valt ook de afzonderlijke riolering voor de Glastuinbouw die we via de rioolheffing in rekening brengen.

Kostendekkendheid riolering	2024
Lasten per taakveld	3.495.913
Baten per taakveld (niet-heffingen)	-
<i>Netto kosten taakveld 7.2 Riolering</i>	<i>3.495.913</i>
Toegerekende overhead	211.300
Toegerekende BTW	555.242
Andere taakvelden:	
Taakveld 2.1: Straatreiniging vast bedrag	63.275
Totaal toegerekende overhead, BTW en overige kosten	829.817
Totaal kosten toe te rekenen aan riolering	4.325.730
Totaal begrote heffingen	3.492.628
Percentage kostendekkendheid	80,7%

Begraafrechten

We hebben besloten dat de begraafplaatsen niet volledig kostendekkend geëxploiteerd hoeven te worden, aangezien er bij de begraafplaatsen ook sprake is van een stuk algemeen belang.

Kostendekkendheid begraafplaatsen	2024
Lasten per taakveld exclusief mutatie voorziening	139.700
Baten per taakveld exclusief mutatie voorziening	-
<i>Netto kosten taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria</i>	<i>139.700</i>
Toegerekende overhead	55.400
Toegerekende BTW	12.087
<i>Totaal toegerekende overhead en BTW</i>	<i>67.487</i>
Totaal kosten toe te rekenen aan begraafplaatsen	207.187
Totaal begrote heffingen	65.255
Percentage kostendekkendheid	31,5%

Legesverordening

De Legesverordening bestaat uit drie titels, met daaronder diverse hoofdstukken. De toets op kostendekkendheid vindt plaats per titel. Bij het vaststellen van de legesverordening presenteren we de kostendekkendheid van 2024 op titelniveau conform onderstaand overzicht.

Hoofdstuk 1: Algemene dienstverlening

Hoofdstuk 2: Dientsverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen

Hoofdstuk 3: Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn

Kostendekkendheid	Hoofdstuk 1	Hoofdstuk 2	Hoofdstuk 3	Totaal
Lasten (inclusief toegerekende btw)	489.831	1.268.315	29.722	<i>1.787.868</i>
Overhead	420.037	107.523	38.143	<i>565.703</i>
<i>Totale lasten</i>	<i>909.868</i>	<i>1.375.838</i>	<i>67.865</i>	<i>2.353.571</i>
<i>Baten</i>	<i>503.551</i>	<i>1.057.600</i>	<i>31.753</i>	<i>1.592.904</i>
Percentage kostendekkendheid	55,3%	76,9%	46,8%	67,7%

Toelichting

De lastenkant is opgebouwd uit directe kosten. Hiertoe behoren de salariskosten, kapitaallasten en materiële kosten die in direct verband staan met de specifieke dienstverlening, inclusief bijbehorende BTW (BCF) en overheadkosten. De kosten die niet rechtstreeks samenhangen met, of veroorzaakt worden door de dienstverlening, verhalen wij niet bij de inwoner. Dit betekent dat wij de kosten van beleidsvoorbereiding, handhaving en algemene inspraak-, bezwaren beroepsprocedures niet meenemen bij de berekening van de kostendekkendheid. De kostendekkendheid voor 2024 is 67,7%. Hiermee voldoen we aan de wet- en regelgeving dat de kostendekkendheid op basis van de begroting niet hoger mag zijn dan 100%. De totale kostendekkendheid is voornamelijk afhankelijk van de kostendekkendheid in Hoofdstuk 2 omdat hier het meeste geld in omgaat. De kostendekkendheid van Hoofdstuk 2 wordt in 2023 beïnvloed door de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Door late besluitvorming over de inwerkingtreding van de Wkb (half september) is het niet mogelijk alle consequenties daarvan mee te nemen in de berekening. Ook is het

werkplan 2024 van de ODR nog niet beschikbaar. Indien nodig komen we met een actualisatie bij de vaststelling van de legesverordening in de raad van december 2024.

Overhead

De overhead rekenen wij toe via een vaste opslag op de salariskosten. Hierbij zijn de totale personele en materiële overheadkosten berekend. Deze verdelen wij over het aantal productieve uren bij de taakvelden. Voor de berekening van de kostendekking wordt een gemiddeld uurtarief berekend, uitgaande van 1.471 productieve uren per jaar. Boven op de salariskosten belasten wij een opslag voor de overheadkosten door. Deze overhead is opgebouwd uit personele en materiële overhead. De overhead bevat de kosten van management, afdelingssecretariaat en OR. Maar ook de ondersteunende onderdelen van de gemeentelijke organisatie, zoals Juridische zaken, HRM, Informatievoorziening, Financiën, Facilitaire zaken en huisvesting, Informatie Dienstverlening, Communicatie, KCC en Bestuurssecretariaat vallen hieronder. Een deel hiervan brachten wij in 2017 onder in de Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard (BVEB). De verdeling over de diverse producten is gebaseerd op de personele verdeling per taakveld

6. Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. De Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR) voert een deel van de belastingen en heffingen voor de gemeente uit. Ook het kwijtscheldingsbeleid wordt uitgevoerd door BSR. In Maasdriel kan er voor de volgende belastingen kwijtschelding worden aangevraagd:

- Onroerende zaakbelasting eigenaren
- Rioolheffing
- Hondenbelasting
- Afvalstoffenheffing
- Waterschapsbelastingen

De kwijtscheldingen zijn uitsluitend voor particuliere belastingplichtigen.

Paragrafen

Weerstandsvormogen en risicobeheersing

Het weerstandsvormogen vormt een belangrijk onderdeel van risicomangement en wordt gedefinieerd als de mate waarin de gemeente in staat is onvoorziene tegenvallers op te vangen.

Risicomangement

Op basis van risicomangement wil de gemeente inzicht krijgen in de risico's die zij loopt en daarmee eventuele risico's afdekken. Risicomangement wordt omschreven als het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden en/of de gevolgen van risico's beheersbaar houdt. Om de risico's inzichtelijk te krijgen, is het van belang dat er periodiek inzicht bestaat in de omvang, aard en ontwikkeling van de belangrijkste risico's en de risicogebieden. Dit inzicht vormt de eerste aanzet om concrete beheersmaatregelen te treffen. Bewustwording van risico's is een belangrijke stap in het beheersen van deze risico's.

Als gevolg van enkele mondiale oorzaken zijn de kosten in Nederland binnen een kort tijdsbestek extreem gestegen en momenteel nog aan het stijgen. Prijsstijgingen van enkele tientallen procenten binnen een tijdsbestek van één of enkele weken zijn geen uitzondering meer. Omstandigheden die daartoe bijdragen zijn onder meer de stijgende energieprijzen en de schaarste en prijsstijgingen door de oorlog in Oekraïne en bijbehorende sancties tegen Rusland. Onduidelijk is of en wanneer de kosten weer zakken. Dit brengt risico's en onzekerheid met zich voor zowel bestaande overeenkomsten als ook voor nieuw te sluiten overeenkomsten. Via het gemeentefonds wordt de gemeente gedeeltelijk gecompenseerd voor de prijsinflatie. In een aantal situaties zal de compensatie van het Rijk niet voldoende zijn om de prijsstijgingen op te vangen.

De spanning op de arbeidsmarkt loopt fors op. Vanaf begin 2021 nam de spanning op de arbeidsmarkt 6 kwartalen op rij toe, tot een voorlopig hoogtepunt in het 2e kwartaal van 2022. De daling die volgde in de laatste 2 kwartalen van 2022, zette door in het 1e kwartaal van 2023. De oververhitte arbeidsmarkt koelde zo iets af, maar bleef historisch gezien erg krap. Dit betekent dat er nu nog meer vacatures zijn dan werkzoekenden die deze kunnen vervullen. Personeelstekort op diverse functiegebieden zoals ruimtelijke ordening/milieu, realisatie en beheer en het sociaal domein, belemmeren de gemeente in de uitvoering van het werk. De verwachting is dat dit ook de komende jaren lastig blijft. Ook aannemers en leveranciers die gemeentelijke opdrachten uitvoeren hebben te maken met krapte op de arbeidsmarkt. Hierdoor lopen we uit de pas bij diverse projecten voor wat betreft geld en tijd.

We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming. Daarvoor hebben wij de nodige interne maatregelen genomen.

Risico-inventarisatie

Ter voorbereiding op de begroting 2024 is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hierin zijn de risico's van de gemeente in kaart gebracht en beoordeeld. In deze analyse houden we tevens rekening met de kans dat een risico zich voor kan doen. Hierdoor wordt beter geanticipeerd op het implementeren van eventuele beheersingsmaatregelen. Een deel van de risico's wordt afgedekt door specifieke maatregelen zoals het afsluiten van verzekeringen en het inrichten van de interne controle. Naast de afgedekte risico's, loopt de gemeente ook altijd risico's die niet (kunnen) worden afgedekt. Om te voorkomen dat er ingrijpende beleidswijzigingen moeten worden doorgevoerd bij het voordoen van niet afgedekte risico's, moet de gemeente over een financiële buffer (de beschikbare weerstandscapaciteit¹) beschikken. De niet afgedekte risico's worden meegenomen bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit. Bij de risico-inventarisatie wordt onderscheid gemaakt tussen algemene risico's en specifieke risico's.

Weging risico's

De risico's worden in klassen ingedeeld naar kans dat een risico zich voor kan doen.

Kans	Weging
Zeer klein	10%
Klein	25%
Gemiddeld	50%
Groot	70%
Zeer groot	90%

- **Zeer klein:** voor risico's waarvan het onwaarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar voordoen. Het zijn bijvoorbeeld risico's die zich 1x per 20 jaar voordoen.
- **Klein:** dit zijn risico's die zich gemiddeld genomen 1x per 4 jaar voordoen of waarvan de kans op optreden laag is.
- **Gemiddeld:** voor risico's die nog beide kanten op kunnen. Het kan zijn dat ze zich komend jaar voordoen of niet. Risico's die 1x per 2 jaar voorkomen.
- **Groot:** voor risico's waarvan het waarschijnlijk is dat ze zich in het komende jaar voordoen of waarvan de kans op optreden groot is.
- **Zeer groot:** voor risico's waarvan het zeer waarschijnlijk is dat ze zich komend jaar voordoen of waarvan de kans op optreden zeer groot is.

Ratio weerstandsvermogen

Het uitgangspunt is om de impact van de risico's te minimaliseren. Dit betekent dat het weerstandsvermogen ten minste voldoende moet zijn. De gemeenteraad heeft besloten in de vergadering van 4 september 2008 een ratio weerstandsvermogen van 1,5 keer het totaal van de geïnventariseerde financiële gevolgen van risico's aan te houden, met een marge van 10% naar boven en beneden.

Dit komt overeen met het waarderingscijfer B = ruim voldoende (zie de volgende tabel uit nota risicomanagement).

¹ De weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de posten onvoorzien, de vrij aanwendbare reserves en de stille reserves.

Waardering	Ratio	Kostendekking
A	> 1,65	Uitstekend
B	1,35 – 1,65	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,35	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Risico's

De gemeente Maasdriel hanteert voor de risico-inventarisatie de volgende twee categorieën:

- Algemene risico's;
- Specifieke gemeente risico's.

De algemene risico's zijn als volgt:

Risico	Beheersmaatregelen	Benodigde weerstands capaciteit
<p>Algemene risico's</p> <p>Dit betreft de risico's die samenhangen met onze activiteiten, die aan weinig verandering onderhevig zijn. Om deze risico's te signaleren en te beperken zijn beheersmaatregelen genomen in de processen.</p> <p>Rekening houdend met de vastgestelde nota reserves en voorzieningen worden de algemene risico's gedekt door de stille reserves. De omvang van de stille reserves (bestaande uit gronden zonder boekwaarde ad circa 2,9 miljoen) is voldoende om de algemene risico's die in het verleden becijferd waren op 2,0 miljoen op te vangen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Voor elk risico wordt een keuze gemaakt uit de volgende beheersmaatregelen: • Vermijden • Verminderen • Overdragen • Accepteren 	Geen

De specifieke risico's zijn als volgt:

Risico	Beheers-maatregelen	Maximale risico en kans	Benodigde weerstands-capaciteit
<p>1. Grondexploitaties</p> <p>De resultaten van de grondexploitaties zijn gebaseerd op uitgangspunten en parameters die, gelet op de huidige markt en de huidige inzichten, het meest reëel lijken voor de looptijd van het project. Deze inschattingen resulteren in één projectresultaat. Het is en blijft echter altijd een inschatting van de toekomst. Kansen en risico's binnen een project kunnen er voor zorgen dat het projectresultaat in de toekomst afwijkt. Als risico worden de volgende elementen meegenomen:</p>	<p>Via herijking bestaande en nieuwe plangebieden optimaliseren. In de herijking van de grondexploitaties worden kosten, opbrengsten en fasering jaarlijks herzien</p>	<p>Het maximale risico op basis van de interne analyse bedraagt € 565.000 De kans is klein dat de maximale risico optreedt en hierbij hoort de weging 25%.</p>	€ 141

Risico	Beheers-maatregelen	Maximale risico en kans	Benodigde weerstands-capaciteit
<p>- Een vertraging van drie jaar in de lopende grondexploitatie 'Paddenstoelenbuurt'. Deze BGE loopt door t/m 2028. De overige grondexploitaties worden op korte termijn afgerond.</p> <p>- Prijsstijgingen bouwkosten</p> <p>2. PFAS (poly- en perfluoralkylstoffen)</p> <p>PFAS heeft Nederland in haar greep. Met nieuwe landelijke normen hoopt Nederland projecten weer op gang te brengen. Hiermee bevorderen we het grondverzet op een veilige manier voor onze gezondheid en het milieu. Toch betekent dit dat we meer dan vroeger geconfronteerd worden met meerkosten voor onderzoekskosten naar PFAS en toenemende kosten voor afvoeren van gronden die vervuild zijn met PFAS. De extra onderzoekskosten kunnen we berekenen, echter de meerkosten van projecten zijn te sterk afhankelijk van diverse factoren (o.a. locatie, aanbesteding, concentratie PFAS, hergebruik). Uit een eerste analyse blijkt dat het aantal projecten, die met meerkosten worden geconfronteerd, beperkt zal blijven. Veelal kan de grond hergebruikt worden. Wel worden flinke meerkosten verwacht bij een aantal specifieke locaties in Maasdriel. Dit betekent dat we voor werkzaamheden aan de openbare ruimte geen structurele meerkosten PFAS kunnen ramen maar dat we alleen op incidenten kunnen doorrekenen. Veelal is dit ook afhankelijk van herkeuringen of aanbestedingen. Op dit moment beschikken we nog niet over ervaringscijfers. Dat moet de komende tijd duidelijk worden.</p> <p>3. Jeugd</p> <p>De belangrijkste financiële risico's zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onvoldoende budget om benodigde zorgaanbod te realiseren. Benodigde zorginnovatie – met behoud van kwaliteit en voldoende aanbod – die nodig is om efficiencykorting van het Rijk te halen, wordt niet gerealiseerd of blijkt niet mogelijk; • Grotere zorgvraag dan waarmee rekening is gehouden; • Herverdeeleffect objectief verdeelmodel; • Invoering Wmo- abonnementstarief; • Crisisplaatsingen jeugd; • Invoering Wet wijziging woonplaatsbeginsel. 	<p>PFAS heeft consequenties voor de af te voeren grond en stikstof voor het al dan niet kunnen realiseren van woningen.</p> <p>De effecten blijken in de praktijk mee te vallen. Eventuele tegenvallers blijven we als een 30-ontwikkeling melden. Op basis van ervaringen beoordelen we in 2025 of het risico kan vervallen en dat we eventuele tegenvallers alleen nog als 30-ontwikkelingen melden.</p> <p>- Integrale benadering van de gedecentraliseerde zorg waardoor inwoners centraal komen te staan met al hun vragen;</p> <p>- Het inzetten op preventieve voorzieningen zodat individuele zorgvoorzieningen niet nodig blijken te zijn of kunnen worden uitgesteld;</p> <p>- Een outreachende werkwijze voor het gebiedsteam (zelf hulp verlenen en zichtbaar zijn in de kernen en bij ketenpartners) waardoor een vloeiende overgang ontstaat tussen 0de, 1ste en 2de lijnszorg;</p> <p>- Goede netwerksamenwerking met</p>	<p>PFAS heeft consequenties voor de af te voeren grond en stikstof voor het al dan niet kunnen realiseren van woningen. Binnen onze grondexploitaties is het maximale risico op de gemeentelijke projecten is becijferd op 1,3 miljoen</p> <p>We achten de kans zeer klein en daarbij hoort de weging van 10% kans optreden.</p> <p>Zorg verlenen aan onze inwoners is en blijft een wettelijke verplichting. In het verleden hebben we grote tekorten gehad bij jeugd. Risico is dat deze tekorten structureel van aard zijn. In de meerjarenbegroting houden we nu rekening een hogere kosten voor Jeugd. De budgetten zijn berekend op basis van ervaringscijfers. Daarnaast hebben we naast een structureel budget ook een bestemmingsreserve gevormd voor jeugdcasuïstieken. Ondanks deze voorzichtige ramingen blijven we als gemeente risico lopen. We houden daarom</p>	<p>€ 130</p> <p>€ 400</p>

Risico	Beheers-maatregelen	Maximale risico en kans	Benodigde weerstands-capaciteit
<p>4. Volumegroei Wmo</p> <p>Door de invoering van het abonnementstarief zien we een stijging van het aantal aanvragen. In 2019 is de stijging begonnen en de afgelopen jaren zet de stijging zich door voor de aanvragen huishoudelijke verzorging, Wmo voorzieningen en regiovervoer.</p>	<p>maatschappelijke organisaties op het terrein van welzijn en leefbaarheid, met onderwijsinstellingen en huisartspraktijken;</p> <p>- Begroten op ervaringcijfers waarbij tevens nu gewerkt wordt met een bestemmingsreserve specifieke casuïstiek jeugd.</p> <p>We gaan onderzoeken of er mogelijkheden zijn de kostenstijging te beperken/ verminderen. Verder worden er landelijk vraagtekens gesteld bij de houdbaarheid van het abonnementstarief. Waarschijnlijk gaat het nieuwe kabinet hier een uitspraak over doen. Hierdoor worden beschikkingen rechtmatig en doelmatig afgegeven.</p>	<p>rekening met een extra risico van € 200.000 per jaar. Voor deze meerjarenbegroting betekent het in totaal €800.000 over de periode van 4 jaar. De kans dat het optreedt gezien de interne beheersingsmaatregelen die we hebben getroffen wordt geacht als gemiddeld.</p> <p>Zorg verlenen aan onze inwoners is en blijft een wettelijke verplichting. In 2019 tot en met 2021 hebben we grote tekorten bij Wmo. De budgetten vanaf 2023 zijn begroot op basis van ervaringcijfers. Ondanks deze voorzichtige ramingen blijven we als gemeente risico lopen omdat ze geen grip kunnen hebben op de aanzuigende werkingen van bijvoorbeeld het abonnementstarief en de woningaanpassingen. We houden daarom rekening met een extra risico van €100.000 per jaar. Voor deze meerjarenbegroting betekent het in totaal € 400.000 over de periode van 4 jaar. De kans dat het optreedt gezien de interne beheersingsmaatregelen die we hebben getroffen wordt geacht als gemiddeld.</p>	<p>€ 200</p>
<p>5. Financieringsrisico</p> <p>Als gevolg van enkele mondiale oorzaken is de inflatie o.a. in Nederland binnen een kort tijdsbestek extreem gestegen en momenteel nog aan het stijgen. De rente is sinds februari 2022 hard gestegen doordat de Europese Centrale Bank (ECB) en de Amerikaanse tegenhanger (Federal Reserve System, FED) via renteverhogingen de inflatie proberen te drukken. Voor toekomstige investeringen die op de planning staan is geen rekening gehouden met de verhoogde financieringslast. Hierdoor lopen we als gemeente de komende jaren risico.</p>	<p>We hebben een treasurycommissie ingesteld die minimaal 4 keer per jaar een overleg heeft. Hierbij wordt de liquiditeitsbegroting geactualiseerd en geanalyseerd. Ook proberen we zo veel mogelijk rekening houden met temporisering van projecten.</p>	<p>We rekenen in de begroting met (toekomstige) externe financieringen tegen een rentepercentage van 3%. Risico is dat de langlopende rente gemiddeld met 1% (van 3 naar 4%) zal stijgen. Met een begroot investeringsvolume van € 10 miljoen per jaar betekent dit vanaf 2024 wellicht € 100.000 meer uitgaven</p>	<p>€ 500</p>

Risico	Beheers-maatregelen	Maximale risico en kans	Benodigde weerstands-capaciteit
<p>6. Afdekken voormalige stortplaatsen Vlagheide en AVRI</p> <p>Het grootste onvoorziene risico betreft het voornemen tot aanpassing van de rekenrente door de provincie. De provincie voert elke vijf jaar periodiek onderzoek uit, een zogeheten Asset Liability Management (ALM) studie. Daarbij wordt vastgesteld of de gehanteerde rekenrente (momenteel 5,06%) en daarmee het gehanteerde doelvermogen passend is om aan haar eeuwigdurende nazorgverplichtingen te voldoen. Daarnaast hebben provincie en vergunninghouders een overeenkomst gesloten om onderzoek te doen naar duurzaam stortbeheer en/of technische ontwikkelingen/innovaties mogelijk kunnen leiden tot een beperking van de kosten van de nazorg. Onderdeel van deze overeenkomst is dat, zo lang dit onderzoek loopt, de vergunninghouders de stortplaatsen nog niet voor eeuwigdurende nazorg overdragen aan de provincie en dus zelf risicodragers blijven. Tegelijkertijd handhaaft de provincie de rekenrente op het bestaande niveau. Zolang het doelvermogen niet definitief is vastgesteld lopen wij het risico dat het reeds in het nazorgfonds gestorte vermogen ontoereikend is.</p>	<p>Aandacht voor berekening toekomstige lasten en het t.z.t. vormen van een voorziening.</p>	<p>kunnen verwachten, in 2025 €200.000, in 2026 €300.000 en in 2027 €400.000. We achten de kans groot dat dit risico optreedt bij alle investeringen. We nemen 50% mee als risico omdat we verwachten een bijdrage van het Rijk te krijgen via de circulaires om een gedeelte van de prijsstijgingen te dekken.</p> <p>Op basis van de geprognostiseerde resultaten 2020 t/m 2026 van de stortplaatsen is het maximale risico € 228.000. We achten de kans gemiddeld (50%).</p>	<p>€ 114</p>
<p>8. Adequat personeelsbestand</p> <p>Veel openstaande vacatures bij de gemeente en de bedrijfsvoeringsorganisatie kunnen niet ingevuld worden. Reden hiervan is dat geschikte kandidaten zeer schaars zijn. Ook hebben we vastgesteld dat inhuur nu ook moeilijk te krijgen is en vaak veel duurder is dan de middelen die beschikbaar zijn om personeel te werven.</p>	<p>Door continue een goede werkgever te zijn en door goede inzet van het recruitmentteam proberen we zoveel mogelijk vacatures in te vullen door vast personeel aan te nemen.</p>	<p>Risico is dat we circa € 250.000 meer budget per jaar nodig hebben voor de komende 4 jaar voor o.a. inhuur om voldoende capaciteit te hebben om onze taken uit te voeren. We achten de kans 50% gemiddeld dat dit risico optreedt.</p>	<p>€ 500</p>
<p>9. Prijsstijgingen grondstoffen</p> <p>Als gevolg van enkele mondiale oorzaken zijn de bouwkosten in Nederland binnen een kort tijdsbestek extreem gestegen en momenteel nog aan het stijgen. Prijsstijgingen van enkele</p>		<p>Risico is dat we met een begroot investeringsvolume van € 10 miljoen per jaar te maken krijgen dat de prijzen</p>	<p>€ 250</p>

Risico	Beheers-maatregelen	Maximale risico en kans	Benodigde weerstands-capaciteit
<p>tientallen procenten binnen een tijdsbestek van één of enkele weken zijn geen uitzondering meer. Omstandigheden die daartoe bijdragen zijn onder meer de (nasleep van de) Coronacrisis, de stijgende energieprijzen en de schaarste en prijsstijgingen door de oorlog in Oekraïne en bijbehorende sancties tegen Rusland. Onduidelijk is of en wanneer de bouwkosten weer naar het niveau zakken. Dit brengt risico's en onzekerheid met zich voor zowel bestaande overeenkomsten als ook voor nieuw te sluiten overeenkomsten.</p>		<p>gemiddeld met 5% meer stijgen in 2024 dan het inflatiepercentage waar we nu rekening mee houden in de begroting. Dit betekent dat we vanaf 2024 wellicht €500.000 meer uitgaven kunnen verwachten dan we vooraf begroot hebben. We achten de kans groot 50% dat dit risico optreedt bij alle investeringen. We verwachten een bijdrage van het Rijk om een gedeelte van de prijsstijgingen te dekken.</p>	
<p>10. Algemene juridische bijstand</p> <p>De polisvoorwaarden van de aansprakelijkheidsverzekering sluiten een aantal zaken uit. Onder andere claims ten gevolge van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toezeggingen en gewekte verwachtingen; - Termijnoverschrijding; - Niet nakomen van contracten; - Aanbestedingen; - Nadeelcompensatie; - Oneerlijke concurrentie; - Wet Markt en Overheid. Daarnaast is de gemeente in een aantal juridische procedures verwikkeld waarvoor kosten worden gemaakt voor juridische bijstand van een advocaat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aandacht voor preventie en het voorkomen van schade; - Verzekeringsportefeuille periodiek doorlichten; - Vanaf 2024 hebben we structureel een budget van ruim € 230.000 opgenomen voor juridische kosten, benodigd voor bijstand van advocaten in sommige juridische procedures. 	<p>We blijven juridische risico lopen de komende jaren. Voornaamste reden hiervan is dat we niet alles en/of willen verzekeren. Over de jaren heen lopen we op basis van ervaringen uit het verleden (zowel financieel als inhoudelijk) een risico van gemiddeld € 100.000 per jaar. We achten de kans gemiddeld (50%) dat het risico dan zich voordoet. Het blijft mogelijk dat de gemeente de komende jaren betrokken wordt in procedures waarbij de inschakeling van een advocaat nodig. Daarnaast zullen een aantal procedures die nu lopen afgerond worden waardoor de inzet van juridische bijstand van advocaten kan afnemen.</p>	€ 200
<p>11. Omgevingswet</p> <p>De kosten voor het ontwikkelen van het gebiedsdekkend Omgevingsplan Maasdriel (in de periode t/m 2030), dat volledig voldoet aan de nieuwe juridische spelregels van de Omgevingswet, laten zich moeilijk ramen. De impact van de nieuwe juridische spelregels van de wet en het nieuwe digitale stelsel waarmee we omgevingsplanwijzigingen ontwikkelen en publiceren wordt pas echt duidelijk als de wet in werking is getreden en we er (landelijk) mee gaan werken. Daardoor weten we niet of het gevraagde structurele en incidentele budgetten toereikend zijn en lopen we hier een risico.</p>	<p>Onderzoek doen naar structurele financiële effecten van de Omgevingswet op eventuele meerkosten te kunnen compenseren op andere terreinen. Aangezien het onderzoek is gebaseerd op aannames kan het zijn dat de structurele effecten hoger of lager uitvallen dan geraamd. Het rapport met de onderbouwde ramingen (o.a. op grond van verwachte</p>	<p>De grootste risico's lopen we op dit moment op financieel gebied. Hoe groot het risico precies is kunnen we op dit moment nog niet kwantificeren in onze risicoparagraaf.</p>	PM

Risico	Beheers-maatregelen	Maximale risico en kans	Benodigde weerstands-capaciteit
<p>12. Wet Kwaliteitsborging (Wkb)</p> <p>Voor het bevoegd gezag betekent de verandering met betrekking tot het toetsen en toezicht op de bouwtechnische kwaliteit, dat kosten kunnen dalen als gevolg van veranderende taken en in het verlengde daarvan verminderde legesinkomsten. De gevolgen verschillen per gemeente en hangen veelal samen met de huidige kostendekkendheid en werkwijze. Voor de gemeente Maasdriel is uitgegaan van de aangeleverde gegevens vanuit de ODR, ten aanzien van de Wkb en de wegvallende taken en leges. Hierbij is op basis van een extern onderzoek vastgesteld dat we een nadelig financieel risico lopen bij de intreding van de wet.</p>	<p>ureninzet of verwachte kosten/baten van de stelselwijziging) gebruiken we de komende jaren om financieel gezien de vinger aan de pols te houden.</p> <p>Aanvullend op de structurele financiële effecten van de Omgevingswet moeten er ook nog een aantal incidentele uitgaven worden gedaan in de transitieperiode t/m 2030. Ten aanzien van de ontwikkeling van het Omgevingsplan Maasdriel is het nog onzeker of we uitkomen met de budgetten voor de invoering van de Omgevingswet. In lijn met het Transitieplan Omgevingsplan Maasdriel gaan we in stapjes starten met het bouwen aan het Omgevingsplan Maasdriel. Dat zal een deel van de bestaande onzekerheden wegnemen.</p> <p>- Onderzoek doen naar structurele financiële effecten van de Wkb op eventuele meerkosten te kunnen compenseren op andere terreinen. Het rapport met de onderbouwde ramingen (o.a. op grond van verwachte ureninzet of verwachte kosten/baten van de stelselwijziging) gebruiken we de komende jaren om financieel gezien de vinger aan de pols te houden.</p>	<p>Het totaal financieel risico bedraagt circa € 97.000 euro over de periode 2024 t/m 2027. We achten de kans groot 70% dat dit risico optreedt.</p>	<p>€ 68</p>
<p>13. Datalek / informatiebeveiliging</p> <p>Als overheid hebben we een reëel risico dat we te maken krijgen met een (poging tot) cyber hack en in het verlengde daarvan dat data van ons gecompromitteerd raakt dan wel verloren zal gaan. Als je kijkt naar Risico = Kans X Impact dan hebben we met onze Heatmap informatiebeveiliging ingezet op reductie van de kans dat het optreedt en als het optreedt dat dan de impact zo klein mogelijk is. Waardering van het risico dat een poging tot hack plaatsvindt: Als gemeente zijn we uitgebreid online</p>	<p>We maken gebruik van een reeks beheersmaatregelen welke 'de kans op' en de 'impact van' moet reduceren. 'De kans op' wordt aangepakt door de mogelijkheden van een hacker om over internet een aanval uit te voeren zo klein mogelijk te maken. Daar heeft al veel aan verbeteringen</p>	<p>In een cyber calculatie hebben we begroot dat een schade van € 1,7 miljoen bij een maximale impact te verwachten is. Door onze gevorderde maatregelen zal de kans dat we met dit maximale bedrag geconfronteerd worden zeer klein zijn. Echter kan bij een datalek/hack alsnog sprake</p>	<p>€ 890</p>

Risico	Beheers-maatregelen	Maximale risico en kans	Benodigde weerstands-capaciteit
<p>aanwezig. Het risico dat we geconfronteerd worden met een hack (poging) is dan ook substantieel en niet aflatend.</p>	<p>plaats gevonden. De 'impact van' wordt ook door diverse maatregelen aangepakt. Hier zijn stappen gemaakt maar daar zijn nog verdere verbeteringen door te voeren. Opgemerkt moet worden dat we hier t.o.v. twee jaar terug significante verbetering hebben gerealiseerd. Hiermee kunnen wij niet uitsluiten dat wij kwetsbaar zijn voor een hack maar wel dat we de impact en het herstel daarvan veel beter kunnen managen en de schade een stuk beperkter kunnen houden t.o.v. twee jaar terug.</p>	<p>zijn van een impact die te kwalificeren is als gemiddeld. Deze calculatie is exclusief kosten die voort kunnen vloeien uit een bestuurlijke boete of schadeclaims van betrokkenen in het kader van privacywetgeving of overige wetgeving. Indien er bijvoorbeeld sprake is van onvoldoende passende beveiligingsmaatregelen dan kan in de praktijk afhankelijk van de constatering een bestuurlijke boete van > €400.000 worden opgelegd. De kans dat dit voorkomt in Nederland wordt door experts als zeer klein (10%) beschouwd.</p>	
<p>14. Zuidelijke ontsluitingsroute</p> <p>Het project ZOR is een groot project voor Maasdielse begrippen en wijkt af van de dagelijkse activiteiten van de organisatie. Hierdoor kent het project een verhoogd risicoprofiel. Risicobeheersing is een steeds belangrijker wordend aspect van onze projectmanagement.</p>	<p>Om grip te kunnen houden op de projectrisico's maken we gebruik van een extern bureau dat veel kennis heeft van vergelijkbare projecten. We maken nu gebruik van het risicomangementool Rislog. Met Rislog zijn we in staat om op een eenvoudige wijze risico's in kaart te brengen, bij te houden, te bewerken, analyses te maken en te rapporteren over de risico's aangaande de ZOR. We hebben nu de risico's en oorzaken geïnventariseerd en conform de Risman-brillen. Hierbij hebben we de risico's aangevuld met de kans van optreden en de gevolgen voor de planning en voor de kosten, alsmede andere relevante gevolgen bij het optreden van de risico's voor ons als opdrachtgever. De eerste risico-inventarisatie hebben we compleet gemaakt met het benoemen van de beheersmaatregelen en actiehouders.</p>	<p>De grootste risico's lopen we op dit moment op financieel gebied. Hoe groot het risico precies is kunnen we op dit moment nog niet kwantificeren in onze risicoparagraaf. Het project is in de opstartfase en in 2023 wordt een goede financiële begroting en een liquiditeitsbegroting voor de ZOR opgesteld waarbij meer duidelijk moet zijn welke risico's we lopen die wel niet of maar gedeeltelijk kunnen mitigeren door de interne beheersingsmaatregelen. Daarna zal een kans x impact analyse gemaakt worden. Op dit moment is het risico PM.</p>	<p>PM</p>
<p>15. Integraal Huisvestingsplan</p>			

Risico	Beheers-maatregelen	Maximale risico en kans	Benodigde weerstands-capaciteit
<p>Het IHP biedt de gemeente, schoolbesturen en opvangorganisaties een dynamisch beleidsperspectief, geborgd in een gedragen en transparant uit te voeren Meerjaren Huisvestingsplan. Het plan geeft houvast aan hoe om te gaan met investeringen in gebouwen voor onderwijs en opvang opdat er in de gemeente Maasdriel een duurzame en gezonde onderwijs- en opvangomgeving kan worden voortgezet.</p> <p>Het IHP is een planningsdocument voor de komende 15 jaar. Het toekomstbestendig maken van onze schoolgebouwen is kostbaar. Op basis van de scenario's, zoals deze in het IHP staan beschreven, bedraagt de investering voor de periode 2022-2037 € 18,5 miljoen (op basis van het indicatieve bedrag 2021 en exclusief indexeringen).</p>	<p>In het politiek-bestuurlijke besluitvormingsproces rond het IHP moet blijken in welk tempo de gemeente Maasdriel in staat is de benodigde investeringen te plegen. Voor het genoemde investeringsbedrag geldt vanuit de gemeente het volgende:</p> <p>Dit IHP is in overleg tussen gemeente, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties tot stand gekomen. De partijen hebben een akkoord gegeven over de visie en ambitie op onderwijshuisvesting. Het vormt daarnaast een perspectief om alle besluiten rond investeringen in huisvesting de komende jaren langs te leggen en kan iedere vier jaar worden geactualiseerd. Het IHP is als het ware een koersdocument en geen blauwdruk. Op deze manier blijft flexibiliteit (beargumenteerd) gehouden. Het is aan alle partijen om te waarborgen dat projecten en daaraan gekoppelde investeringen mogelijk zijn. Het plan krijgt status met een vaststellingsbesluit vanuit de gemeenteraad. Hiermee staan de investeringen in de eerste vier jaar vast en weet de gemeenteraad welke investering vanaf jaar vijf en verder verwacht worden. Over investering na de eerste periode van 4 jaar dient de gemeenteraad aparte besluiten te nemen.</p> <p>In de komende vier jaar staan geen investeringen gepland. Voor de jaren erna zullen we een risico-inventarisatie maken voor de investeringen die we mogelijk gaan doen. Dit zal terugkomen in de</p>	<p>De grootste risico's die we kunnen lopen zijn op financieel gebied. Hoe groot het risico precies is kunnen we op dit moment nog niet kwantificeren in onze risicoparagraaf. De komende jaren moeten we bij de eventuele voorstellen op basis van risicomangement vaststellen welke risico's we lopen die wel niet of maar gedeeltelijk kunnen mitigeren door de interne beheersingsmaatregelen. Op dit moment is het risico PM.</p>	<p>PM</p>

Risico	Beheers-maatregelen	Maximale risico en kans	Benodigde weerstandscapaciteit
	voorstellen die aan de raad worden gepresenteerd.		
Totaal			€ 3.393

Beschikbare weerstandscapaciteit

Rekening houdend met de vastgestelde nota reserves en voorzieningen is de beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Maasdriel als volgt opgebouwd:

- *Algemene reserve*
De algemene reserve wordt gebruikt voor het opvangen van risico's in algemene zin. De algemene reserve is vrij aanwendbaar;
- *Algemene reserve bouwgrondexploitatie*
De reserve bouwgrondexploitatie is een vrij aanwendbare bestemmingsreserve die tot de weerstandscapaciteit wordt geteld;
- *Begrotingsresultaat*
Het begrotingsresultaat is vrij aanwendbaar en wordt tot de weerstandscapaciteit geteld;
- *Onvoorzien*
De post onvoorzien is vrij aanwendbaar en wordt tot de weerstandscapaciteit geteld.

(Bedragen x € 1.000)	Stand per 31-12- 2023
Algemene reserve	12.050.149
Algemene reserve grondexploitatie	-
Resultaat (inclusief onvoorzien)	131.624
Beschikbare weerstandscapaciteit	12.181.773

Weerstandsvermogen

Het is van belang te weten of sprake is van een toereikend weerstandsvermogen. Als het risicoprofiel bekend is, kan een relatie worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De berekeningswijze van de ratio weerstandsvermogen op basis van een gegeven zekerheidspercentage is als volgt:

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit

(Bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Jaarrekening 2022
Beschikbare weerstandscapaciteit	12.182	16.955
Risico's	3.393	5.938
Minimaal benodigde weerstandscapaciteit conform ratio 1,65	5.598	9.798
Saldo vrije deel weerstandscapaciteit	6.583	7.157
Weerstandsvermogen	3,59	2,86

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risico-inventarisatie voortvloeit, zetten we af tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

De ratio weerstandsvermogen is groter dan 1,65.

Financiële kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat gemeenten vijf financiële kengetallen opnemen in de begroting en jaarrekening. In een ministeriële regeling is een uniforme berekening van deze kengetallen voor alle gemeenten opgenomen. De invoering van de kengetallen is bedoeld om de gemeenteraad meer inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. De kengetallen worden geanalyseerd ten opzichte van de door de provincie Gelderland vastgestelde normenwaarden, waaraan een categorisering is gekoppeld.

Meerjarenperspectief

De jaarrekening 2022 en de meerjarenbegroting 2024-2027 leveren de volgende kengetallen op.

Kengetallen	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto-schuld quote	52,9%	84,2%	97,2%	103,0%	109,4%	109,4%
Netto-schuld quote gecorrigeerd	53,0%	81,0%	97,5%	103,2%	109,6%	109,6%
Solvabiliteit	31,5%	25,0%	23,4%	21,7%	21,7%	21,8%
Grondexploitatie	8,5%	12,6%	9,2%	12,2%	8,9%	5,9%
Structureel exploitatie	0,0%	1,1%	0,2%	1,8%	-2,4%	-3,0%
Belastingcapaciteit	100,9%	100,9%	112,8%	112,8%	112,8%	112,8%

Financiële gemiddelde kengetallen	Maasdriel 2024	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	97,2%	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	97,5%	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	23,4%	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	9,2%	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	0,2%	>0	0	<0
Belastingcapaciteit	112,8%	<95%	95-105%	>105%

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen (opbrengsten in de begroting). Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. De netto schuldquote wordt berekend inclusief en exclusief uitgezette leningen aan derden. Hierdoor wordt duidelijk wat het aandeel is van de verstrekte leningen in de exploitatie. De netto schuldquote stijgt door een toename van de schuldenlast. De gemeente Maasdriel komt in categorie B terecht vanaf 2024.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio is de verhouding van het eigen vermogen ten opzichte van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserve) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. De solvabiliteitsratio geeft

inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit neemt af door inzet van de gemeentelijke reserves.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten en uit te drukken in een percentage. De gemeente Maasdriel laat een positief structureel exploitatiesaldo zien voor de jaren 2024 en 2025, wat betekent dat structurele lasten met structurele baten worden bekostigd. Door de achterblijvende middelen uit het gemeentefonds voor de jaren 2026 en 2027 is het structureel exploitatiesaldo voor die jaren negatief.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondexploitaties zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage. De gemeente Maasdriel heeft één grondexploitatie die doorloopt in de toekomstige jaren (Kerkdriel, Paddenstoelenbuurt). Doordat deze grondexploitatie op termijn opbrengsten genereert neemt het kengetal af.

Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit is de verhouding tussen de woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage. In de woonlasten worden de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing meegenomen.

Paragrafen

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen doen wij verslag over de voortgang van het geplande onderhoud en het eventuele achterstallig onderhoud aan wegen, straatverlichting, openbaar groen, speelvoorzieningen, water & riolering en gebouwen.

Een groot vermogen is geïnvesteerd in de kapitaalgoederen in onze gemeente. Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is een kerntaak van de gemeente. De kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het zo optimaal mogelijk functioneren van onze gemeente, onder meer op het gebied van de leefbaarheid, veiligheid, verkeer en vervoer en recreatie. Onderhoud en beheer is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. Met het beheer en onderhoud van deze kapitaalgoederen is een grote inzet van onze middelen (personeel en financiën) gemoeid.

Deze paragraaf geeft inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten van de verschillende kapitaalgoederen. In het Jaarprogramma Openbare Ruimte (JOR) worden de middelen van de diverse disciplines bij elkaar gebracht, zodat voorbereiding en realisatie van projecten waar nodig integraal vorm krijgen.

De marktsituatie in de gww- en bouwsector is momenteel ongunstig. De prijsstijgingen zijn fors en soms wordt er door een beperkt aantal aannemers of helemaal niet ingeschreven op werken. Wij monitoren dit alles en passen onze werkwijzen hierop zoveel mogelijk aan.

Uitbreiding capaciteit buitendienst

Na analyse van de werkzaamheden van de buitendienst in relatie tot de capaciteit blijkt dat er sprake is van een ernstige onbalans tussen kwantiteit en kwaliteit van het aanwezige personeel en de omvang van het takenpakket. Met de huidige bezetting is de uitvoering van de meldingen en toezicht op uitvoering van onderhoud niet meer naar behoeven te realiseren.

Het aantal meldingen is dit jaar met 50 per maand (van 270 naar 340 meldingen) gestegen. Er is in de afgelopen jaren een stijgende lijn te zien van het aantal meldingen door inwoners, ondernemers en collega's. Daarnaast is er een significante uitbreiding te zien in het te onderhouden areaal.

Door de te hoge werkdruk is het toezicht op de uitvoering van grote onderhoudscontracten onvoldoende. Onvoldoende kwaliteit van een aannemer wordt te laat of niet opgemerkt en er is geen tijd voor zaken die typisch bij een gemeentelijke medewerker moeten liggen zoals contact met voetbalclubs of toezicht op projecten .

Op basis van een inventarisatie van werkzaamheden en benodigde capaciteit is geconstateerd dat er 1,5 fte bij de buitendienst nodig is om een goede balans tussen werkload en capaciteit te creëren. Het benodigde budget hiervoor bedraagt € 90.000.

Wegen en Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)

Areaal

Betref	Aantal circa
Verharde rijbanen	1.165.771 m ²
Fietspaden	168.057 m ²
Voetpaden	243.299 m ²
Parkeervak	124.716 m ²
Overige verharding	133.235 m ²

Beleidskader

Actueel beheerplan	Door de raad ingesteld in	Looptijd tot en met
Wegenbeleidsplan 2024-2028 (nog vast te stellen)	2024	2028
Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan	2019	2030

Doelstelling

Wij streven naar een doelmatige ontwikkeling en instandhouding van wegen, fietspaden en trottoirs, zodat een veilige en comfortabele bereikbaarheid van woningen, bedrijven en voorzieningen wordt gegarandeerd, die bijdraagt aan een functionele leefomgeving.

Vanaf 2024 beheren we het wegenareaal op basis van de keuzes die gemaakt worden over het gewenste beheerniveau en de daarbij behorende beheerkosten conform het nieuwe wegenbeleidsplan 2024-2028.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Wegen

In het wegenbeheerplan zijn middelen opgenomen voor het dagelijks en planmatig wegonderhoud. De belangrijkste kostenposten zijn kosten voor groot onderhoud en de kapitaallasten die het gevolg zijn van investeringen.

Levensduur verlengend onderhoud aan de wegen, reconstructies en bermverhardingen worden geactiveerd en afgeschreven over de levensduur. Deze kosten die voortvloeien uit de investeringen gaan als kapitaallasten mee in de exploitatie.

GVVP, uitvoering 2e fase

Met de uitvoering van het GVVP en het daaraan gekoppelde uitvoeringsprogramma kunnen de wegen in Maasdriel toekomstgericht worden verbeterd volgens het landelijke programma Duurzaam Veilig Wegverkeer. Vanaf 2024 gaat de tweede fase van het GVVP in uitvoering.

De aanleg van 60km/u zones in het buitengebied is verdeeld over de 3 fases van het uitvoeringsplan. Dat betekent dat er met het beschikbaar stellen van middelen voor de tweede fase budget beschikbaar komt voor het vervolg van de aanleg van de 60km/u zones. Daarnaast zal vanuit de tweede fase de inrichting van de Burgemeester van Randwijkstraat te Rossum als gebiedsontsluitingsweg in uitvoering worden genomen.

(Bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Groot onderhoud	644	917	617	617	617	617
Overige exploitatielasten	488	471	471	471	471	471
Totaal lasten	1.132	1.388	1.088	1.088	1.088	1.088

Investerings in 2024

Investerings (Bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Reconstructiebudget wegen 2024	1.873	-	-	-
Reconstructiebudget wegen 2025	-	1.873	-	-
Reconstructiebudget wegen 2026	-	-	1.873	-
Reconstructiebudget wegen 2027	-	-	-	1.873
Totaal investeringen	1.873	1.873	1.873	1.873

Kwaliteit en risico's

Op basis van inspecties worden de onderhoudsmaatregelen toegekend. De planning wordt integraal afgestemd met de disciplines riolering, verkeer en groen.

Als gevolg van meldingen of eigen waarneming, voeren de medewerkers van de buitendienst aanvullend kleine herstelwerkzaamheden uit, zoals het herstraten van enkele tegels en het verhelpen van verzakkingen en wortelopdruk.

Straatverlichting

Areaal

Betreft	Aantal circa
Lichtmasten	4.792
Armaturen	4.827

Beleidskader

Actueel beheerplan	Door de raad ingesteld in	Looptijd tot en met
Beleidsplan Openbare Verlichting Gemeente Maasdriel 2016-2025	2016	2025

Het Beleidsplan Openbare Verlichting Gemeente Maasdriel 2016-2025 is gebaseerd op de richtlijnen Openbare Verlichting 2011 (ROVL-2011).

Doelstelling

Het doelmatig (werk met werk maken en wat is waar nodig), duurzaam (ledverlichting) en kwalitatief (normen) goed in stand houden van de openbare verlichting voor een veilige (sociale veiligheid en verkeersveiligheid) en comfortabele bereikbaarheid van woningen, bedrijven en voorzieningen.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Uit het Beleidsplan openbare verlichting volgt het onderhoudsbudget en de jaarlijkse investeringen voor vervanging van masten en armaturen.

De investeringen in de openbare verlichting worden ingezet om de nodige achterstallige masten en armaturen te vervangen en op energiekosten te besparen door in de komende jaren ledverlichting toe te passen. Hiermee is in 2025 alle conventionele verlichting vervangen door duurzame ledverlichting. De investeringen leiden tot kapitaallasten.

(Bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Onderhoud	132	128	113	101	101	101
Energieverbruik	177	276	92	89	89	89
Totaal lasten	309	404	205	190	190	190

Investerings (Bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Straatverlichting armaturen 2024	276	-	-	-
Straatverlichting armaturen 2025	-	276	-	-
Straatverlichting armaturen 2026	-	-	276	-
Straatverlichting armaturen 2027	-	-	-	276
Straatverlichting masten 2024	132	-	-	-
Straatverlichting masten 2025	-	132	-	-
Straatverlichting masten 2026	-	-	132	-
Straatverlichting masten 2027	-	-	-	132
Totaal investeringen	408	408	408	408

Kapitaallasten investerings verkeer en vervoer	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Aanleg, reconstructie en onderhoud van verharde openbare ruimte; verkeersmaatregelen; openbare verlichting; gladheidsbestrijding	287	654	1.574	1.728	1.813	1.906

Kwaliteit en risico's

Gestreefd wordt naar doelmatige, duurzame en kwalitatief goede verlichting. Lichtpunten daar waar niet noodzakelijk vervallen en lichthinder in het buitengebied wordt tegengaan. Bij vervanging wordt ledverlichting met een witte lichtkleur toegepast. Waar mogelijk en gewenst wordt de verlichting in de nachtelijke uren gedimd tot 70% van het oorspronkelijke lichtniveau. Zo wordt op energieverbruik bespaard en CO₂-uitstoot gereduceerd. Vervangingen worden gecombineerd met andere werkzaamheden. Zo wordt efficiënt omgegaan met de budgetten en wordt de hinder voor omwonenden geminimaliseerd.

Groen

Areaal

Betreft	Aantal
Gras- en kruidachtigen (gazon)	310.000 m2
Ruw gras (bermen)	840.000 m2
Hagen	70.120 m2
Bodembedekkende heesters	29 000 m2
Heesters	5.700 m2
Vaste planten	2.100 m2
Struikrozen	300 m2
Bosplantsoen	65.000 m2
Loofbos	54.400 m2
Asfalt	951.580 m2
Elementenverharding	995.611 m2
Afvalbakken	294 stuks
Hondenpoepbakken/hondentoiletten	82 stuks
Boombeheer (bomen)	16.000 stuks

Beleidskader

Actueel beheerplan	Door de raad ingesteld in	Looptijd tot en met
Deelvisie Groen en Bomen	2019	nvt
Beleidsdocument Groen en Bomen (nog vast te stellen)	2024	

Doelstelling

De doelstelling die is opgenomen in de Deelvisie Groen & Bomen bestaat uit vier hoofdthema's:

Goede groenstructuur;

Sterke lokale identiteit;

Duurzaamheid;

Duidelijke kaders en normen.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

(Bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Openbaar groen	668	860	828	817	817	817
Bomen/beplanting	303	255	205	205	205	205
Landschapsbeheer	16	11	11	11	11	11
Totaal	987	1.126	1.044	1.033	1.033	1.033

Kwaliteit en risico's

Beheer:

De deelvisie wordt in 2024 uitgewerkt in het omgevingsprogramma Groen & Bomen. Het omgevingsprogramma kan worden gezien als de route om de doelstellingen die zijn opgenomen in de Deelvisie Groen & Bomen te bereiken.

De doelstellingen worden vertaald in praktische richtlijnen en werkwijzen.

Uitvoering:

Het openbaar groen wordt in alle kernen op niveau B onderhouden. Die ambitie is vertaald in het ontzorgingscontract voor groenonderhoud, het vegen van wegen, onkruidbeheersing op verhardingen en het legen van de prullenbakken.

De bomen worden op een programmatische aanpak beheerd (Stategisch Boombeheer), om efficiënt en effectief het bomenbestand te kunnen beheren binnen de kaders van de beschikbare tijd, geld en middelen.

Incidentele servicewerkzaamheden naar aanleiding van klachten en meldingen in de openbare ruimte worden door de buitendienst of aannemer uitgevoerd.

Speelvoorzieningen

Areaal

Betreft	Aantal
Speeltoestellen	367
Speeltuinen	59

Beleidskader

Actueel beheerplan	Door de raad ingesteld in	Looptijd tot en met
Kwaliteitseis voor spelen in de openbare ruimte 2021-2028	2021	2028

Speelvoorzieningen

In de Kwaliteitseis voor spelen in de openbare ruimte staat beschreven welke kwaliteit de gemeente de komende jaren biedt voor spelen in de openbare ruimte. Hierbij gaat het onder andere over het beheer, onderhoud en vervanging. Het doel is het bieden van een veilig, gevarieerd, uitdagend en aantrekkelijk speelaanbod voor de kinderen in de gemeente Maasdriel.

Sportvelden

Binnen de gemeente zijn acht voetbalclubs actief. In het kader van het project 'kwaliteitszorg grassportvelden' worden de sportvelden iedere drie jaar beoordeeld. Daarbij wordt - op basis van de huidige bespelingintensiteit - gekeken wanneer welk veld aan onderhoud of renovatie toe is. In 2024 stellen wij een beheerplan sportvelden op, waaruit blijkt wat de kosten van regulier onderhoud en de renovatiekosten zijn van alle (natuur- en kunstgras) velden. Ook brengen we daarmee in beeld wanneer welk veld vervangen moet worden.

Doelstelling

Speelvoorzieningen

Het aanbieden van gevarieerde en veilige speelvoorzieningen, met als doel dat kinderen en jeugd zich sociaal en fysiek kunnen ontwikkelen en ontspannen.

Sportvelden

Sport, spel en bewegen vervullen een belangrijke rol in de totale keten van gezondheid en zorg en dragen bij aan de vitaliteit en leefbaarheid binnen de kernen. Samenwerking tussen verenigingen wordt sterk gestimuleerd.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

(Bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Speeltuinen						
Exploitatielasten	54	66	66	66	66	66
Sportvelden						
Exploitatielasten	172	118	90	90	90	90
Specifieke uitkering Rijksoverheid	-150	-	-	-	-	-
Kapitaallasten	126	158	284	331	326	321
Totaal	202	342	440	487	482	477

Investerings (Bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Speelruimteplan	61	61	61	61

Kwaliteit en risico's

Speeltuinen

Het beschikbare budget voor speelvoorzieningen wordt ingezet voor regulier onderhoud en voor vervanging speeltoestellen en valondergronden. Regulier onderhoud omvat onder andere wettelijk verplichte veiligheidsinspecties en het onderhoud als gevolg van vandalisme of slijtage. Ook is er ruimte voor suggesties voor nieuwe toestellen door de inwoners van Maasdriel.

Sportvelden

Het budget voor beheer van de sportvelden is voor dagelijks beheer en groot onderhoud. Op de sportaccommodaties van v.v. D.S.C. te Kerkdriel, v.v. Hedel en Jan van Arckel te Ammerzoden (SESAM) wordt het dagelijks beheer en grootonderhoud vanaf 2017 door de verenigingen uitgevoerd. Bij voetbalvereniging D.S.C. in Kerkdriel wordt in 2024 de toplaag van de beide kunstgrasvelden vervangen om te kunnen blijven voldoen aan de gebruikersnorm van NOC*NCF-KNVB.

Water en riolering

Areaal

Betreeft	Aantal
Vuilwater	
Vrij verval riolering	116 km
Drukriolering	71 km
Persleiding	13 km
Gemalen	63 stuks
Installaties	484 stuks
Randvoorzieningen	7 stuks
Overstorten	33 stuks
IBA-systemen	67 stuks
Hemelwater	
Vrij verval riolering	32 km
Kolken	11.600 stuks
Hemelwateruitlaat	56 stuks
Hemelwaterberging	5 stuks
Wadi's	9 stuks
Oppervlaktewater	
A-watgangen	ca. 176 km
B-watgangen	ca. 151 km
C-watgangen	ca. 206 km

Beleidskader

Actueel beheerplan	Door de raad ingesteld in	Looptijd tot en met
Water- en Rioleringsplan Bommelerwaard 2022-2026	2022	2026

Het beleid van dit product is bepaald in het Water- en Rioleringsplan Bommelerwaard 2022-2026.

Doelstelling

Het kapitaalgoed 'water en riolering' bestaat uit vier onderdelen: stedelijk afvalwater, hemelwater, grondwater en oppervlaktewater.

Stedelijk afvalwater

Wij dragen zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, dat vrijkomt binnen het grondgebied van de gemeente, door middel van een openbaar vuilwaterriool.

Riolering dient drie belangen: bescherming van de volksgezondheid en volkshygiëne, bescherming van het milieu en het in stand houden van de kwaliteit van de leefomgeving.

Hemelwater

Wij zetten ons in voor terugdringing van vermenging van schoon hemelwater met stedelijk afvalwater. Wij hebben hierbij de voorkeur voor het bovengronds opvangen van hemelwater. Onze burgers sporen wij aan om waterbewust om te gaan met de inrichting van hun eigen perceel.

Overlast, waarbij water in woningen stroomt en materiële schade optreedt, proberen wij te voorkomen. Komt bij herhalende extreme neerslag op dezelfde locatie vaker wateroverlast voor, dan beschouwen wij dit als een trend. Wij onderzoeken dan de mogelijkheden voor het treffen van maatregelen in de openbare ruimte.

Grondwater

Wij hebben de zorgplicht voor een doelmatige aanpak van structurele grondwateroverlast die het onmogelijk maakt om een perceel te gebruiken op de manier waarvoor het bedoeld is.

Oppervlaktewater

Watergangen en vijvers zijn van groot belang voor het bergen en de aan- en afvoer van water. Bij hevige regenval en in situaties met veel kwel bij hoge waterstanden in de rivieren zorgen de watergangen en vijvers voor droge voeten. Door aanwezigheid van voldoende ruimte voor water in en nabij de woonkernen wordt structurele wateroverlast in de woonkernen en het buitengebied voorkomen.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Uit het WRP 2022-2026 volgen de benodigde budgetten investeringen. In de paragraaf lokale heffingen is de kostendekkendheid uiteen gezet. In het investeringsoverzicht staan de investeringen weergegeven.

(Bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Exploitatielasten	2.175	3.071	3.496
Extracomptabele kosten (BTW, overhead, rente)	630	875	830
Storting in voorziening riolering	118	-	0
Totaal lasten	2.923	3.946	4.326

(Bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten uit rioolheffing	2.875	3.423	3.493
Baatbelasting	9	-	-
Aansluitbijdragen	39	-	-
Onttrekking uit voorziening riolering	-	523	833
Totaal baten	2.923	3.946	4.326

Kwaliteit en risico's

Voor al onze zorgplichten moeten wij voldoen aan niveau Basis. De zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater is een resultaatsverplichting. De zorgplichten voor hemel- en het grondwater hebben het karakter van een inspanningsverplichting. Hierbij hebben wij de beleidsvrijheid de aanpak te kiezen die, gelet op de lokale omstandigheden, doelmatig is. Op onderdelen van de zorgplichten worden randvoorwaarden bepaald door wettelijke regels en verplichtingen. De zorgplicht voor oppervlaktewater is een gemeenschappelijke taak van gemeenten en waterschap.

Water en riolering gaan over gemeentegrenzen heen. In regionaal verband wordt actief afgestemd in het Netwerk Waterketen regio Rivierenland (NWrR). Deze samenwerking speelt zich vooral af binnen planvorming, kennisdeling en een gezamenlijke uitvoeringsparagraaf. Dit leidt op den duur naar de meest efficiënte

onderhoudsstrategie. Via het Watersysteemnetwerk wordt er in de regio kennis uitgewisseld over het watersysteem.

Gebouwen

Areaal

Betreft	Aantal
Dorpshuizen	6
Gymzalen	4
Gemeentehuis	1
Gemeentewerf	1
Molen	1
Bergingen / baarhuisjes begraafplaatsen	4
Kinderopvang	1
Kasteelruïne	1
Oorlogsmonumenten	3
Graf en keermuur	1
Keermuur	1
Kerktorens	3
Kerk	1
Muziekkiosk	1
Prieeltje	1
Klokken/uurwerk	2
Sanitaire units	3
Woning – vast	1
Woning – tijdelijk	-
Sportkantine	-
Toanhutje	1
MFC (De Kreek, De Steen)	2

Beleidskader

Actueel beheerplan	Door de raad ingesteld in	Looptijd tot en met
Gebouwenbeheerplan 2023-2032	2023	2032

De gemeente heeft als taak het gemeentelijk vastgoed als goed huisvader te beheren en te onderhouden. Aan het bouwkundig en installatietechnisch onderhouden van de gebouwen ligt een meerjarig onderhoudsplan ten grondslag. Het gebouwenbeheerplan is vertaald naar een duurzaam meerjaren-onderhoudsplan en is op 28 september 2023 vastgesteld in de raad. Onder het gemeentelijke vastgoed vallen gebouwen voor de eigen dienst, kunst en cultuur, monumenten, binnensport, molens, kerktorens, multifunctionele centra en kunstwerken. In het plan is MFC De Kreek niet opgenomen.

Doelstelling

Het beheren en onderhouden van gemeentelijk vastgoed.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Onderhoudslasten ten laste van voorziening(en) (Bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Onderhoud gemeentewerf	23	17	51	53	18	18
Onderhoud gemeentehuis	-	48	831	55	103	63
Onderhoud gemeentegebouwen algemeen	-	7	7	8	7	7
Onderhoud kerktorens	96	14	24	15	24	9
Onderhoud molen	4	8	8	28	8	3
Onderhoud overige gemeentegebouwen	7	74	30	75	23	12
Onderhoud gemeentewoning Alem	9	3	4	2	4	1
Onderhoud bergingen begraafplaatsen	7	1	5	5	3	2
Onderhoud dorpshuizen niet in eigen exploitatie	96	140	36	18	52	26
Onderhoud Hooge Wal Hedel	16	28	21	8	25	8
Onderhoud De Treffer Ammerzoden	26	33	16	16	20	40
Onderhoud De Bogerd Rossum	38	36	14	14	15	51
Onderhoud De Muggenheugel Velddriel	19	10	53	7	44	7
Onderhoud het Knuffelhuske Kerkdriel	1	14	1	19	1	1
Onderhoud brede scholen / kinderopvang	-	17	20	112	73	236
Onderhoud MFC De Steen	57	23	23	23	23	23
Totaal	399	473	1.144	458	443	507

Onderhoudslasten De Kreek/Gemeentehuis (Bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
De Kreek	21	82	82	82	82	82
Gemeentehuis	89	0	0	0	0	0
Totaal	110	82	82	82	82	82

Kwaliteit en risico's

De gebouwen worden bouwkundig en installatietechnisch onderhouden op basis van de meerjarige onderhoudsplanning.

Paragrafen

Financiering

In de paragraaf Financiering geven wij inzicht en leggen wij verantwoording af over de activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van:

- De financiële vermogensvoorwaarden;
- De financiële stromen;
- De financiële positie en de hieraan verbonden risico's.

In het kort noemen we de bovengenoemde drie punten ook wel treasury.

Beleidskader

Afhankelijk van de hoogte en de verwachte duur van het liquiditeitstekort of -overschot, wordt vermogen tijdelijk of langdurig aangetrokken of uitgezet (vnl. Schatkist). Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en zoveel mogelijk kort vermogen wordt aangetrokken.

De centrale doelstelling van ons treasurybeleid is het beheren van de financiële geldstromen en het beperken van de financiële risico's voor onze gemeente. De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) regelt de uitvoering van treasury. Deze wet regelt dat de uitvoering van de treasuryfunctie binnen de gemeente uitsluitend de publieke taak dient en geschiedt binnen de financiële kaders van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Om inzicht te geven in de wijze waarop wij dit doen en om een beeld te geven van de stand van zaken gaan wij in deze paragraaf in op het risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), de financierings- en schuldpositie, het kasbeheer en de informatievoorziening.

Recente ontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkten begint te stijgen. We verwachten een stijging in 2024 voor de kasgeldleningen. De rente voor de langlopende lening is relatief fors beweeglijk. De marktverwachting is dat de rente voor de langlopende leningen het komend jaar zich zal bewegen rond de 4%.

Risicobeheer financieringsportefeuille

Voor het beheersen van het renterisico maken we gebruik van de financieringsstrategieën:

- De kasgeldlimiet wordt niet overschreden conform Wet Fido ;
- De renterisiconorm wordt niet overschreden conform Wet Fido;
- Nieuwe leningen stemmen wij af op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning;
- De rentetypische looptijd en het renteniveau van de desbetreffende lening stemmen wij zoveel mogelijk af op de actuele rentestanden en rentevisie.

Renterisico

Dit is het risico dat wij lopen op sterke rentestijgingen voor bestaande geldleningen. In zijn algemeenheid blijft dit risico beperkt door het afsluiten van leningen met een lange looptijd en een vast rentepercentage. Renterisico's kunnen vanuit Wet Fido-optiek worden gezien op de korte en op de langere termijn.

Renterisico op korte schuld: de kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet Fido is het vermijden van grote schommelingen in de rentelasten. Juist voor kortere financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct invloed hebben op de rentelasten. Om een grens te stellen aan de korte financiering is in de Wet Fido een kasgeldlimiet opgenomen. Deze kasgeldlimiet wordt berekend als een vast percentage (8,5%) van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het begrotingsjaar.

Voor het jaar 2024 bedraagt de kasgeldlimiet € 6 miljoen. Dat betekent dat de gemeente maximaal € 6 miljoen euro mag lenen met kortlopende geldleningen (< 1 jaar) .

Renterisico op langlopende schuld: de renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. Dit is te bereiken door een limiet te stellen aan een deel van de vaste schuld. Het rentepercentage moet op een bepaald moment worden aangepast aan de op dat moment geldende markttarieven. De bedoelde aanpassingen van rentepercentages doen zich voor bij herfinanciering en renteherziening:

- Herfinanciering is het afsluiten van nieuwe leningen en vervanging van bestaande leningen;
- Renteherziening doet zich voor wanneer de geldgever het percentage van een lening gedurende de looptijd herziet.

De (wettelijke) formulering van de renterisiconorm nieuwe norm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen voor gemeenten niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De omvang van de renterisiconorm voor het komende begrotingsjaar geven wij als volgt weer:

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1a Renteherziening op vaste schuld o/g	-	-	-	-
1b Renteherziening op vaste schuld u/g	-	-	-	-
1 Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	-	-	-	-
2a Te betalen aflossingen schuld o/g	3.436	3.311	3.311	2.978
2b Te ontvangen aflossingen schuld u/g	1	1	1	2
2 Netto te betalen aflossingen (2a-2b)	3.434	3.309	3.309	2.976
3 Renterisico (1+2)	3.434	3.309	3.309	2.976
4a Begrotingstotaal	71.085	73.417	72.392	73.301
4b Renterisiconorm % cfm regelgeving	0	0	0	0
4 Renterisiconorm (4a x % van 4b)	14.217	14.683	14.478	14.660
5a Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	10.783	11.374	11.169	11.684
5b Overschrijding renterisiconorm (4<3)				

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat onze gemeente ruim binnen de grenzen van de renterisiconorm opereert

Kredietrisico

Dit is het risico dat wij lopen wanneer rechtspersonen aan wie een lening is verstrekt in financiële problemen komen. Onderstaand een overzicht (gesplitst naar risicogroep) van door ons verstrekte leningen en gerealiseerde beleggingen.

Risicogroep (bedragen x €1.000)	Saldo 1-1-2024	%
Gemeenten / provincies		-
Overheidsbanken		-
Woningcorporaties met garantie Wsw		-
Semi overheidsinstellingen		-
Financiële instelling (A en hoger)		-
Overige toegestane instellingen, volgens treasury statuut	99	4%
Niet toegestane instellingen, volgens treasury statuut		-
Starters/duurzaamheidsleningen/enz.	2.241	96%
Totaal	2.340	100%

Leningenportefeuille

In totaal staan er in 2024 gemiddeld € 41,9 miljoen aan leningen uit. Het gemiddelde percentage van de geldleningen is 3 %.

Financieringsbehoefte

De financieringspositie wordt bepaald door diverse factoren, zoals de ontwikkelingen in de investeringen en grondexploitaties en de mutaties in de geldleningenportefeuille. Met een liquiditeitenplanning brengen we structuur aan in de verwachte inkomsten en uitgaven. Hierdoor hebben we een beter inzicht in onze financieringsbehoefte.

In onderstaand overzicht wordt de financieringsbehoefte weergegeven. De gemeente investeert in haar kapitaalgoederen. Er staan investeringen voor het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan, het wegbeheerplan, de Zuidelijke Ontsluitingsroute (ZOR) en het water- en rioleringsplan gepland. De bezittingen van de gemeente nemen hierdoor toe. Deze kapitaalgoederen worden gefinancierd. De financieringsbehoefte wordt ingevuld door het aantrekken van kasgeldleningen (kortlopende leningen korter dan een jaar met een maximum van 8,5% van het begrotingstotaal) en vaste geldleningen. De gemeente Maasdriel moet de komende jaren de kapitaalmarkt op om in haar financieringsbehoefte te voldoen. We gaan uit van een toename van de leningenportefeuille van € 10 miljoen euro per jaar. In de geprognostiseerde balans is dit verwerkt.

Financieringstekort/overschot (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Boekwaarde kapitaaluitgaven (per 1-1)				
Vaste activa	103.097	107.397	110.099	112.369
Voorraad gronden	6.355	8.996	6.167	4.130
Totaal te financieren kapitaalgoederen	109.452	116.392	116.266	116.499
Boekwaarde financieringsmiddelen (per 1-1)				
Geldleningen	43.630	40.194	36.883	33.573
Reserves	31.122	30.420	30.376	30.544
Voorzieningen	8.768	8.025	7.729	7.420
Totaal financieringsmiddelen	83.521	78.640	74.988	71.536
Financieringstekort/overschot	25.931	37.753	41.277	44.963

Renteomslag

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat rente via de taakvelden wordt toegerekend aan de programma's. Door gebruik te maken van een renteomslag wordt de manier van verantwoorden van de rente in de begroting geharmoniseerd. Met onderstaand overzicht geven we inzicht in de rentelasten voor externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rente toerekening. Het BBV schrijft voor dat de gehanteerde omslagrente niet meer dan 25 % (positief of negatief) mag afwijken van de berekende omslagrente. Conform onderstaande berekening hebben we geen afwijking meer dan 25 %. De renteomslag bedraagt 1,5%.

Schema rentetoerekening (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.390	1.618	1.846	2.082
De externe rentebaten	25	28	28	28
Totaal door te rekenen externe rente	1.365	1.589	1.818	2.053
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	194	244	191	152
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-	-	-	-
Saldo door te rekenen externe rente	1.170	1.345	1.628	1.901
Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	-	-	-	-
De aan taakvelden toe te rekenen rente	1.170	1.345	1.628	1.901
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	1.518	1.566	1.606	1.640
Renteresultaat op het taakveld treasury	-348	-220	21	261

Paragrafen

Bedrijfsvoering

Inleiding

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren.

De bedrijfsvoeringstaken op het gebied van I&A, Financiën, HRM en JZ worden sinds 2017 uitgevoerd door de Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard (BVEB). Voor die bedrijfsvoeringstaken verwijzen we naar de begroting 2024 van de BVEB. In deze paragraaf richten wij ons op de overige bedrijfsvoering die van toepassing is op de organisatie van de gemeente Maasdriel.

Implementatieplan BVEB

Het implementatieplan van de BVEB voorziet in de realisatie van alle in het organisatieplan gestelde doelen en daaraan verbonden acties. Het moet ertoe leiden dat de BVEB op 31 december 2024 binnen de bedrijfsvoering programmagericht werkt. Daarbij moet voor iedereen duidelijk zijn wanneer welke individuele vraag of collectieve opgave wordt beantwoord en onder welke voorwaarden dit gebeurt.

Bij de implementatie van dit plan is de BVEB afhankelijk van de beschikbaarheid van medewerkers en de medewerking van de gemeenten. Tijd en inzet van capaciteit, als ook financiële middelen zijn nodig om het plan te implementeren. De financiële middelen zijn nodig voor het bekostigen van de inhuur van expertise, het inrichten van het instrumentarium, de ontwikkeling van management en medewerkers door coaching en training en extra hulp voor het opzetten van de nieuwe bedrijfsonderdelen (bedrijfsbureau en services) en communicatieve ondersteuning. De BVEB hecht aan het principe dat de implementatie van dit organisatieplan zo veel als mogelijk met eigen medewerkers wordt uitgevoerd. De incidentele kosten worden dan ook grotendeels ingezet om medewerkers vrij te kunnen maken voor de implementatie.

Normatief begroten

Vanaf 2024 gaat de gemeente Maasdriel over op normatief begroten waarbij als norm het maximum van de salarisschalen conform cao Gemeenten wordt gehanteerd. Normatief begroten geeft de manager speelruimte om in te kunnen spelen op in- en externe ontwikkelingen. Normatief begroten creëert een stabielere begrotingsbasis die ook het bestuur een transparante maatstaf geeft. Door normatief te begroten is de gemeentesecretaris verantwoordelijk voor een gebalanceerde inzet van de ruimte die ontstaat bij normatief begroten. Zij heeft hiermee ruimte binnen de begroting om haar doelstellingen te kunnen behalen en om te kunnen sturen op de uitgaven binnen de organisatie.

De afgelopen jaren stappen meer gemeenten over op normatief begroten. Dit heeft er onder andere mee te maken dat steeds meer organisaties begroten op de gewenste situatie en de gewenste toekomst. Normatief begroten

biedt mogelijkheden om in de huidige arbeidsmarkt flexibel in te spelen op het capaciteitsvraagstuk. Normatief begroten maakt het mogelijk om keuzes te maken ten aanzien van flexibel belonen bij moeilijk vervulbare functies/ vacatures of tot het (al dan niet tijdelijk) invullen van extra capaciteit op complexe taken, projecten en/of incidentele vraagstukken. Door te begroten op het maximum van salarisschalen fluctueren de salariskosten alleen nog mee op de ontwikkelingen van de cao en eventuele verkleining of uitbreiding van formatie. Hierdoor zijn de salariskosten stabiel. Met het hanteren van een ingroeimodel worden de bij het normatief begroten behorende meerkosten geleidelijk en in 2 jaar opgevoerd in de begroting.

Paragrafen

Verbonden partijen

Tevens register als bedoeld in artikel 27 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Omschrijving

In deze paragraaf staan de “verbonden partijen” van de gemeente Maasdriel. Verbonden partijen zijn volgens artikel 1 lid b BBV privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Volgens artikel 1 lid c BBV is een financieel belang gedefinieerd als: “Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt”. In artikel 1 lid d BBV tenslotte wordt bestuurlijk belang gedefinieerd als: “Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht”.

Beleid

Maasdriel staat open voor intergemeentelijke en regionale samenwerking. Een samenwerking wordt alleen aangegaan als daar een publiek belang bij betrokken is en/of daarmee een doelstelling, zoals opgenomen in de begroting, wordt gerealiseerd. Inmiddels wordt in de regio het belang van monitoring en sturing op verbonden partijen breed gedragen. Een steeds groter deel van gemeentelijke (beleids)doelstellingen worden extern gerealiseerd. Onder meer door de Kring van gemeentesecretarissen Rivierenland en de Griffierskring. Men is van mening dat een regionale aanpak voor alle partijen meerwaarde heeft. Concreet denkt men daarbij aan een vorm van toezicht (toezichtsarrangementen) en het inrichten van een vorm van opdrachtgeversoverleg voor elke verbonden partij.

Maasdriel werkt samen met 12 gemeenschappelijke regelingen aan taakstellingen op het gebied van archivering, recreatie, veiligheid, vergunningverlening, toezicht en handhaving, gezondheid, werkgelegenheid en afvalverwerking. Dit doen we samen met de andere 7 gemeenten in regio Rivierenland. Voor twee gemeenschappelijke regelingen, GGD en de Veiligheidsregio, werken we samen met het Rijk van Nijmegen. Binnen de Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard wordt samengewerkt op bedrijfsvoeringstaken. Verder wordt nauw samengewerkt met (zorg)instellingen in de regio 's-Hertogenbosch. Voor een optimale werking van deze bedrijfsvoeringsorganisaties (optimale bijdrage aan de vier K's) moeten de opdrachtgevende gemeenten zoveel mogelijk op één lijn zitten qua beleid en uitvoering. Met het instrumentarium van de in 2019 vastgestelde Nota Verbonden Partijen zijn (of worden) heldere kaders geformuleerd over de doelstellingen van verbonden partijen.

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen

De teksten van de gemeenschappelijke regelingen worden in lijn met de per 1 juli 2022 gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen, in regionaal verband en onder begeleiding van een adviesbureau, herschreven. Deze exercitie moet voor 1 juli 2024 zijn afgerond. De gewijzigde teksten worden tweemaal voorgelegd aan de gemeenteraad (zienswijzeprocedure en vaststellingsprocedure).

Gemeenschappelijke regelingen

1. Regionaal Archief Rivierenland
2. Stadsgewest 's-Hertogenbosch
3. Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal
4. Belasting Samenwerking Rivierenland
5. Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
6. Regio Rivierenland
7. Omgevingsdienst Rivierenland
8. GGD Gelderland-Zuid
9. Werkzaak Rivierenland
10. Avri
11. Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard
12. Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland

Vennootschappen en coöperaties

1. Vitens NV
2. Bank der Nederlandse Gemeenten NV

Regionaal Archief Rivierenland

Naam	Regionaal Archief Rivierenland
Bronnen	GR Regionaal Archief Rivierenland Jaarstukken 2022 Regionaal Archief Rivierenland Begroting 2024 Regionaal Archief Rivierenland
Vestigingsplaats	Tiel
Doel en openbaar belang	Het Regionaal Archief heeft tot doel het binnen het samenwerkingsgebied vervullen van de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis en vervult daartoe de volgende taken: <ul style="list-style-type: none"> • De zorg voor en het beheren van de in de archiefwerkplaats berustende archiefbescheiden van de deelnemers; • Het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden van de deelnemers voor zover deze niet zijn overgebracht; • De zorg voor het beheer van de in de archiefbewaarpplaats berustende archiefbescheiden van instanties die niet bestuurlijk in de regeling participeren en waaraan op contractbasis diensten worden verleend; • Het stimuleren van de lokale en regionale geschiedbeoefening en het daartoe aanleggen, beheren en bewaren van een zo compleet mogelijke collectie relevant bronnenmateriaal op het gebied van de lokale regionale geschiedenis.
Deelnemers	Gemeente Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe en Zaltbommel
Zeggenschap	De leden van het Algemeen Bestuur worden aangewezen door de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten. Voor de gemeente Maasdriel is dit burgemeester Geurts.
Stempercentage Maasdriel	11%
Veranderingen in het jaar	De relatie met het Regionaal Archief Rivierenland is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 702.273 EV per 31-12-2023: € 557.656 EV per 31-12-2024: € 507.656
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 8.669.894 VV per 31-12-2023: € 7.868.873 VV per 31-12-2024: € 7.595.424
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 179.617 Begroting 2024: € 0
Financieel belang van de gemeente	Bijdrage 2024: € 316.315
Risico's	Geen
Ontwikkelingen	Het Regionaal Archief Rivierenland is op dit moment bezig met het inrichten van een E-depot waar de digitale zaaksystemen van gemeenten in worden opgeslagen. Vandaaruit kunnen de gemeenten de stukken digitaal inzien. De pilot wordt gedraaid met Verseon Zaltbommel en Maasdriel. Het E-depot is in 2024 operationeel.

Stadsgewest 's-Hertogenbosch

Naam	Stadsgewest 's-Hertogenbosch (1998)
Bronnen	GR Stadsgewest 's-Hertogenbosch (1998) Jaarstukken 2022 Stadsgewest 's-Hertogenbosch (1998) Begroting 2024 Stadsgewest 's-Hertogenbosch (1998)
Vestigingsplaats	's Hertogenbosch
Doel en openbaar belang	Het beheer van de gesloten stortplaats De Vlagheide, alsmede behartiging van de belangen van het Stadsgewest, alsmede de zogeheten contractgemeenten binnen de Bestuursraad van het Provinciale Nazorgfonds;
Deelnemers	Boxtel, Heusden, Maasdiel, Meierijstad, Oisterwijk, 's-Hertogenbosch, Sint-Michielsgestel, Tilburg en Vught
Zeggenschap	De raad uit elke deelnemende gemeente wijst uit zijn college van burgemeester en wethouders een persoon aan als lid van het algemeen bestuur. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt op de dag waarop de zittingsperiode van de gemeenteraden afloopt. Elk lid van het algemeen bestuur heeft één stem.
Stempercentage Maasdiel	11%
Veranderingen in het jaar	De relatie met het Stadsgewest 's Hertogenbosch (1998) is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € - 1.773.000 EV per 31-12-2023: € - 1.725.000 EV per 31-12-2024: € - 1.573.000
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 2.500.000 VV per 31-12-2023: € 2.500.000 VV per 31-12-2024: € 2.500.000
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 152.000 Begroting 2024: € 0
Financieel belang van de gemeente	Bijdrage 2024: € 10.467
Risico's	Een aanpassing in het doelvermogen, nodig voor de nazorg van stortplaats de Vlagheide, kan leiden tot een hogere bijdrage voor de gemeente Maasdiel.
Ontwikkelingen	Tussen provincie en exploitanten van de vuilstortplaatsen is afgesproken dat het huidige convenant zal worden verlengd tot 2029. Hiermee zal de overdracht van de vuilstortplaats aan Vlagheide in Schijndel niet eerder dan in 2029 worden overgedragen aan de provincie. Het doel is hiervoor is tweeledig. Allereerst zal met de huidige rekenrente het doelvermogen dusdanig hoog moeten zijn dat dit tot onevenredige kosten voor de deelnemende gemeenten zal leiden. Ten tweede is er een onderzoek gestart voor kostenverlaging van de nazorg. Er is een overlegstructuur opgezet met meerdere werkgroepen (juridische zaken, techniek, financiën en lobby voor nieuwe wetgeving). De gemeente Meierijstad werkt aan een natuur- en landschapspark op de Vlagheide en in de directe omgeving daarvan. In april 2023 is hiervoor een visie en schetsontwerp vastgesteld door de raad. Momenteel wordt gewerkt aan een projectplan ter realisatie van dit natuur- en landschapspark. Hierin zal aandacht zijn voor de benodigde vergunningen. Op basis van dit projectplan zal het college en de gemeenteraad een besluit kunnen nemen over de publieke investeringen in het natuur- en landschapspark op de Vlagheideberg in 2024.

Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Naam	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal
Bronnen	GR Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal Jaarstukken 2022 Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal Begroting 2024 Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal
Vestigingsplaats	Tiel
Doel en openbaar belang	De behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het gebied, zulks met bescherming van het landschappelijk karakter.
Deelnemers	Buren, Culemborg, Druten, Maasdiel, Neder-Betuwe, West Betuwe, Wijchen, West Maas en Waal
Zeggenschap	1. Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als het aantal deelnemende gemeenten bedraagt, met dien verstande dat per deelnemende gemeente een lid en een plaatsvervangend lid worden aangewezen. 2. De leden en plaatsvervangende leden van het algemeen bestuur worden door de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten uit hun midden, de burgemeesters en de wethouders inbegrepen, aangewezen. Van elke aanwijzing geven burgemeester en wethouders binnen acht dagen kennis aan de voorzitter.
Stempercentage Maasdiel	13%
Veranderingen in het jaar	De relatie met het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 0 EV per 31-12-2023: € 0 EV per 31-12-2024: € 0
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 6.853.000 VV per 31-12-2023: € 6.853.000 VV per 31-12-2024: € 6.853.000
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 0 Begroting 2024: € 0
Financieel belang van de gemeente	In de jaarrekening is nog uitsluitend verantwoord de waarde van de deelnemingen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied en Avezaath B.V. Alle operationele activiteiten met financiële consequenties worden door de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied uitgevoerd zodat er in de administratie geen mutaties meer plaatsvinden.
Risico's	De financiële situatie van het verenigingsfonds kan leiden tot een tekort.
Ontwikkelingen	Voor de recreatieverenigingen zetten we de transitie in van fossiel naar elektrisch.

Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR)

Naam	Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR)
Bronnen	GR Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR) Jaarstukken 2022 Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR) Begroting 2024 Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR)
Vestigingsplaats	Tiel
Doel en openbaar belang	In het kader van deze gemeenschappelijke regeling worden de belangen van de deelnemers, elk voor zover het hun grondgebied en hun belangen betreft, behartigd op het gebied van: <ul style="list-style-type: none"> • De heffing en de invordering van belastingen; • De uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) waaronder tevens wordt begrepen de administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan deelnemers en derden. • De inrichting en/of het beheer van andere basisregistraties.
Deelnemers	De deelnemers zijn de gemeenten: Culemborg, IJsselstein, Maasdriel, Montfoort, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijk bij Duurstede, het Waterschap Rivierenland en Avri.
Zeggenschap	Aan het hoofd van de BSR staat een algemeen bestuur dat bestaat uit net zoveel leden als deelnemers, met dien verstande dat het aantal leden uit het Waterschap Rivierenland bestaat uit 2. Elke lid van het AB heeft één stem, met de uitzondering voor de leden van het Waterschap Rivierenland met twee stemmen.
Stempercentage Maasdriel	7%
Veranderingen in het jaar	De relatie met het Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR) is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 397.000 EV per 31-12-2023: € 252.000 EV per 31-12-2024: € 152.000
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 9.124.000 VV per 31-12-2023: € 7.286.000 VV per 31-12-2024: € 8.904.000
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 0 Begroting 2024: € 0
Financieel belang van de gemeente	Bijdrage 2024: € 491.000
Risico's	Veranderingen in belastingwetgeving/Wet waardering onroerende zaken.
Ontwikkelingen	Al enige jaren richt de BSR zich op het genereren van volledig geautomatiseerde aanslagbiljetten. Daarnaast streeft de BSR naar het optimaal ontzorgen van de deelnemers en inwoners op basis van geharmoniseerde verordeningen en standaardprocessen. De BSR streeft daarnaast ook naar een waardering goed van de Waarderingskamer in 2024. Daarnaast vindt de BSR het belangrijk om, zeker in deze financieel onzekere tijden, een structurele bijdrage te leveren in het belang van haar deelnemers. Hiertoe heeft de BSR in de zomer van 2020 een plan van aanpak opgesteld om te komen tot een meerjarige kostenverlaging. Het algemeen bestuur heeft hiermee ingestemd in haar vergadering van 29 oktober 2020. Het voorstel ligt er dat met ingang van 2024, BSR ook de verblijfsbelasting gaat heffen en innen voor de gemeente Maasdriel.

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid

Naam	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
Bronnen	GR Veiligheidsregio Gelderland-Zuid Jaarstukken 2022 Veiligheidsregio Gelderland-Zuid Begroting 2024 Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
Vestigingsplaats	Nijmegen
Doel en openbaar belang	De Veiligheidsregio behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op de volgende terreinen: <ul style="list-style-type: none"> • Brandweezorg; • Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR); • Rampenbestrijding en crisisbeheersing; • Ambulancezorg; • Het voorzien in de meldkamerfunctie; • Sociale Veiligheid, voor zover het gaat over onderwerpen waarover regionale afstemming gewenst is.
Deelnemers	Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Berg en Dal, Heumen, Maasdriel, Neder- Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen, Zaltbommel
Zeggenschap	De burgemeesters van de deelnemende gemeenten zijn lid van het algemeen bestuur en bezitten allen gelijk stemrecht. Besluiten betreffende de begroting, de wijzigingen daarvan en de rekening en besluiten tot het doen van een uitgaaf voordat de begroting of de begrotingswijziging waarbij deze uitgaaf is geraamd is goedgekeurd, alsmede besluiten betreffende het regionaal beheers programma worden genomen op basis van gewogen stemrecht, waarbij elke gemeente voor iedere 20.000 inwoners of gedeelte daarvan één stem heeft. Het stemgewicht voor elke gemeente wordt jaarlijks bepaald op basis van het inwonertal op 1 januari van het voorafgaande jaar zoals dit is opgenomen in de bevolkingsstatistiek van het Centraal Bureau voor de Statistiek.
Stempercentage Maasdriel	6%
Veranderingen in het jaar	De relatie met Veiligheidsregio Gelderland-Zuid is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 7.783.000 EV per 31-12-2023: € 5.928.000 EV per 31-12-2024: € 5.759.000
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 66.131.000 VV per 31-12-2023: € 86.632.000 VV per 31-12-2024: € 87.911.000
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 1.577.000 Begroting 2024: € -/- 100.000
Financieel belang van de gemeente	Bijdrage 2024: € 2.141.460
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Stijgende inflatie • Onzekerheden oorlog Oekraïne • De ontwikkelingen die geschetst worden brengen financiële risico's met zich mee. De omvang van deze risico's is nog niet bekend
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Komst Omgevingswet • Een betere voorbereiding op toekomstige langdurige rampen en crisis

Regio Rivierenland

Naam	Regio Rivierenland
Bronnen	GR Regio Rivierenland Jaarstukken 2022 Regio Rivierenland Begroting 2024 Regio Rivierenland
Vestigingsplaats	Tiel
Doel en openbaar belang	De behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten ten aanzien van: <ul style="list-style-type: none"> • Algemeen bestuurlijke aangelegenheden; • Openbare orde, veiligheid en hulpverlening; • Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting; • Zorg voor het milieu; • Verkeer en vervoer; • Recreatie en toerisme; • Sociaaleconomische zaken en bevordering van werkgelegenheid; • Sociale aangelegenheden; • Volksgezondheid; • Onderwijs en cultuur; • Welzijn.
Deelnemers	Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel
Zeggenschap	Het algemeen bestuur bestaat uit acht (8) leden, elke gemeente heeft één zetel. Daarnaast wordt er een gezamenlijk lid aangewezen door de meerderheid van de gemeenteraden. De leden hebben in de vergaderingen van het algemeen bestuur stemrecht in de omvang waarin het inwonertal van de gemeente die hem/haar heeft aangewezen zich verhoudt tot het inwonertal van alle deelnemende gemeenten.
Stempercentage Maasdriel	12,5%
Veranderingen in het jaar	De relatie met het Regio Rivierenland is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 3.170.000 EV per 31-12-2023: € 2.417.000 EV per 31-12-2024: € 2.232.000
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 11.651.000 VV per 31-12-2023: € 12.187.000 VV per 31-12-2024: € 9.812.000
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 535.000 Begroting 2024: € 365.299
Financieel belang van de gemeente	Bijdrage 2024: € 313.192
Risico's	De deelnemers dragen in de contractperiode bij in tekorten op basis van het aantal inwoners. Uitbreiding van taken bij Regio Rivierenland, zoals uitbreiding met een overleg PFO Ruimte, vragen om meer sturing en formatie bij Regio Rivierenland. Dit kan voor toekomstige begrotingen leiden tot hogere bijdragen vanuit de gemeenten. Hieronder valt bijvoorbeeld ook de Ruimtelijke puzzel provincie Gelderland.
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Implementatie en uitvoering van de Fruitdelta Gebiedsagenda • Uitvoering van de Gebiedsagenda, Woondeal, Mobiliteitsplan en Regionaal Economisch Ambitiedocument • Samenwerking op het gebied van Ruimtelijke ontwikkeling

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Naam	Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)
Bronnen	GR Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) Jaarstukken 2022 Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) Begroting 2024 Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)
Vestigingsplaats	Tiel
Doel en openbaar belang	Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.
Deelnemers	Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Zaltbommel en provincie Gelderland
Zeggenschap	Iedere deelnemer levert één lid voor het algemeen bestuur. De leden van het algemeen bestuur die zijn aangewezen door de deelnemers en waarbij de deelnemers zowel de milieutaken als bouw- en RO-taken inbrengen hebben ieder 2 stemmen, de overige leden hebben ieder 1 stem.
Stempercentage Maasdriel	12,5%
Veranderingen in het jaar	De relatie met het Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 1.163.654 EV per 31-12-2023: € 1.135.029 EV per 31-12-2024: € 1.106.404
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 5.342.882 VV per 31-12-2023: € 5.158.213 VV per 31-12-2024: € 4.989.635
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 433.514 Begroting 2024: € 0
Financieel belang van de gemeente	Bijdrage 2024: € 2.740.734
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> De deelnemers dragen er steeds zorg voor dat de ODR te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te voldoen. Nadelige resultaten kunnen ten laste van de deelnemers worden gebracht. Tekort aan gekwalificeerd personeel Tariefstijging inhuurkrachten Organisatieontwikkeling Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> Gestart met de doorontwikkeling van de organisatie Subsidie aangevraagd voor extra ondersteuning voor toezicht op en handhaving van de energiebesparingsplicht Maatschappelijke en wettelijke ontwikkeling: de stikstofproblematiek, de energiebesparingsopgave, de invoering van de Omgevingswet (1 jan 2024) en de Wet kwaliteitsborging bouw spelen een continue rol.

GGD Gelderland-Zuid

Naam	GGD Gelderland-Zuid
Bronnen	GR GGD Gelderland-Zuid Jaarstukken 2022 GGD Gelderland-Zuid Begroting 2024 GGD Gelderland-Zuid
Vestigingsplaats	Nijmegen
Doel en openbaar belang	De GGD voert namens de gemeente de wettelijke taken uit van de Wet Publieke Gezondheid (WPG). Volgens deze wet heeft de gemeente een taak op het gebied van de preventieve volksgezondheid. Daarnaast voert de GGD de taak Veilig Thuis uit.
Deelnemers	Gemeente Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Berg en Dal, Heumen, Maasdriel, NederBetuwe, Nijmegen, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe, Wijchen en Zaltbommel
Zeggenschap	Het algemeen bestuur van de GGD Gelderland-Zuid bestaat uit 14 leden. Elke gemeente heeft voor iedere 20.000 inwoners één stem, voor Maasdriel komt dit neer op 2 van de 35 stemmen.
Stempercentage Maasdriel	5,7%
Veranderingen in het jaar	De relatie met de GGD Gelderland-Zuid is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 2.547.000 EV per 31-12-2023: € 1.962.000 EV per 31-12-2024: € 1.862.000
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 22.217.000 VV per 31-12-2023: € 20.903.000 VV per 31-12-2024: € 20.795.000
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 524.000 Begroting 2024: € -100.000
Financieel belang van de gemeente	Bijdrage 2024: € 1.059.881 (uniform)
Risico's	Nieuwbouw pand In de komende periode realiseert de GGD een nieuw kantoorpand in Nijmegen. Zowel het bestuur als de raden zijn hier reeds over geïnformeerd en de kostenuitzetting is reeds vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Bij grote nieuwbouwprojecten bestaan er altijd risico's ten aanzien van de planning en prijsstijgingen van aannemers. De GGD heeft het risico voor een belangrijk deel bij weggelegd bij advies en bouwmanagementbureau HEVO. Maar doordat de bestemmingsplanwijziging door de gemeente Nijmegen meer tijd kost dan voorzien, wordt het risico vergroot ten aanzien van de planning en kostenstijgingen.
Ontwikkelingen	Herziening GR GGD Gelderland-Zuid Op 1 juli 2022 is de Wijzigingswet Wet gemeenschappelijke regelingen ingegaan. De Wijzigingswet is erop gericht om de democratische legitimiteit van gemeenschappelijke regelingen te versterken. Hierdoor moet ook de Gemeenschappelijke Regeling GGD Gelderland-Zuid vóór 1 juli 2024 worden aangepast. SPUK GALA Op landelijk niveau zijn verschillende akkoorden gesloten: het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO). GALA omvat afspraken over het bereiken van een gezonde generatie in 2040: weerbare, gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. En biedt voor gemeenten en hun GGD kansen op het terrein van gezondheidsbevordering en preventie. Door de middelen te combineren in een SPUK, kan een integrale(re) afweging en prioritering worden gemaakt. Voor de rolname van de GGD zijn met name twee onderdelen van het GALA van belang, te weten: 1. het versterken van de kennisfunctie van de GGD (mede voor het goed kunnen ondersteunen van gemeenten bij hun gemeentelijk gezondheidsbeleid) en 2. voor de coördinatie van de regionale aanpak/samenwerking preventie. Het GALA benoemt dat de GGD een belangrijke rol kan spelen in het tot stand brengen en faciliteren van bovengemeentelijke (regionale) samenwerking. In 2023 wordt de invulling hiervan verder uitgewerkt. Overigens valt de gemeente Maasdriel voor het IZA onder een andere regio dan de GGD regio. Dit zorgt ervoor dat we scherp moeten zijn op de onderlinge verbinding.

Werkzaam Rivierenland

Naam	Werkzaam Rivierenland
Bronnen	GR Werkzaam Rivierenland Jaarstukken 2022 Werkzaam Rivierenland Begroting 2024 Werkzaam Rivierenland
Vestigingsplaats	Tiel en Geldermalsen
Doel en openbaar belang	<p>Werkzaam voert namens Maasdriel de Participatiewet uit (voorheen Wet werk en Bijstand, WSW en Wajong) voor mensen uit fase 1-3 en het inkomende deel voor fase 4. De activering van fase 4 is een taak van de individuele gemeenten. Het gaat hier om personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt die zorg nodig hebben. De organisatiedoelen van Werkzaam zijn als volgt geformuleerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uitstroom uit de uitkering (langer dan 6 maanden) door het vinden van werk; 2. Groei van het aantal loonkostenplaatsingen bij werkgevers; 3. Groei van het aantal detacheringen; 4. Maximaal 50% van de meldingen voor een Participatiewetuitkering leidt tot een (toegekende) aanvraag levensonderhoud.
Deelnemers	Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel
Zeggenschap	Het algemeen bestuur bestaat uit 8 leden en elke deelnemer heeft één stem.
Stempercentage Maasdriel	12,5%
Veranderingen in het jaar	-
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 5.756.000 EV per 31-12-2023: € 3.417.000 EV per 31-12-2024: € 3.259.000
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 27.284.000 VV per 31-12-2023: € 6.686.000 VV per 31-12-2024: € 27.431.000
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 1.574.487 Begroting 2024: € 0
Financieel belang van de gemeente	Bijdrage 2024: € 1.413.500 (Bedrijfsvoering)
Risico's	Verandering van wetgeving is een groot risico voor Werkzaam. Voorbeelden hiervan zijn wijzigingen in Participatiewet en Wet banenafpraak. Ook heeft de herijking van het gemeentefonds invloed op de hoogte van het participatiebudget.
Ontwikkelingen	Geen

Avri

Naam	Avri
Bronnen	GR Avri Jaarstukken 2022 Avri Begroting 2024 Avri
Vestigingsplaats	Geldermalsen
Doel en openbaar belang	Avri geeft invulling aan de afvalzorgplicht van acht gemeenten in Regio Rivierenland. Avri verzorgt de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en grondstoffen, ontwikkelt het gemeentelijke afvalstoffenbeleid, handhaaft de afvalstoffenverordening en zorgt voor voorlichting over afval. Bij het inzamelen van grondstoffen staat hergebruik voorop.
Deelnemers	Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel.
Zeggenschap	Het algemeen bestuur bestaat uit 8 leden en elk lid van het algemeen bestuur heeft één stem.
Stempercentage Maasdriel	12,5%
Veranderingen in het jaar	De relatie met Avri is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 1.806.000 EV per 31-12-2023: € 1.568.000 EV per 31-12-2024: € 1.317.000
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 45.278.000 VV per 31-12-2023: € 51.235.000 VV per 31-12-2024: € 47.198.000
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 1.716.000 Begroting 2024: € 0
Financieel belang van de gemeente	Kosten basispakket 2024: € 2.873.997 Opbrengst afvalstoffenheffing 2024: € 3.360.849
Risico's	Avri werkt verder aan financieel herstel door de bedrijfsvoering te verstevigen, meer stabiliteit te creëren, risico's te beheersen en financieel weerstand te verhogen.
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> Avri heeft een verkennend onderzoek laten uitvoeren naar het huidige functioneren van de milieustraten in Rivierenland. Het toekomstbeeld van de wenselijke koers van Avri is verder uitgewerkt in de 'Houtskoolschets'.

Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard (BVEB)

Naam	Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard (BVEB)
Bronnen	GR Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard (BVEB) Jaarstukken 2022 Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard (BVEB) Begroting 2024 Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard (BVEB)
Vestigingsplaats	Kerkdriel en Zaltbommel
Doel en openbaar belang	De Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard voert voor Maasdriel en Zaltbommel de bedrijfsvoeringstaken uit op het gebied van Financiën, Informatisering en Automatisering, Juridische Zaken en Human Resource Management.
Deelnemers	Maasdriel en Zaltbommel
Zeggenschap	Het bestuur bestaat uit 4 leden en elk lid van het bestuur heeft 1 stem. Maasdriel en Zaltbommel hebben beiden 50% zeggenschap waardoor zij het eens moeten zijn voordat een besluit kan worden genomen.
Stempercentage Maasdriel	50%
Veranderingen in het jaar	Geen
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 1.049.687 EV per 31-12-2023: € 615.511 EV per 31-12-2024: € 567.349
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 2.093.722 VV per 31-12-2023: € 3.723.277 VV per 31-12-2024: € 3.886.495
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 329.015 Begroting 2024: € 0
Financieel belang van de gemeente	Bijdrage 2024: € 4.955.960 (excl. BTW)
Risico's	<p>Algemene reserve</p> <p>De BVEB heeft slechts een minimale reserve. Op basis van de gemeenschappelijke regeling is dat maximaal 3% van de jaarlijkse exploitatielast.</p> <p>Prijsstijgingen</p> <p>Als gevolg van enkele mondiale oorzaken zijn de prijzen in Nederland binnen een kort tijdsbestek extreem gestegen en momenteel nog aan het stijgen. Prijsstijgingen van enkele tientallen procenten binnen een tijdsbestek van één of enkele weken zijn geen uitzondering meer. Omstandigheden die daartoe bijdragen zijn onder meer de nasleep van de Coronacrisis, de stijgende energieprijzen en de schaarste en prijsstijgingen door de oorlog in Oekraïne en bijbehorende sancties tegen Rusland. Onduidelijk is of en wanneer de prijzen weer zakken. Dit brengt risico's en onzekerheid met zich mee voor zowel bestaande overeenkomsten als ook voor nieuw te sluiten overeenkomsten.</p> <p>Wachtgeldverplichting</p> <p>Bij het niet verlengen van tijdelijke contracten of het afscheid nemen van vaste medewerkers op verzoek van de werkgever ontstaat er voor de werkgever naast een transitievergoeding een wachtgeldverplichting.</p>
Ontwikkelingen	In 2021 is de toekomstbestendigheid van de Bedrijfsvoeringseenheid onderzocht en is besloten tot 10 krachtige interventies. Deze interventies worden ingevuld in het "Organisatieplan BVEB" dat begin 2023 door het bestuur is vastgesteld. In september 2023 is hiervoor een implementatieplan met financiële onderbouwing gepresenteerd en vastgesteld. De incidentele kosten van dit implementatieplan maken onderdeel uit van de begroting 2023 en 2024 van de BVEB. Structureel hebben de beide deelnemende gemeenten vanaf 2022 al gezamenlijk € 400.000 aan middelen beschikbaar gesteld voor ingezette organisatieontwikkeling van de BVEB. Zowel incidenteel als structureel maken deze middelen onderdeel van uit van de Maasdielse meerjarenbegroting. In het Bestuurskrachtonderzoek voor onze gemeente is eveneens gekeken naar de lopende organisatieontwikkeling binnen de BVEB en luidt het advies de ingezette ontwikkeling van de BVEB tot en met 2024 af te wikkelen zoals gepland.

Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)

Naam	Uitvoeringsorganisatie Breedbandnetwerk Rivierenland (UBR)
Bronnen	Jaarstukken 2022 UBR Begroting 2024 UBR www.ubrivierenland.nl
Vestigingsplaats	Tiel
Doel en openbaar belang	De aanbesteding, aanleg, beheer en exploitatie van het breedbandnetwerk in het buitengebied van de Regio Rivierenland
Deelnemers	Gemeenten Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel
Zeggenschap	Er is een AB en DB. Deze worden gevormd door bestuurders van de deelnemende gemeenten. In ons geval betreft dit wethouder De Vries.
Stempercentage Maasdriel	9,5%
Veranderingen in het jaar	De relatie met de UBR is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 246.781 EV per 31-12-2023: € 87.000 EV per 31-12-2024: € 112.000
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 35.233.308 VV per 31-12-2023: € 35.964.000 VV per 31-12-2024: € 35.232.000
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 126.917 Begroting 2024: € 25.060
Financieel belang van de gemeente	Bijdrage 2024: € 0
Risico's	Met de ramingen zoals opgenomen in de Begroting 2023 is zichtbaar gemaakt dat de UBR kapitaal en vermogen opbouwt en aan alle betalingsverplichtingen kan voldoen. Op de langere termijn (na 2026) groeit het eigen vermogen en neemt het saldo liquide middelen verder toe als gevolg van de oplopende exploitatie-overschotten. Het is daarom niet te verwachten dat de deelnemende gemeenten vanuit hun eigenaarschap of garantiestelling voor de lening financiële nadelen zullen ondervinden.
Ontwikkelingen	-

Vitens NV

Naam	Vitens NV
Bronnen	Jaarstukken 2022 Vitens NV
Vestigingsplaats	Arnhem
Doel en openbaar belang	De uitoefening van een publiek (drink)water bedrijf en alle taken die met de publieke watervoorziening verband houden.
Deelnemers	5 provincies, 105 gemeenten
Zeggenschap	De aandeelhouders van Vitens NV zijn provincies en gemeenten. Maasdiel is een van de vele gemeenten die aandeelhouder is. Aandeelhouders hebben geen directe bemoeienis met de dagelijkse gang van zaken. Een raad van commissarissen houdt toezicht en twee keer per jaar is er een aandeelhoudersvergadering.
Stempercentage Maasdiel	0,4%
Veranderingen in het jaar	De relatie met het Vitens NV is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 649,5 miljoen EV per 31-12-2023: Niet bekend EV per 31-12-2024: Niet bekend
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 1.446,6 miljoen VV per 31-12-2023: Niet bekend VV per 31-12-2024: Niet bekend
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 8,2 miljoen Begroting 2024: Niet bekend
Financieel belang van de gemeente	Maasdiel heeft 21.364 gewone aandelen a € 1 (0,37% van het totaal). Op basis van het aandelenbezit van de aandeelhouders wordt dividend uitgekeerd.
Risico's	Het niet uitkeren van dividend.
Ontwikkelingen	Drinkwaterbedrijf Vitens wil in 2030 een 100% duurzaam drinkwatersysteem met een positieve impact op mens en natuur.

Bank der Nederlandse Gemeenten (BNG)

Naam	Bank der Nederlandse Gemeenten (BNG)
Bronnen	Jaarstukken 2022 Bank der Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Doel en openbaar belang	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Deelnemers	Gemeenten, provincies en Staat.
Zeggenschap	De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van € 2,50).
Stempercentage Maasdriel	0,04%
Veranderingen in het jaar	De relatie met de Bank der Nederlandse Gemeenten (BNG) is niet gewijzigd.
Eigen vermogen	EV per 31-12-2022: € 4.615 miljoen EV per 31-12-2023: Niet bekend EV per 31-12-2024: Niet bekend
Vreemd vermogen	VV per 31-12-2022: € 107.459 miljoen VV per 31-12-2023: Niet bekend VV per 31-12-2024: Niet bekend
Financieel resultaat	Jaarrekening 2022: € 300 miljoen Begroting 2024: Niet bekend
Financieel belang van de gemeente	Maasdriel heeft 20.770 aandelen. Jaarlijks wordt van de BNG dividend ontvangen.
Risico's	Het niet uitkeren van dividend.
Ontwikkelingen	BNG Bank gaat uit van een ongewijzigde strategie voor de komende drie tot vijf jaar.

Paragrafen

Grondbeleid

Inhoud van de programmabegroting

Een samenvattende vastlegging van de visie van een gemeente over het grondbeleid, de keuzen die een gemeente heeft gemaakt voor de uitvoering en de resultaten en de risico's moeten in de begroting en in de jaarrekening tot uitdrukking worden gebracht in de paragraaf grondbeleid. De exploitaties worden jaarlijks opnieuw doorgerekend en op de voet gevolgd om adequaat in de spelen op ontwikkelingen. Bij de jaarstukken vindt deze jaarlijkse exploitatie plaats. In deze programmabegroting wordt een update gegeven over de ontwikkelingen binnen de gemeentelijke grondexploitaties.

Wettelijke en beleidsmatige uitgangspunten

Structuurvisie (Wro)

De Wro verplicht gemeenten te beschikken over een structuurvisie. Hierin zijn de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling van het grondgebied van de gemeente en de hoofdlijnen van het ruimtelijk beleid beschreven. De Structuurvisie en plan-MER Maasdriel is in 2011 door de gemeenteraad vastgesteld. De structuurvisie is voor het grondbeleid van belang, omdat het een integrale visie weergeeft op de lange termijn ontwikkeling van de gemeente. Dat biedt een basis voor het stellen van locatie-eisen, verhalen van bovenwijkse kosten en eventueel vestigen van voorkeursrecht.

Vaststelling en uitvoering nieuwe Nota's Grondbeleid en Kostenverhaal

De huidige Nota grondbeleid dateert van maart 2009, terwijl de Nota bovenwijkse voorzieningen is vastgesteld op 24 juni 2010. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is een logisch moment om beide nota's te actualiseren.

Woningbouwprogramma 2021-2030

In december 2020 heeft de gemeenteraad het woningbouwprogramma 2021-2030 vastgesteld. Hiermee kan invulling worden gegeven aan de woningbouwopgave voor de komende jaren. Omdat het woningbouwprogramma geen statisch gegeven is en we continuïteit in de woningbouw nastreven is een actualisatie van het woningbouwprogramma 2021-2030 in uw raad van 24 februari 2022 vastgesteld. Hierin zijn een aantal nieuwe kansrijke ontwikkelingen opgenomen, die kunnen bijdragen aan het streven om de realisatie van het woningbouwprogramma te versnellen. We kennen vier grondexploitaties waarbij actief grondbeleid wordt gevoerd. Daarnaast is er sprake van faciliterend grondbeleid. Bij nieuwe initiatieven wordt met de initiatiefnemers een projectprotocol gesloten waarbij de kosten van voorbereiding worden verhaald. In een eventueel te sluiten samenwerkingsovereenkomst worden vervolgens overeenkomstig de plankostenscan van het rijk de plankosten verhaald waardoor dekking van de ambtelijke inzet is verzekerd.

Uitgangspunten vanuit het Besluit, Begroting en Verantwoording (BBV)

In de notitie 'Grondbeleid in begroting en jaarstukken' van de Commissie BBV uit 2019 staan de belangrijkste uitgangspunten genoemd. Deze notitie gaat met name in op gemeentelijke grondexploitaties en faciliterend grondbeleid en is een aanvulling op de wettekst van het BBV. De belangrijkste uitgangspunten uit de notitie zijn hieronder genoemd.

- Het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie) op de balans.
- De richttermijn voor de looptijd van een grondexploitatie is vastgesteld op 10 jaar. Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken is het uitgangspunt dat de looptijd van een grondexploitatie in beginsel maximaal 10 jaar bedraagt. Benadrukt wordt dat een langere looptijd dan 10 jaar onder voorwaarden was en blijft toegestaan. Momenteel lopen er geen grondexploitaties met een langere looptijd.
- Jaarlijks moet een herziening van de grondexploitatiebegroting plaatsvinden. Actualisaties van het grondexploitatiecomplex en de grondexploitatiebegroting met planinhoudelijke wijzigingen, dan wel autonome wijzigingen met materiële financiële gevolgen, moeten opnieuw door de raad worden vastgesteld.
- Aan de grondexploitaties worden kosten en opbrengsten toegerekend. Voor de bepaling van kosten die tot de vervaardigingskosten kunnen worden gerekend, wordt aangesloten op de kostensoorten zoals opgenomen in de Wet ruimtelijke ordening (artikel 6.13) en het Besluit ruimtelijke ordening (artikelen 6.2.3 tot en met 6.2.5).
- De gemeente heeft voor het exploiteren van de grondexploitaties financiering nodig. De daaruit voortkomende rentelasten worden doorbelast aan de grondexploitaties. De rentelasten zijn daarmee kosten binnen de bouwgrondexploitatie. De toegestane toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de daadwerkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen.
- Het is niet toegestaan om bijdragen vanuit grondexploitaties aan activiteiten te doen die niet rechtstreeks verband houden met de grondexploitatie. Indien gewenst kunnen bijdragen aan andere activiteiten plaatsvinden via resultaatbestemming; dotaties/bijdragen aan een voorziening (fonds) voor bovenplanse kosten bedoeld voor bovenwijkse voorzieningen zijn niet toegestaan.
- Grondexploitaties worden berekend op eindwaarde (=het resultaat op het tijdstip dat de grondexploitatie wordt afgesloten). Voor verliesgevende grondexploitaties moet een verliesvoorziening worden getroffen. Het is een keuze van de gemeente om deze voorziening te waarderen tegen nominale waarde of tegen contante waarde. De gemeente waardeert de voorziening tegen nominale waarde. De omvang van deze voorziening tegen nominale waarde is gelijk aan het verlies van de grondexploitatie op eindwaarde. Concreet betekent dat in het heden een voorziening wordt gevormd voor grondexploitaties die in de toekomst een negatieve eindwaarde hebben (waarbij de kosten hoger zijn dan de opbrengsten).

- Als sprake is van een voorziening ingericht ter bestrijding van de (verwachte) tekorten in grondexploitaties, dan moet die maximaal voor de boekwaarde van het onderhanden werk van betreffende bouwgrond in exploitatie worden gepresenteerd als een waardecorrectie op de post bouwgrond in exploitatie. Deze wijze van verantwoording is naar analogie van de voorziening voor dubieuze debiteuren.
- Bij grondexploitaties die een negatieve balanswaarde hebben als gevolg van een voorziening, dient de balanswaarde tot nihil gepresenteerd te worden. Het meerdere wordt daartoe debet gepresenteerd als correctie op de boekwaarde en wordt aan de creditzijde gepresenteerd onder de verliesvoorzieningen.
- Strategische gronden worden verantwoord onder de materiële vaste activa. Als gevolg hiervan is het niet toegestaan om de boekwaarde te muteren op basis van de in het boekjaar gerealiseerde baten en lasten.
- Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Volgens het realisatiebeginsel dient, in de situatie dat voldoende zekerheid is over de winst, de winst te worden genomen. Hierbij dient de percentage of completion (POC) methode te worden gevolgd. Momenteel heeft de gemeente geen winstgevende grondexploitaties.
- De lasten en baten verband houdende met grondexploitaties worden in de exploitatie verantwoord en via een tegenboeking (onderhanden werk) naar de balans gemuteerd. Dat betekent dat het saldo van kosten en opbrengsten op het einde van het jaar van de winst- en verliesrekening naar de voorraadpositie gronden op de balans wordt geboekt.
- De presentatie van de te verwachten resultaten in de paragraaf grondbeleid en de toelichting op de balans dient te gebeuren op eindwaarde.

Vennootschapsbelasting

De Europese Commissie heeft bepaald dat gemeentelijke grondbedrijven vanaf 2016 net als bedrijven maximaal 25 procent vennootschapsbelasting (VPB) moeten gaan betalen over hun eventuele winst. Commerciële activiteiten van overheden worden daarom op dezelfde manier belast als die van ondernemers. Wij hebben een fiscale openingsbalans per 1 januari 2016 opgesteld ('nulmeting') en ingediend bij de Belastingdienst. Middels een vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst, in 2019, is deze fiscale openingsbalans goedgekeurd en zijn verdere afspraken over de fiscale verwerking van de exploitaties gemaakt. Elke verandering ten opzichte van de openingsbalans leidt tot fiscale winst of verlies. Deze winsten en verliezen worden fiscaal verrekend wanneer de exploitaties winstgevend zijn. De verliezen die in voorgaande jaren gemaakt zijn, kunnen dan fiscaal verrekend worden met de winst in het boekjaar. Op deze wijze ligt er op de gehele looptijd van de gezamenlijke grondexploitaties geen piek op de te betalen Vennootschapsbelasting. Indien er voor de grondexploitaties tezamen nog sprake is van een fiscale winst, dient afhankelijk van de grootte van het fiscale resultaat, 15% (t/m € 245.000) c.q. 25% (groter dan € 245.000) vennootschapsbelasting te worden afgedragen.

Belangrijke begrippen binnen het grondbeleid

De volgende begrippen worden gehanteerd binnen het grondbeleid:

Bouwgronden in exploitatie (BIE)

Gronden zitten in het transformatieproces vanaf het moment dat de gemeenteraad de grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld. Grondexploitaties zijn gronden die zich in het transformatieproces bevinden waarbij in bezit zijnde grond en (eventueel) aanwezige opstallen worden omgevormd naar bouwrijpe grond, met als oogmerk (opnieuw) te worden bebouwd. Er is dus sprake van actief grondbeleid. De gemaakte kosten en behaalde opbrengsten worden aan de bouwgrondexploitatie toebedeeld. De waarde van de bouwgronden in exploitatie wijzigt daardoor tijdens het jaar. Maasdriel heeft in 2024 één grondexploitatie waar actief grondbeleid wordt gevoerd; de Paddenstoelenbuurt.

Strategische gronden

Gemeenten verwerven gronden met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld. Dergelijke gronden worden in de regel geduid als 'warme gronden'. Zolang gronden nog niet te kwalificeren zijn als bouwgrond in exploitatie, worden deze op de balans onder de materiële vaste activa (MVA) als 'strategische gronden' geplaatst. Het toerekenen van rente en andere kosten aan deze gronden is niet mogelijk. Ook biedt deze wijziging een duidelijke afbakening van grondexploitaties in de fiscale sfeer. Inzicht blijft gewaarborgd doordat strategische gronden in de jaarrekening een aparte categorie binnen demateriële vaste activa, mede vanwege het risicoprofiel. De waardering van de strategische gronden vindt plaats op basis van verwervingsprijs of duurzaam lagere marktwaarde (onder de huidige bestemming). Dit is conform de bestaande waarderingsgrondslagen voor gronden en terreinen. Onder de volgende cumulatieve voorwaarden voor wat betreft de toepassing van artikel 65 BBV mag echter uitgegaan worden van de toekomstige bestemming in plaats van de geldende bestemming:

- De gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- De gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- De visie / het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of rijk;
- Er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid;
- Het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- Periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Kostenverhaal bij plannen van derden

Bij faciliterend grondbeleid treedt de gemeente vooral op als overheid, die de plannen van private partijen faciliteert als daarvoor een bestemmingswijziging noodzakelijk is. In het kader van zo'n bestemmingswijziging moet de gemeente vaak allerlei kosten maken, zoals onderzoek, de aanleg van voorzieningen en dergelijke. Er is dan geen sprake van een gemeentelijk project, maar van kostenverhaal. Deze kosten moeten op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) op derden, die daarvan profijt hebben, worden verhaald. De financiële sturing hiervan is vergelijkbaar met eigen projecten (toerekenen van uren en externe

kosten aan een project). Veelal is er sprake van een samenwerkingsovereenkomst, waarin afspraken zijn gemaakt over de financiering.

Parameters bouwgrondexploitaties

Binnen de vier gemeentelijke bouwgrondexploitaties wordt gebruik gemaakt van verschillende uitgangspunten (parameters). De belangrijkste parameters worden hieronder toegelicht. De invloed van gebruikte parameters in langlopende grondexploitaties is groot. Daarom is het van belang deze parameters zorgvuldig vast te stellen en jaarlijks te monitoren. De trends en ontwikkelingen die zich de afgelopen jaren hebben voorgedaan zijn hierbij van belang. Daarnaast zijn recente marktontwikkelingen van belang voor de verwachting van de ontwikkeling van de parameters in de komende periode. In onderstaande tabel zijn de parameters verwerkt zoals we deze hanteren binnen de grondexploitatieprojecten.

Rekenrente

De BBV-regels schrijven voor dat de rente in de BIE gebaseerd moet zijn op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Omdat de activa van de gemeente zowel met leningen als met eigen vaste financieringsmiddelen is gefinancierd mag slechts het gewogen gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding van het vreemd vermogen ten opzichte van het totale vermogen worden toegerekend. Het rentepercentage is 1,9%.

Kostenstijging

In de herziening van de grondexploitatie 2022 werd uitgegaan van een gemiddelde kostenstijging van 3% per jaar, voor het jaar 2022 zijn door de hoge inflatie in dit jaar de kosten bouw- en woonrijp maken dat jaar conform de cijfers van het CBS gemiddeld met 10% gestegen. Verwacht wordt dat er de komende jaren een gemiddelde kostenstijging van 3% is. Met dit percentage wordt gerekend.

Grondprijzen

In de Grondprijzennota ligt vast dat het college jaarlijks een grondprijzenbrief vaststelt en uw raad hierover informeert. De grondprijzen zijn marktconform en gebaseerd op adviezen van makelaars met kennis van de lokale markt. De grondprijzenbrief 2023 is op het moment van schrijven van de jaarstukken nog niet vastgesteld

Kostenverhaal bij plannen van derden

Bij faciliterend grondbeleid treedt de gemeente vooral op als overheid, die de plannen van private partijen faciliteert als daarvoor een bestemmingswijziging noodzakelijk is. In het kader van zo'n bestemmingswijziging moet de gemeente vaak allerlei kosten maken, zoals onderzoek, de aanleg van voorzieningen en dergelijke. Er is dan geen sprake van een gemeentelijk project, maar van kostenverhaal. Deze kosten moeten op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) op derden, die daarvan profijt hebben, worden verhaald. De financiële sturing hiervan is vergelijkbaar met eigen projecten (toerekenen van uren en externe kosten aan een project). Veelal is er sprake van een samenwerkingsovereenkomst, waarin afspraken zijn gemaakt over de financiering.

Voorzichtigheidsprincipe

Op basis van wetgeving past de gemeente per exploitatie het voorzichtigheidsprincipe toe. Dit principe behandelt winsten/voordelen en verliezen/nadelen op verschillende wijze:

- Winsten worden genomen op basis van de POC-methode;

- Verliezen worden onmiddellijk genomen.

POC (Percentage-of-Completion Method)

Op basis van de gewijzigde wet- en regelgeving is door de commissie BBV de 'notitie grondexploitaties' uitgebracht. In de notitie is opgenomen dat gemeenten verplicht zijn om winst op grondexploitaties te nemen op het moment dat met zekerheid geconcludeerd kan worden dat het project winstgevend is. Hierbij wordt de volgende formule gehanteerd: $(\text{Gerealiseerde kosten} / \text{Totaal verwachte kosten}) \times (\text{Gerealiseerde opbrengsten} / \text{Totaal verwachte opbrengsten}) \times \text{verwachte winst} = \text{cumulatieve winstname grondexploitatie}$. De winst moet, zoals uit de formule blijkt, genomen worden naar rato van de voortgang van de grondexploitatie.

Actuele situatie Maasdriel

Stand van zaken per project

Kerkdriel Noord – Paddenstoelenbuurt

Het project de Paddenstoelenbuurt ligt in Kerkdriel en omvat de realisatie van 177 woningen. Voor deze ontwikkeling is in oktober 2021 door de raad het bestemmingsplan en het daarbij behorende exploitatieplan vastgesteld. Een paar eigenaren binnen het plangebied hebben bij de Raad van State beroep ingediend tegen dit besluit. Ondanks dat dit bestemmingsplan onder de crisis- en herstelwet valt is bovengenoemd beroep tot op heden nog niet door de Raad van State behandeld, door de gemeente is in januari 2023 verzocht om een spoedige behandeling hierop is door de Raad van State negatief gereageerd. Op dit moment is niet duidelijk wanneer deze zaak in behandeling wordt genomen. Voor de herziening van de grondexploitatie is er vanuit gegaan dat er pas aan het eind van 2023 begin 2024 een onherroepelijk bestemmingsplan kan zijn. Naast dit beroep loopt er tegen de twee eigenaren een onteigeningsprocedure waarvan het koninklijk besluit op 25 november 2022 is getekend en 12 januari 2023 is gepubliceerd in de Staatscourant, de vervolgpcedure kan pas gestart worden op het moment dat het bestemmingsplan onherroepelijk is.

Voorziening bouwgrondexploitaties

Voor verliesgevende grondexploitaties moet een verliesvoorziening worden getroffen. In het heden moet een voorziening worden gevormd voor grondexploitaties die in de toekomst een negatieve eindwaarde hebben (waarbij de totale kosten hoger zijn dan de totale opbrengsten). Als de grondexploitatie uiteindelijk eindigt wordt de voorziening ingezet om het financieel tekort af te dekken. Jaarlijks worden de grondexploitaties geactualiseerd. Dat betekent dat de omvang van de verliesvoorziening ook jaarlijks wordt bijgesteld. Grondexploitaies ontwikkelen zich namelijk in de tijd. Voor de Paddenstoelenbuurt is de omvang van de voorziening € 3.862.530

Risicobeheersing en reserve grondbeleid

Er wordt onderscheid gemaakt in twee soorten risico's ten aanzien van grondexploitaties:

1. Voorzienbare risico's (risico's op planniveau ten aanzien van afzet en invulling)

Een berekening van de risico's op planniveau wordt jaarlijks, bij het opstellen van de jaarrekening, gemaakt. Hiertoe vindt actualisering van de in exploitatie genomen gronden plaats. Voor de voorzienbare risico's op verliezen binnen de grondexploitaties wordt in de jaarrekening een voorziening gevormd. De benodigde omvang voor de Paddenstoelenbuurt is € 3.862.530 en is met de kennis van nu benodigd als de bouwgrondexploitaties zijn afgerond.

2. Onvoorzienbare of algemene risico's (conjuncturele of marktrisico's)

Onder onvoorzienbare risico's kunnen risico's worden verstaan die samenhangen met conjuncturele

ontwikkelingen, waardoor de gronduitgifte over de hele linie stagneert. Hierdoor treden rentenadelen op die veelal gecombineerd gaan met lagere uitgifteprijsen. Voor deze risico's worden risicoscenario's van de grondexploitaties opgesteld en met de eventuele extra tekorten die hieruit blijken wordt rekening gehouden binnen het weerstandsvermogen. De reserve bouwgrondexploitatie kan hiervoor worden gebruikt.

Ontwikkelingen ten aanzien van de risico's

Het blijft een risico dat er nog een verdere vertraging in de woningbouwproductie optreedt bovenop de uitgifte waar we binnen de grondexploitaties al rekening mee houden. Deze risico's zijn toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Reserve bouwgrondexploitatie

Doel van de reserve is een buffer om risico's van bouwgrondexploitaties en strategische gronden af te dekken. De reserve wordt gevoed uit gerealiseerde winsten binnen de grondexploitatie. Verwachte verliezen worden opgenomen in een voorziening en de reserve bouwgrondexploitatie voedt als eerste de voorziening grondexploitaties. Andersom werkt het ook zo. Als de benodigde omvang van de voorziening bouwgrondexploitaies lager wordt, dan worden de middelen van de voorziening naar de reserve verplaatst. Het saldo van de reserve bouwgrond ultimo boekjaar 2022 bedraagt € 0 .

Strategische gronden in Maasdriel

De waardering van strategische gronden vindt plaats op basis van verkrijgingsprijs of duurzaam lagere marktwaarde (onder de huidige bestemming). Dit is conform de bestaande waarderingsgrondslagen voor gronden en terreinen onder de MVA.

Paragrafen

Wet open overheid (Woo)

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De Woo is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Wet open overheid moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar en uitwisselbaar is. De Woo verplicht overheden om documenten in verschillende informatiecategorieën actief te publiceren op het internet binnen 14 dagen nadat ze zijn vastgesteld of ontvangen. Dit betekent dat, naast de juridische en technische aspecten, iedere medewerker zich bewust moet zijn van de openbaarmaking van de op te stellen documenten.

De wet wordt stapsgewijs ingevoerd, met het doel dat alle gemeenten na vijf jaar volledig voldoen aan de verplichting om actief openbaartemaken. In eerste instantie werd in de Woo bepaald dat alle documenten zouden worden gepubliceerd via de centrale voorziening PLOOI (Platform Open Overheidsinformatie) maar de ontwikkeling van dit platform is in de huidige vorm stopgezet. Er is in het tweede kwartaal van 2023 een eenvoudigere variant ontwikkeld waarbij alleen sprake is van een zoekfunctie (de WOO-index). Op dit moment geldt alleen een 'inspanningsverplichting' om de eerste 4 documentcategorieën (actief) te publiceren. Hiervan worden op dit moment al 2 categorieën gepubliceerd: de raads- en collegebesluiten en contactgegevens van de organisaties inclusief WOO-contactpersoon. Uiterlijk in 2024 worden ook de WOO-verzoeken gepubliceerd op de website. De laatste categorie die op dit moment in tranche 1 zitten zijn de convenanten (samenwerkingsovereenkomsten). Omdat op dit moment nog steeds wordt geïventariseerd welke documenten hier precies onder vallen, wordt besluitvorming hierover afgewacht.

Ter voorbereiding op verdere besluitvorming is een projectgroep opgestart waarin vier deelresultaten zijn bepaald:

1. Inventarisatie van de informatiehuishouding per documentcategorie en het vaststellen van (nieuwe) processen per documentcategorie;
2. Technische voorbereidingen voor het proces van ontsluiting, zoals anonimiseren van documenten, het laten voldoen aan de Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) en overige wettelijke eisen, naast de koppeling voor (automatische) publicatie via de Woo-index;
3. Bewustwording en training van medewerkers;
4. In- en externe communicatie.

Voor nu wordt het ambitieniveau Basis gekozen, waarbij de gemeenten de wettelijke fasering van de Woo volgen. Voor elke fase worden de documenten uit de betreffende categorie vanaf de wettelijk verplichte datum actief openbaar gemaakt. De gemeente voldoet aan het wettelijk minimum voor wat betreft het openbaar maken van overheidsstukken uit de categorieën, opgenomen in artikel 3.3 van de Woo, in de daartoe behorende fase. De verwachting is dat we in 2024, wanneer de technische voorbereidingen gereed zijn, het ambitieniveau Medium zal worden bereikt, waarbij de gemeenten zelf het initiatief nemen om bepaalde document categorieën vooruitlopend op besluitvorming te gaan publiceren.

Paragrafen

Hervormingsagenda Jeugd

In de zomer van 2023 is de Hervormingsagenda Jeugd vastgesteld door het Rijk. Deze agenda is voorbereid door de zogeheten Vijfhoek, vanuit ieders verantwoordelijkheid:

- Cliëntenorganisaties en jongerenvertegenwoordigers
- Professionals (Samenwerkende Beroepsverenigingen Jeugd)
- Aanbieders (Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd: Jeugdzorg Nederland, de Nederlandse GGZ en de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland)
- Gemeenten (vertegenwoordigd via de Vereniging van Gemeenten)
- Het Rijk

Daarnaast zijn er tal van jeugdzorgexperts en andere organisaties direct of indirect betrokken geweest bij de totstandkoming van deze agenda.

Doelstellingen

Een lang en intensief proces heeft uiteindelijk geresulteerd in een stevige opgave (tot 2028) en een groot pakket aan maatregelen en initiatieven ten aanzien van twee centrale doelen, die nadrukkelijk aan elkaar zijn gekoppeld:

1. *Hervorming van de jeugdzorg*: passende en tijdige zorg voor iedere jeugdige die dat nodig heeft. Het schort op dit moment aan goede beschikbare zorg voor de meest kwetsbare kinderen en jongeren, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een beschermingsmaatregel, ernstige psychiatrische problematiek, een beperking of chronische aandoening. Daarnaast moet worden ingezet op verbetering van kwaliteit en effectiviteit van de jeugdzorg en een betere samenwerking in het sociaal domein.
2. *Hervorming van het stelsel*: de uitgaven voor jeugdzorg beter beheersbaar maken en daarmee komen tot een duurzaam financieel houdbaar stelsel. Minder marktwerking, minder administratieve last, een overzichtelijker zorglandschap, meer samenwerking en betere inkoop van zorg.

Om deze doelen te realiseren wordt van alle betrokken partijen inzet verwacht. We moeten samen aan de slag: de jeugdzorgsector, de politiek en de samenleving als geheel. De problematiek binnen de jeugdzorg kent oorzaken die in verschillende domeinen liggen en dat vraagt nadrukkelijk om een sterk samenhangende aanpak en samenwerking over de grenzen van sectoren heen. Er zijn mooie voorbeelden van een integrale aanpakken (die breder liggen dan de Jeugdwet (lees: taak van gemeente en jeugdzorgaanbieders) waarmee jongeren en gezinnen in staat worden gesteld een stabiele uitgangspositie te krijgen van waaruit ze weer verder kunnen.

De uitdaging

De Hervormingsagenda is, zoals de naam al zegt, vormgegeven als een agenda met verschillende opgaven:

- Afbakenen en verduidelijken wat jeugdzorg is (reikwijdte: jeugdhulpplicht voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen)
- Jeugdhulp steviger verbinden aan aanpalende domeinen zoals het onderwijs, volwassen-ggz en bestaanszekerheid
- Stevige lokale teams en toegang
- Terugdringen residentiële jeugdhulp: zo thuis mogelijk
- Kwaliteitsverbetering en blijvend leren
- Verbeteren van de organisatie en inkoop van specialistische jeugdzorg
- Eenvoudigere uitvoering en inkoop, minder administratieve lasten en aanpak negatieve effecten marktwerking
- Verbeteren inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel met data en monitoring

Ieder aspect bevat diverse maatregelen, die voor zover mogelijk zijn uitgewerkt in acties. Nu is het zaak om in samenwerking tussen alle betrokken partijen de uitwerking en de uitvoering van de Hervormingsagenda verder te brengen. Niet alleen op landelijk niveau. Om de beoogde doelen van de maatregelen te realiseren en daarmee de Hervormingsagenda tot een succes te maken, is ook lokale en regionale implementatie noodzakelijk. Dit maakt dat we als gemeente hier lokaal maar ook in regionaal verband mee aan de slag moeten. Gemeenten worden geacht samen te werken in robuuste jeugdzorgregio's.

Dat betekent overigens niet dat we opnieuw moeten beginnen. Sinds de decentralisatie in 2015 is er immers hard gewerkt aan verbetering van de jeugdzorg en er zijn mooie initiatieven ontstaan. Daarbij stond echter vaak het individuele kind centraal en minder de context. Om die reden zijn nu de verdergaande hervormingen in de jeugdzorg (in relatie met andere domeinen) noodzakelijk, om het stelsel van zorg en ondersteuning voor de jeugd meer in balans te brengen.

Financiële afspraken

Rijk en gemeenten zijn beiden van mening dat de huidige financieringssystematiek voor het jeugddomein niet houdbaar is. Daarom is het belangrijk om te werken aan een beter passend en toekomstbestendig financieringsmodel. Dit nieuwe model moet meer duidelijkheid en voorspelbaarheid bieden, een passende verdeling van risico's weerspiegelen, en voorkomen dat financiële discussies de inhoudelijke domineren.

Vertrekpunt voor de Hervormingsagenda is het advies van de Commissie van Wijzen uit 2021. De hierin opgenomen structurele besparing van € 1 miljard vanaf 2027 vormt de financiële doelstelling. Voor een deel van de maatregelen (ruim € 650 miljoen) is overeenstemming over de mogelijke haalbaarheid van deze maatregelen. Voor de overige circa € 380 miljoen is de raming van een aantal voornemens en maatregelen nog onzeker. Vanzelfsprekend zijn met de uitvoering van de Hervormingsagenda transitiekosten en investeringen voor de uitvoering van maatregelen gemoeid. Deze maken onderdeel uit van het totale meerjarige financiële kader dat is afgesproken. Het Rijk stelt in 2024 en 2025 wel extra middelen beschikbaar, omdat het sluiten van het akkoord extra tijd heeft gekost en er aanpassing van regelgeving nodig zal zijn. Gemeenten kunnen en moeten deze middelen inzetten voor het uitvoeren van de maatregelen die zijn opgenomen in de Hervormingsagenda.

We hebben de taakstelling vanuit de Hervormingsagenda al verwerkt in onze meerjarenbegroting. Het is een uitdaging om deze taakstelling daadwerkelijk te realiseren. Daarvoor is ook in Maasdriel een andere manier van werken noodzakelijk, waarbij we investeren in preventieve maatregelen. In de afgelopen jaren hebben we daar al een begin mee gemaakt, bijvoorbeeld met de opening van de adviespleinen, de inzet van de POH GGZ Jeugd en

de inzet van toekomstcoaches. Op dit moment weten we nog niet wat er benodigd is voor het nemen van preventieve maatregelen. Om in ieder geval in 2024 te kunnen starten met diverse investeringen vormen we een bestemmingsreserve Hervormingsagenda Jeugd van 1,5 miljoen voor de komende jaren. We rapporteren in de verschillende P&C-documenten over de inhoudelijke voortgang en de uitputting van de bestemmingsreserve.

Tot slot

De essentie van de verandering die de Hervormingsagenda teweeg moet brengen gaat over blijvend leren en ontwikkelen. Deze agenda moet ervoor zorgen dat de juiste hulp op de juiste plaats komt, zeker waar het gaat om de meest kwetsbare jeugdigen. Zoals gezegd is deze agenda geen nieuw begin, want we zijn al aan de slag, maar ook geen eindpunt. Het is een transitie, die voor alle betrokkenen een enorme opgave is. De Hervormingsagenda versnelt, verspreidt en verdiept de ingeslagen weg en geeft ruimte aan professionals, gemeenten, jeugdzorgaanbieders en de jeugdhulpregio's om de juiste keuzes voor de toekomst te maken en op een nieuwe manier te leren.

Financiële begroting

Dit onderdeel geeft de financiële positie weer. De volgende tabel geeft een overzicht van de baten en lasten, waarvoor de raad het college autoriseert. Hiermee wordt het vastgelegde beleid, dat is opgenomen in de programma's, uitgevoerd.

Bedragen x € 1.000	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
1. Bestuur en burgerzaken	2.993	2.989	3.327	3.336	3.354	3.365
2. Veiligheid	2.504	2.494	2.896	2.903	2.911	2.919
3. Verkeer en vervoer	2.987	3.855	4.691	4.572	4.658	4.749
4. Economie	320	275	298	298	247	247
5. Onderwijs	2.220	1.780	2.100	2.091	2.065	2.056
6. Sport, cultuur en recreatie	4.144	3.989	4.768	4.489	4.542	4.380
7. Sociaal domein	27.200	23.072	25.463	24.823	24.024	23.500
8. Volksgezondheid en milieu	7.869	8.467	10.338	9.994	9.604	9.540
9. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	7.625	3.551	4.144	8.281	8.138	9.460
Algemene dekkingsmiddelen	619	1.080	199	332	568	805
Overhead	9.217	9.700	11.594	11.650	11.635	11.634
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	75	75	75	75	75
Totaal lasten	67.698	61.327	69.893	72.846	71.821	72.730
Baten						
1. Bestuur en burgerzaken	466	205	386	389	430	453
2. Veiligheid	37	94	49	49	49	49
3. Verkeer en vervoer	184	212	212	212	212	212
4. Economie	358	344	354	354	354	354
5. Onderwijs	704	320	307	307	307	307
6. Sport, cultuur en recreatie	996	567	764	764	754	601
7. Sociaal domein	6.518	5.133	5.647	5.785	5.850	5.771
8. Volksgezondheid en milieu	6.553	6.919	8.413	8.042	7.638	7.495
9. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	4.341	1.348	1.687	5.825	5.682	7.053
Algemene dekkingsmiddelen	51.765	45.883	51.052	51.423	47.763	47.111
Overhead	875	452	452	452	452	452
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	72.797	61.476	69.323	73.600	69.491	69.857
Saldo van lasten en baten	5.099	150	-571	755	-2.330	-2.872
Toevoegingen aan reserves	9.435	2.121	2.071	571	571	571
Onttrekkingen aan reserves	9.341	2.078	2.774	615	404	329
Saldo reservemutaties	-94	-44	702	44	-167	-242
Resultaat	5.005	106	132	798	-2.497	-3.115

Verschillenanalyse

De baten en lasten van de programma's kunnen elk jaar veranderen. Om inzicht te geven hoe deze mutaties totstand zijn gekomen, is een verloopoverzicht van de begroting 2023 naar de begroting 2024 gemaakt.

Bedragen x € 1.000	Begroting 2023na wijziging	Begroting 2024	Vershil
1. Bestuur en burgerzaken	2.783	2.941	-157
2. Veiligheid	2.400	2.847	-447
3. Verkeer en vervoer	3.643	4.480	-836
4. Economie	-69	-55	-14
5. Onderwijs	1.461	1.793	-332
6. Sport, cultuur en recreatie	3.422	4.004	-582
7. Sociaal domein	17.940	19.816	-1.876
8. Volksgezondheid en milieu	1.547	1.925	-377
9. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening	2.202	2.457	-255
Algemene dekkingsmiddelen	-44.803	-50.854	6.051
Overhead	9.248	11.142	-1.895
Heffing VPB	-	-	-
Onvoorzien	75	75	-
Saldo van baten en lasten	150	-571	720
Toevoegingen aan reserves	2.121	2.071	50
Onttrekkingen aan reserves	2.078	2.774	-696
Saldo reservemutaties	-44	702	-746
Resultaat	106	132	-26

Financiële begroting

Algemene uitgangspunten

Algemeen

- Uitgangspunt is de programmabegroting 2023 met de daarop vastgestelde wijzigingen;
- De Kaderbrief 2024 (inclusief beleidsprioriteiten) en de meerjarige effecten uit de Bestuursrapportage 2023 zijn verwerkt in de Programmabegroting 2024;
- De Meicirculaire 2023 geeft een prognose voor de ontwikkeling van de loonsommen van 5,2% voor 2024. Daarom is bij de Kaderbrief 2024 een stelpost gevormd van € 638.000 voor prijsindexaties. Voor de jaren 2024 en verder wordt geen verdere loonsverhoging berekend, omdat Maasdriel met constante prijzen rekent.
- De Meicirculaire 2023 geeft een prognose voor de prijsontwikkeling van 3,0% voor 2024. Daarom is bij de Kaderbrief 2024 een stelpost gevormd van € 682.000 voor prijsindexaties. Deze prijsontwikkeling wordt niet automatisch doorberekend in de budgetten van de begroting 2024. In plaats van het automatisch doorberekenen, nemen wij een stelpost op die in de loop van het jaar 2024 aangewend kan worden. Budgetten worden indien nodig bijgesteld in de bestuursrapportage van 2024;
- We stellen de begroting op in constante prijzen. Dit betekent dat elke jaarschijf zowel aan de kosten- als de opbrengstenkant op prijspeil 2024 is begroot (het eerste jaar van onze meerjarenbegroting);
- Maasdriel hanteert voor de bepaling van de hoogte van de uitkering uit het gemeentefonds de methode met constante maatstaven;
- Het inflatiepercentage voor belastingen en tarieven is gebaseerd op circulaire van het gemeentefonds en bedraagt 3,0% voor het jaar 2024 op basis van de meicirculaire 2023. Het percentage van de septembercirculaire 2023 is nog niet bekend. Dit wordt in de tarieven (leges, belastingen, etc.) van de begroting 2024 doorberekend met uitzondering van de rioolheffing;
- Subsidies van gesubsidieerde instellingen worden niet geïndexeerd behoudens als hier contractuele verplichtingen tegenover staan;
- Bij huren en pachten is het uitgangspunt een marktconforme prijs. Als de gemeente een monopoliepositie heeft, is deze het gemiddelde van wat vergelijkbare gemeenten hanteren. De basisprijs is onderhevig aan een jaarlijkse prijsindex;
- Het meerjarig investeringsoverzicht bevat een overzicht met investeringen voor de jaren 2024 en verder.;
- De staat van reserves en voorzieningen bevat alle reserves en voorzieningen die door de raad zijn vastgesteld, conform de door de raad vastgestelde Nota reserves en voorzieningen.

Verkoop eigendommen

Vervreemding van de gemeentelijke eigendommen geschiedt tegen taxatiewaarde of hogere verkoopwaarde. De verkoop van overhoeken is gebaseerd op de uitgangspunten zoals opgenomen in de nota beleidsregels 'Verkoop en verhuur van overhoeken'.

Verkoop bouwgrond

De richtprijzen zoals opgenomen in de Grondprijzenbrief worden gehanteerd.

Waarderen, activeren en afschrijven

De richtlijnen en mogelijkheden voor activeren, waarderen en afschrijven, volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor provincies en gemeenten, zijn door de gemeenteraad vastgesteld in de 'Financiële verordening'.

Rekenrente

De gemeente investeert in allerlei projecten en activa die meerdere jaren meegaan. Voor deze investeringen is financieringsbehoefte noodzakelijk en daarvoor worden langlopende geldleningen afgesloten. De financiering van de investeringen geschiedt niet voor elke afzonderlijke investering maar wordt gezien vanuit de totale financieringsbehoefte die de gemeente heeft. De huidige vaste omslagrente is 1,50%. De omslagrente wordt berekend over de boekwaarde op 1 januari. Bij de bouwgrondexploitaties wordt een rekenrente van 1,20% gehanteerd.

De rekenrente is iets anders als demarktrente. De rekenrente is de interne verrekening van de rentelasten over de taakvelden heen. Daardoor komen de rentelastenterechte op de plaats waarop deze betrekking hebben. Demarktrente is de rente die op de kapitaalmarkt wordt betaald bij het aangaan van financieringen. Als de marktrente stijgt en de gemeente Maasdriel leningen aantrekt, dan stijgt de interne markt langzaam.

Investerings

De gemeente heeft lopende investeringen en nieuwe investeringen. Lopende investeringen zijn investeringen welke de raad eerder heeft geaccordeerd. In de begroting worden de investeringen voor de periode 2024-2027 voorlegd inclusief de afschrijvings- en rentelasten per investering. De berekende kapitaallasten komen ten laste van het desbetreffende taakveld in de diverse programma's terug.

Bijstelmomenten begroting

Uitgangspunt is dat zo min mogelijk tussentijdse kredietaanvragen of aanvullende kredieten buiten de bijstelmomenten kaderbrief, bestuursrapportage, slotwijziging en begroting om, worden aangeboden aan de gemeenteraad. Het gaat dan om tussentijdse of aanvullende aanvragen die niet voorkomen op het bij de begroting vervaardigde meerjareninvesteringsoverzicht. Uitzondering hierop zijn investeringen die onvoorzienbaar, onuitstelbaar en onvermijdbaar zijn.

Onderdeel	Begroting 2024
Salarissen	5,20%
Leveringen goederen en diensten, huren/pachten en tarieven	3,00%
Verbonden partijen	Begroting GR 2024
Algemene uitkering	Meicirculaire 2023
Rekenrente investeringen	1,50%
Rekenrente bouwgrondexploitatie	1,90%

Financiële begroting

Toelichting op de financiële begroting

In de tabel hieronder staat hoe het saldo van de Kaderbrief 2024 tot stand is gekomen. De ambities van de gemeente zijn vertaald in beleidsprioriteiten. Deze prioriteiten zijn opiniërend aan de raad voorgelegd en vertaald in deze begroting. De nummers in het onderstaande overzicht refereren aan de nummering zoals opgenomen in de Kaderbrief 2024.

Omschrijving (bedrag x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
A. Saldo programmabegroting (raad november 2022)	536	1917	315	373
Amendementen Begrotingsraad (03-11-22)	-5	-5	0	0
Septembecirculaire 2022 (08-12-22)	-550	-1.930	-328	-328
Legesverordening 2023 (RB 08-12-22)	199	199	199	199
Aanpassing verordening onroerende-zaakbelasting 2023 (RB 26-01-23)	60	60	60	60
Bijdrage Mobiliteitsfonds (16-02-23)	-27	-27	-27	-27
Begrotingssaldo 2024-2027 inclusief vertaling raadsbesluiten periode nov. 2022 - juni 2023	213	214	219	277
B. Mutatie Meircirculaire 2023				
Stand meircirculaire 2023	44.950	45.320	41.652	41.001
Meerjarenbegroting 2024-2027	41.183	42.086	39.251	39.251
Saldo meircirculaire 2023	3.767	3.234	2.401	1.750
Taakmutaties	-30	-30	-21	-20
Integratie- en decentralisatieuitkeringen	86	86	86	84
Vrij te besteden middelen na actualisatie circulaire	3.823	3.290	2.466	1.814
Begrotingssaldo 2024-2027 na verwerking meircirculaire 2023	4.036	3.503	2.685	2.091
C. Autonome ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027
C1: Indexering loonkosten (5,2%) cf meircirculaire 2023	-638	-638	-638	-638
C2: Indexering prijsinflatie (3%) cf meircirculaire 2023	-682	-682	-682	-682
C3: Impact Gemeenschappelijke regelingen	-2.104	-2.365	-2.402	-2.202
C4: Indicatie financieel effect bestuursrapportage 2023	-1.250	-1.250	-1.250	-1.250
C5: Treasury gevolgen liquiditeitenplanning	-785	-1.030	-1.332	-1.447
C6: Hervormingsagenda jeugd	70	556	631	784
Totaal ontwikkelingen	-5.389	-5.409	-5.674	-5.435
Eindstand kaderbrief (A+B+C)	-1.353	-1.905	-2.989	-3.344

Kaderbrief 2024	2024	2025	2026	2027
Beginsaldo Kaderbrief 2024-2027	-1.353	-1.905	-2.989	-3.344
Nr. D. Beleidsprioriteiten lijst 1 = reeds toegezegd of wettelijk verplicht	2024	2025	2026	2027
1a Vervangen kunstgrasvelden DSC	0	-92	-91	-90
1b Dekking huidige kapitaallasten begroting	0	42	42	42
2 Capaciteitsuitbreiding Vergunningverlening APV	-55	-55	-55	-55
a. Capaciteitsuitbreiding voor klimaat en energiebeleid CDOKE				
3 b. Energie Expertiseteam Rivierenland (Energieket voor bedrijven)	0	0	0	0
Energieket Maasdriel (t.b.v. woningen)				
4 Basisdienstverlening + fysiek spreekuur voortzetten vanuit eigen middelen (Uitgangspunt is dat we de kosten volledig vergoed krijgen)	0	0	0	0
5 Vluchtelingenbeleid (w.o. opvang Oekraïense vluchtelingen)	0	0	0	0
6 Aandachtsdossiers	-150	-230	-230	-230
Totaal lijst 1	-205	-335	-334	-333
Nr. D. Beleidsprioriteiten gerelateerd aan ambities raad	2024	2025	2026	2027
7a Praktijkondersteuners GGZ-jeugd (POH-GGZ Jeugd) op de huisartsenpraktijken	-60	-60	-60	-60
7b Dekking reserve	60	60	0	0
7c Dekking taakstelling	0	0	60	60
8a Pilot Gelres End inclusieve dagbesteding / huiskamer	-50	-25	0	0
8b Dekking algemene reserve	50	25	0	0
9a (Structurele) dekking doorontwikkeling adviespleinen	-275	-275	-275	-275
9b Dekking reserve	275	150	75	0
9c Dekking taakstelling	-	125	200	275
10 Capaciteit innen verblijfsbelasting / overdracht BSR	0	0	0	0
Totaal lijst 2	0	0	0	0
Nr. D. Beleidsprioriteiten capaciteit inclusief normatief begroten	2024	2025	2026	2027
11 Normatief begroten maximum schaal	-118	-235	-235	-235
12 Personele uitbreiding team R&B	-90	-90	-90	-90
13 Capaciteitsuitbreiding toezicht(eigen toezichthouder Wabo)	-77	-77	-77	-77
14 Capaciteitsuitbreiding woningbouwontwikkeling (o.a. projectondersteuning)	-26	-26	-26	-26
Totaal lijst 3	-311	-428	-428	-428
Saldo kaderbrief na Beleidsprioriteiten	-1.869	-2.668	-3.750	-4.105
Nr. E. Oplossingsrichtingen	2024	2025	2026	2027
1 Terugdraaien storting in algemene reserve	250	250	250	250

Kaderbrief 2024	2024	2025	2026	2027
2 Terugdraaien storting in algemene reserve (Septembercirculaire 2022)	1073	2366	178	178
3 Investeringsvolume 10 miljoen per jaar	485	430	432	247
4 Kostendekkendheid leges verhogen	192	192	192	192
Totaal oplossingsrichtingen	2.000	3.238	1.052	867
Eindstand kaderbrief na oplossingsrichtingen	131	570	-2.698	-3.238
Precariobelasting (RB 30-03-2023)	-48	-48	-48	-48
Actualisering bouwgrondexploitaties jaarstukken 2022 (RB 06-07-2023)	20	113	92	54
Bijstellen effect bestuursrapportage 2023 (RB 28-09-2023)	49	98	177	173
Begrotingssaldo 2024-2027 na bestuursrapportage 2023	152	733	-2.477	-3.059

Ontwikkelingen van Kaderbrief 2024 naar Programmabegroting 2024

De periode tussen het zomerreces en de Programmabegroting 2024 kent een aantal ontwikkelingen met financiële gevolgen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht.

Mutaties op weg naar de begroting 2024	2024	2025	2026	2027
1. Begrotingssaldo 2024-2027 na bestuursrapportage 2023	152	733	-2.477	-3.059
2. Instellen rekenkamer (RB 28-09-2023)	-12	-12	-12	-12
3a. Implementatieplan GR BVEB	-184			
3a. Dekking implementatieplan GR BVEB uit algemene reserve	184			
4a. Bestemmingsreserve hervormingsagenda jeugd	1500			
4b. Voeden bestemmingsreserve hervormingsagenda jeugd uit algemene reserve	-1500			
4. Overige mutaties	-8	77	-8	-44
Saldo Programmabegroting 2024-2027	132	798	-2.497	-3.115

Toelichting financiële ontwikkelingen:

1. Het begrotingssaldo 2024-2027 na bestuursrapportage 2023. Dit laat het begrotingssaldo zien zoals is weergegeven in de kaderbrief 2024 en waarmee verder is gegaan bij de bestuursrapportage 2023.
2. Instellen rekenkamer. In verband met een aflopend contract met de huidige directeur van de Rekenkamercommissie en zijn formele aankondiging van vertrek, is het zaak de rekenkamerfunctie per 1 januari 2024 opnieuw in te richten. Om kwaliteit te borgen van zowel de Rekenkamer zelf, als de door de Rekenkamer uitgevoerde onderzoeken, wordt het budget aangepast aan het landelijk gemiddelde, te weten 1,30 euro per inwoner. Daarbij leidt tot extra structurele kosten van € 12.000 per jaar.

3. Implementatieplan GR BVEB. Het implementatieplan voorziet in de realisatie van alle in het organisatieplan gestelde doelen en daaraan verbonden acties. Het moet ertoe leiden dat de BVEB op 31 december 2024 binnen de bedrijfsvoering programmagericht werkt. Voor 2024 wordt ter dekking van het implementatieplan een incidentele bijdrage van de gemeenten gevraagd van € 400.000 (gegeven de verdeelsleutel € 216.000 Zaltbommel en € 184.000 Maasdriel). In de begroting van 2024 is daarom een incidentele bijdrage van € 184.000 opgenomen. Deze wordt bekostigd uit de algemene reserve.
4. Om te voldoen aan de landelijke doelstellingen van de hervormingsagenda jeugd vormen we een bestemmingsreserve bij het opstellen van de programmabegroting 2024. Uit deze reserve bekostigen we de komende jaren (deels) preventieve investeringen. De reserve is dekking voor de praktijkondersteuners GGZ-jeugd (POH-GGZ Jeugd) op de Huisartsenpraktijken (€ 120.000 euro) en doorontwikkeling adviespleinen (€ 500.000). In de lopende begroting zitten daarnaast al activiteiten opgenomen die bijdragen aan de doelstellingen van de hervormingsagenda jeugd. Daarnaast worden de circulaire van het gemeentefonds geanalyseerd om te bepalen welk deel van het gemeentefonds geoormerkt moet worden om aanvullende preventieve investeringen uit te bekostigen.
5. Overige mutaties. De programmabegroting bestaat uit een veelvoud aan lasten en baten. De personeelsbegroting, kostenverdeelstaat en staat van investeringen zijn bijgewerkt. Dit leidt tot kleine aanpassingen van de begroting.

Structureel begrotingssaldo

In onderstaand overzicht wordt het structurele begrotingssaldo gepresenteerd. Hiermee wordt inzicht gegeven in hoeverre de begroting structureel sluitend is. Daarvoor wordt het begrotingssaldo opgeschoond met incidentele baten en lasten (zie hoofdstuk incidentele baten en lasten) die van invloed zijn op het structurele saldo.

<i>bedragen x €1.000</i>	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo baten en lasten voor inzet reserves	572	-754	2.330	2.873
Toevoeging en onttrekking aan reserves	-703	-44	167	242
Begrotingssaldo na bestemming	131	798	-2.497	-3.115
Saldo incidentele baten en lasten	423	290	425	500
Structureel begrotingssaldo	554	1.088	-2.072	-2.615

Het structureel begrotingssaldo wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met het saldo van de incidentele lasten en baten. Het saldo dat over blijft moet positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten). Dit geldt normaal gesproken voor alle begrotingsjaren van 2024-2027. Uw college kiest ervoor om een sluitende begroting voor de jaren 2024 en 2025 aan te bieden. In het hoofdstuk 'algemene dekkingsmiddelen' leest u meer over de achtergrond hiervan.

Het structureel begrotingssaldo geeft inzicht in de financiële mogelijkheden en voorkomt onaangename verrassingen. Daarnaast is het een belangrijk sturingsinstrument voor de toezichthouder, de toezichthouder toetst namelijk of de begroting structureel in evenwicht is.

Financiële begroting

Algemene dekkingsmiddelen

Taakvelden

Treasury, OZB-woningen, OZB niet-woningen, Parkeerbelasting, Belastingen overig, Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds, overige baten en lasten

Relevante ontwikkelingen

Gemeentefonds

Het landelijke beeld is dat de Nederlandse gemeenten moeite hebben om een sluitende begroting voor de begrotingsjaren 2026 en 2027 op de mat te leggen. Dit komt door de ontwikkelingen in het gemeentefonds, de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente. Met ingang van 2026 zien gemeenten zich geplaatst voor een korting op het budget uit het Gemeentefonds van ongeveer € 3 miljard. In de nabije toekomst moet er duidelijkheid komen over de structurele middelen van gemeenten.

Onderzoeksbureau BMC heeft in opdracht van de VNG de gevolgen van de tekortschietende rijksmiddelen in kaart gebracht via een rapport. De korting op het gemeentefonds per 2026 heeft grote gevolgen. Er is gekeken naar de consequenties voor drie brede clusters van taken die door gemeenten in medebewind worden uitgevoerd: sociaal domein, fysiek domein en handhaving en veiligheid. Het rapport concludeert dat ruim 50% van de € 3 miljard zou neerslaan in het sociaal domein, circa 40% in het fysiek domein en circa 10% in het (relatief veel kleinere) deel handhaving en veiligheid. Het rapport geeft aan wat de effecten op specifieke beleidsterreinen zouden zijn.

- Er dreigt grote vertraging voor het bouwen van woningen en het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord
- In het sociaal domein zal de inzet op preventie afnemen en zullen de wachtlijsten groeien
- Minder capaciteit voor handhaving leidt tot afwezigheid van gemeenten in de openbare ruimte
- Gebrek aan investeringen leidt niet alleen tot achteruitgang in het 'eigen' domein, maar werkt vanwege de onderlinge verwevenheid ook hard door in andere domeinen.

De taskforce concludeert dat een structurele korting van € 3 miljard vanaf 2026 gemeenten een zeer ingrijpende en zeer zichtbare bezuinigingsoperatie zou opleggen, met gevolgen voor de gemeentelijk betrokkenheid bij de grote maatschappelijke opgaven van dit moment”.

De VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen overlegden in september met demissionair premier Rutte en een brede delegatie van het kabinet. Onderwerp van gesprek: de balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht van de overheden. Door het kabinet is vastgesteld dat de opschalingskorting voor gemeenten zwaar weegt en een belangrijk gespreksonderwerp blijft. Mocht er in april 2024 nog geen nieuw kabinet zijn, dan beslist het demissionaire kabinet bij de besluitvorming over de Voorjaarsnota, ook in het licht van de overheidsfinanciën op dat moment. Verder werken de fondsbeheerders (de minister van BZK en de staatssecretaris van Financiën) in overleg met gemeenten en toezichthouders een aantal voorstellen uit met mogelijkheden om

incidentele middelen en overschotten in te zetten als structureel dekkingsmiddel. Als laatste, ter voorbereiding op een nieuw kabinet, brengen het rijk en medeoverheden in kaart welke mogelijkheden er met de huidige uitvoeringskracht zijn voor het realiseren van de grote maatschappelijke opgaven. Ook de actuele financiële stand van zaken wordt in kaart gebracht, net als de plussen en minnen in het gemeentefonds en het provinciefonds. Voor een aanpassing van de financieringssysteem wordt een aantal varianten uitgewerkt.

Septembercirculaire 2023

Op Prinsjesdag presenteerde het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de Septembercirculaire 2023. Gemeenten verwachten vanaf 2026 grote tekorten door afname van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Het demissionaire kabinet heeft in deze septembercirculaire voor de periode tot en met 2026 weinig goed nieuws te melden, enkel kleine afwijkingen ten opzichte van de Meicirculaire 2023. Het financieel beeld in de septembercirculaire laat in 2027 enige verlichting zien.

Wat levert het op?

Algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Treasury	65	-37	-331	-198	38	275
OZB woningen	289	361	525	525	525	525
OZB niet-woningen		4	4	4	4	4
Parkeerbelasting		0	0	0	0	0
Belastingen Overig	2	2	2	2	2	2
Algemene uitkering	263	751	0	0	0	0
Totaal lasten	619	1.080	199	332	568	805
Baten						
Treasury	67	81	81	81	81	81
OZB woningen	3.307	3.451	3.511	3.511	3.511	3.511
OZB niet-woningen	2.115	2.271	2.344	2.344	2.344	2.344
Parkeerbelasting		0	0	0	0	0
Belastingen Overig	84	84	111	111	111	111
Algemene uitkering	40.562	39.996	45.006	45.376	41.717	41.065
Overige baten en lasten	5.630	0	0	0	0	0
Totaal baten	51.765	45.883	51.052	51.423	47.763	47.111
Saldo van baten en lasten	51.146	44.803	50.854	51.091	47.195	46.307
Toevoegingen aan reserves	737	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	419	0	0	0	0	0
Saldo reservemutaties	-318	0	0	0	0	0
Resultaat	50.828	44.803	50.854	51.091	47.195	46.307

Relevante beleidsstukken

- Nota Reserves en voorzieningen gemeente Maasdriel 2020
- Financiële verordening gemeente Maasdriel 2017

Betrokken verbonden partijen

- Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR)
- Vitens NV
- Bank der Nederlandse Gemeenten (BNG) NV

Financiële begroting

Overhead

Taakvelden

Overhead

Uitgangspunten Overhead

Uitgangspunt is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten in de programma's. Dat is niet met alle kosten mogelijk. Er worden kosten gemaakt die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren derhalve tot de overhead. Hieronder vallen onder meer kosten van leidinggevenden, huisvestingskosten, kosten voor facilitaire zaken en de bijdrage aan de Bedrijfsvoeringseenheid Bommelerwaard.

Wat mag het kosten?

Overhead (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Overhead	9.217	9.700	11.594	11.650	11.635	11.634
Totaal lasten	9.217	9.700	11.594	11.650	11.635	11.634
Baten						
Personele overhead	875	452	452	452	452	452
Totaal baten	875	452	452	452	452	452
Saldo van baten en lasten	-8.342	-9.248	-11.142	-11.198	-11.183	-11.182
Toevoegingen aan reserves	800	800	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	775	934	218	34	34	34
Saldo reservemutaties	-25	134	218	34	34	34
Resultaat	-8.367	-9.114	-10.925	-11.165	-11.149	-11.148

Financiële begroting

Vennootschapsbelasting

Met ingang van de begroting 2017 werd de Vennootschapsbelasting (VPB) afzonderlijk in het overzicht van baten en lasten opgenomen. Op basis van de huidige inschattingen zal er de komende jaren geen sprake zijn van VPB-heffing.

Financiële begroting

Onvoorzien

Deze post onvoorzien is wettelijk verplicht in de begroting opgenomen vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Dit is bedoeld als dekking voor uitgaven die niet zijn voorzien in de begroting. Een bedrag van € 75.000 is structureel opgevoerd als onvoorzien. De omvang is circa € 3 per inwoner en dit sluit gemiddeld aan met de gemeenten in regio Rivierenland.

Als de post wordt ingezet, worden de middelen verplaatst van 'onvoorzien' naar het programma waar de kosten zijn. In de bestuursrapportage en de jaarstukken wordt verantwoording afgelegd over de besteding van de post onvoorzien.

Onvoorzien (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten						
Onvoorzien	0	75	75	75	75	75
Totaal lasten	0	75	75	75	75	75
Baten						
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	-75	-75	-75	-75	-75
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo reservemutaties	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-	-75	-75	-75	-75	-75

Financiële begroting

Geprognosticeerde balans en EMU-saldo

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art. 20; lid 1 b) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren opnemen in de begroting. Het meerjarig opnemen van de geprognosticeerde balans geeft inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

De activazijde van de balans tonen de bezittingen van de gemeente welke de raad reeds heeft vastgesteld. Daarnaast zijn er thema's waarover de raad op een later moment een besluit neemt. Voorbeelden zijn de Zuidelijke Ontsluitingsroute, de tweede fase van het gemeentelijke verkeers- en vervoersplan (GVVP) en het wegenbeleidsplan. Deze investeringen leiden tot een financieringsbehoefte. De vast schuld (geldleningen) neemt hierdoor toe. Gemeentebreed wordt uitgegaan van een investeringsvolume van € 10 miljoen per jaar. Dit is een geprognosticeerde balans. De werkelijkheid wordt gepresenteerd in de jaarrekening.

Activa	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
(im) Materiële vaste activa	105.236	107.955	110.231	113.056
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	159	142	136	130
Financiële vaste activa: Leningen	2.002	2.002	2.002	2.002
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar				
Totaal Vaste Activa	107.397	110.099	112.369	115.187
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	8.996	6.167	4.130	-16
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen				
Uitzettingen <1 jaar	12.188	12.188	12.188	12.188
Liquide middelen	147	147	147	147
Overlopende activa	11.370	11.370	11.370	11.370
Totaal Vlottende Activa	32.700	29.871	27.835	23.688
Totaal Activa	140.097	139.970	140.203	138.876

Passiva	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Eigen vermogen	30.420	30.376	30.544	30.786
Voorzieningen	8.025	7.729	7.420	7.159
Vaste schuld (incl. benodigd lang geld)	50.194	56.883	63.573	70.595
Totaal Vaste Passiva	88.640	94.988	101.536	108.540
Vlottende schuld	44.519	38.043	31.729	23.398
Overlopende passiva	6.938	6.938	6.938	6.938
Totaal Vlottende Passiva	51.457	44.982	38.667	30.336
Totaal Passiva	140.097	139.970	140.203	138.876

EMU-saldo

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art. 19) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten ramingen van het EMU-saldo dienen te verstrekken.

De begroting van de gemeente Maasdriel is opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar gaat uit van ontvangsten en uitgaven van de gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie.

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. Het jaarlijkse aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden gesteld op -0,4% van het BBP. Het aandeel van de gemeenten is gesteld op -0,27% van het BBP. Het aandeel in het EMU-tekort betreft een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort.

bedragen x € 1.000		2023	2024	2025
+1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)			
-2	Mutatie (im)materiële vaste activa			
+3	Mutatie voorzieningen			
-4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)			
	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa			
-5				
Berekend EMU-saldo				

Wat is er dan anders aan de EMU-systematiek dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren? Investerings tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de jaarlijkse kapitaallasten van de investeringen. Investerings in een bepaald jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Het EMU-saldo van de gemeente Maasdriel voor 2024 komt uit op € -3 miljoen wat betekent dat in EMU-termen de uitgaven groter zijn dan de inkomsten. Het tekort wordt vooral veroorzaakt doordat wij veel meer investeren in activa dan het bedrag aan kapitaallasten i.v.m. in het verleden gedane investeringen.

Financiële begroting

Reserves en voorzieningen

De stand en het gespecificeerde verloop van de reserves en voorzieningen is als volgt.

Algemene reserves (bedragen x €1.000)	Boekwaarde 1-1-2024	Storting	Onttrekkingen	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 1-1-2026	Boekwaarde 1-1-2027
Algemene reserves	12.050	-	2.059	9.992	9.967	9.967
Algemene reserve grondexploitatie	-	-	-	-	-	-
Begrotingsresultaat	-0	-	-	-0	-0	-0
Totaal algemene reserves	12.050	-	2.059	9.992	9.967	9.967

Bestemmingsreserves (bedragen x €1.000)	Boekwaarde 1-1-2024	Storting	Onttrekkingen	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 1-1-2026	Boekwaarde 1-1-2027
Bovenwijkse voorzieningen	1.721			1.721	1.721	1.721
Internationale arbeidskrachten	276	71		347	418	490
Veilig thuis (Jeugd)				-		
Algemene dekkingsreserve	4.668		140	4.528	4.388	4.248
Ontwikkeling Zuidelijke ontsluitingsroute	1.016	500		1.516	2.016	2.516
Regionaal stimuleringsfonds 2022-2025	102		51	51		
Covid-gelden				-		
Kerngericht werken				-		
Specifieke casuïstiek jeugd	750			750	750	750
Energiecrisis	463			463	463	463
Hervormingsagenda jeugd		1.500	335	1.165	955	880
Beschermd Wonen/ Maatsch.Opv.	535			535	535	535
Vluchtelingen	3.497			3.497	3.497	3.497
Dekkingsreserve vereveningsfonds sociale woningbouw	500			500	500	500
Dekking afschrijvingen	5.544	103	292	5.355	5.166	4.977
Totaal bestemmingsreserves	19.072	2.174	818	20.428	20.410	20.577

Voorzieningen (bedragen x €1.000)	Boekwaarde 1-1-2024	Storting	Onttrekkingen	Boekwaarde 1-1-2025	Boekwaarde 1-1-2026	Boekwaarde 1-1-2027
<i>Verplichtingen, verliezen en risico's</i>						
Pensioenverplichting wethouders	2.660			2.660	2.660	2.660
Verlofsparen	32			32	32	32
Voorziening bouwgrondexploitatie	3.863			3.863	3.863	3.863
Subtotaal	6.554			6.554	6.554	6.554
<i>Gelijkmatige verdeling van lasten</i>						
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	1.127	238	238	1.127	1.127	1.127
Subtotaal	1.127	238	238	1.127	1.127	1.127
<i>Middelen van derden</i>						
Voorziening WRP	4.861		833	4.027	3.641	3.242
Vervangingsinvestering riolering	90	500	410	180	270	360
Subtotaal	4.951	500	1.243	4.207	3.911	3.602
Totaal	12.631	738	1.481	11.888	11.591	11.283

Financiële begroting

Meerjaren- investeringsoverzicht

De volgende investeringen en kapitaallasten zijn in de meerjarenbegroting verwerkt.

Investeringsobjecten (bedragen x €1.000)	Start	Einde	Bedrag investering	Afschr. termijn	Lasten 2024	Lasten 2025	Lasten 2026	Lasten 2027
Programma 3 Verkeer en vervoer								
Straatverlichting masten	2024	2024	132	40	-	5	5	5
Straatverlichting armaturen	2024	2024	276	20	-	18	18	18
Straatverlichting masten	2025	2025	132	40	-	-	5	5
Straatverlichting armaturen	2025	2025	276	20	-	-	18	18
Straatverlichting masten	2026	2026	132	40	-	-	-	5
Straatverlichting armaturen	2026	2026	276	20	-	-	-	18
Straatverlichting masten	2027	2027	132	40	-	-	-	-
Straatverlichting armaturen	2027	2027	276	20	-	-	-	-
Wegbeheer structureel	2024	2024	1.873	40	-	75	74	74
Wegbeheer structureel	2025	2025	1.873	40	-	-	75	74
Wegbeheer structureel	2026	2026	1.873	40	-	-	-	75
Wegbeheer structureel	2027	2027	1.873	40	-	-	-	-
			9.122		-	98	195	292
Programma 5 Onderwijs								
Integraal huisvestingsplan onderwijs	2024	2024	200	40	-	8	8	8
Integraal huisvestingsplan onderwijs	2025	2025	200	40	-	-	8	8
Integraal huisvestingsplan onderwijs	2026	2026	200	40	-	-	-	8
Integraal huisvestingsplan onderwijs	2027	2027	200	40	-	-	-	-
			800		-	8	16	24

Investeringsobjecten (bedragen x €1.000)	Start	Einde	Bedrag investering	Afschr. termijn	Lasten 2024	Lasten 2025	Lasten 2026	Lasten 2027
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie								
Speelruimteplan	2024	2024	61	12	-	6	6	6
Speelruimteplan	2025	2025	61	12	-	-	6	6
Speelruimteplan	2026	2026	61	12	-	-	-	6
Speelruimteplan	2027	2027	61	12	-	-	-	-
Kunstgrasvelden DSC	2024	2024	800	10	-	92	91	90
			1.044		-	98	103	108
Programma 8 Volksgezondheid en milieu								
Rioolvervangingsprojecten	2024	2025	1.490	60	-	-	47	47
Rioolvervangingsprojecten	2025	2026	1.790	60	-	-	-	57
Rioolvervangingsprojecten	2026	2027	2.090	60	-	-	-	-
Rioolvervangingsprojecten	2027	2028	2.885	60	-	-	-	-
Afkoppelprojecten	2024	2025	900	60	-	-	29	28
Afkoppelprojecten	2025	2026	900	60	-	-	-	29
Afkoppelprojecten	2026	2027	900	60	-	-	-	-
Afkoppelprojecten	2027	2028	900	60	-	-	-	-
Meekoppelkansen afkoppelen en vervanging	2024	2025	210	60	-	-	6	6
Meekoppelkansen afkoppelen en vervanging	2025	2026	210	60	-	-	-	7
Meekoppelkansen afkoppelen en vervanging	2026	2027	210	60	-	-	-	-
Meekoppelkansen afkoppelen en vervanging	2027	2028	210	60	-	-	-	-
Grootonderhoud hoofdgemalen en drukriolering	2024	2025	450	20	-	-	3	3
Grootonderhoud hoofdgemalen en drukriolering	2025	2026	450	20	-	-	-	3
Grootonderhoud hoofdgemalen en drukriolering	2026	2027	450	20	-	-	-	-
Grootonderhoud hoofdgemalen en drukriolering	2027	2028	450	20	-	-	-	-
Blauwe randen rond kolken bij herstraten boven gescheiden	2024	2024	5	40	-	0	0	0

Investeringsobjecten (bedragen x €1.000)	Start	Einde	Bedrag investering	Afschr. termijn	Lasten 2024	Lasten 2025	Lasten 2026	Lasten 2027
Blauwe randen rond kolken bij herstraten boven gescheiden	2025	2025	5	40	-	-	0	0
Blauwe randen rond kolken bij herstraten boven gescheiden	2026	2026	5	40	-	-	-	0
Blauwe randen rond kolken bij herstraten boven gescheiden	2027	2027	5	40	-	-	-	-
			14.515		-	0	85	179
Overhead								
Iveco Daily vervanging	2026	2026	60	10	-	-	-	7
			60		-	-	-	7
Totaal			25.541		-	204	399	609

Financiële begroting

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten zijn begrotingsposten die een tijdelijk karakter hebben oftewel een einddatum kennen. Dit in tegenstelling tot structurele baten en lasten die, tot nadere besluitvorming, een onbepaalde looptijd kennen. Overigens kan de omvang van structurele begrotingsposten wel fluctueren in de meerjarenraming als gevolg van intensiveringen en/of bezuinigingen. Wellicht ten overvloede wordt hierbij opgemerkt, dat de dekkingsbron hierbij niet relevant is. In onze gemeente wordt nadrukkelijk gestuurd op een meerjarig structureel evenwicht. In het kader van een solide, financieel beleid hanteren we het uitgangspunt dat structurele uitgaven ook structureel gedekt worden. Het overzicht van incidentele baten en lasten is hier in feite een weerspiegeling van.

Wordenseweg (exploitatiekosten)

De exploitatiekosten bestaan voornamelijk uit planshadekosten, bebording, herstel- en onderhoudswerkzaamheden. Daarnaast kent het project een investeringskrediet.

Sparen voor de Zuidelijke Ontsluitingsroute

Jaarlijks wordt een bedrag van € 500.000 gespaard tot het moment dat de Zuidelijke Ontsluitingsroute is aangelegd.

Regionaal economisch ambitiedocument

Het Regionaal Investeringsfonds wordt doorontwikkelde naar een Regionaal Stimuleringsfonds. Uw raad besloot hierover op 14-10-2021. Voor de periode 2022-2025 is in totaal €204.000 beschikbaar gesteld. De kosten worden afgedekt uit de bestemmingsreserve Regionaal Stimuleringsfonds 2022-2025.

De Kreek exploitatiebijdrage

Met de beoogde verkoop van De Kreek is in het verleden geen indexatie op de exploitatiebijdrage aan Optisport begroot. Aangezien de verkoop nog niet plaats heeft gevonden, loopt de exploitatiebijdrage door. In 2023 en 2024 verwerken we de indexatie incidenteel, met een inhaalslag uit het verleden. We stelden uw raad bij de bestuursrapportage 2023 voor om de indexatie voor het jaar 2024 af te wikkelen door de inzet van de algemene reserve.

Pilot Gelres End inclusieve dagbesteding / huiskamer

De komende jaren zetten we in op doorontwikkeling van het concept en een toename van het aantal ketenpartners dat betrokken wordt bij deze preventieve voorziening. De inzet op de huiskamers, monitoring van de resultaten en de doorontwikkeling vraagt om extra middelen.

Bestemmingsreserve hervormingsagenda jeugd, praktijkondersteuners GGZ-jeugd en doorontwikkeling adviespleinen

Om te voldoen aan de landelijke doelstellingen van de hervormingsagenda jeugd vormen we een bestemmingsreserve bij het opstellen van de programmabegroting 2024. Uit deze reserve bekostigen we de

komende jaren (deels) preventieve investeringen. De reserve is dekking voor de praktijkondersteuners GGZ-jeugd (POH-GGZ Jeugd) op de Huisartsenpraktijken (€ 120.000 euro) en doorontwikkeling adviespleinen (€ 500.000).

SISA uitkering CDOKE

Gemeenten en provincies spelen een belangrijke rol in de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. De overheid heeft de 'tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid' (CDOKE) opengesteld. Deze tijdelijke regeling geldt voor de jaren 2024 en 2025. De gemeente heeft middelen aangevraagd. Voor de jaren 2026 t/m 2030 wordt op een later moment een nieuwe regeling opengesteld.

Grondexploitaties

Grondexploitaties betreffen de ontwikkeling van gronden door gemeenten, bijvoorbeeld voor woningbouw, bedrijventerreinen of infrastructuur. Het gaat hierbij om de kosten en opbrengsten die samenhangen met deze ontwikkeling. Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming altijd incidenteel vanwege de beperkte looptijd van een grondexploitatie. De gemeente ontwikkelt de locatie Paddenstoelenbuurt.

Implementatieplan BVEB

Het implementatieplan van de BVEB voorziet in de realisatie van alle in het organisatieplan gestelde doelen en daaraan verbonden acties. Het moet ertoe leiden dat de BVEB op 31 december 2024 binnen de bedrijfsvoering programmagericht werkt. Daarbij moet voor iedereen duidelijk zijn wanneer welke individuele vraag of collectieve opgave wordt beantwoord en onder welke voorwaarden dit gebeurt.

SPUK-uitkeringen

In het overzicht van incidentele baten en lasten staan diverse specifieke uitkeringen (SPUK). Dit is een financieringsvorm die wordt gebruikt door de Rijksoverheid om bepaalde taken die door gemeenten worden uitgevoerd te bekostigen. Het Rijk stelt dan geld beschikbaar voor een specifiek doel, en de gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van dat doel. De reden voor het gebruik van specifieke uitkeringen in plaats van het geld gewoon vrij te geven aan gemeenten is om te zorgen dat het geld daadwerkelijk wordt besteed aan het beoogde doel. De gemeente moet daarbij vaak verantwoording afleggen over de besteding van het geld, om te laten zien dat het inderdaad is gebruikt voor het specifieke doel. SPUK-uitkeringen zijn incidenteel van aard.

<i>bedragen x €1.000</i>	<i>Baat/ last</i>	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Incidentele lasten en baten					
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat					
Exploitatiekosten Wordenseweg	L	258	-	-	
Storting in de reserve Zuidelijke ontsluitingsroute	L	500	500	500	500
Programma Economie					
Regionaal Economisch Ambitiedocument 2022-2025	L	51	51	-	-
Regionaal Economisch Ambitiedocument 2022-2025 (dekking uit reserve)	B	-51	-51	-	-
Programma Sport, cultuur en recreatie					
Brede Regeling Combinatiefuncties (SPUK H30)	L	143	143	138	-
Brede Regeling Combinatiefuncties (SPUK H30)	B	-143	-143	-138	-
De Kreek exploitatiebijdrage	L	325	-	-	-
De Kreek exploitatiebijdrage (dekking reserve)	B	-325	-	-	-
Programma Sociaal domein					
Versterken sociale basis (SPUK H30)	L	57	57	43	-
Versterken sociale basis (SPUK H30)	B	-57	-57	-43	-
Pilot Gelres End inclusieve dagbesteding / huiskamer	L	50	25	-	-
Pilot Gelres End (dekking reserve)	B	-50	-25	-	-
Vormen bestemmingsreserve hervormingsagenda jeugd	L	1.500			
Vormen bestemmingsreserve hervormingsagenda jeugd (dekking uit algemene reserve)	B	-1.500			
Praktijkondersteuners GGZ-jeugd (POH-GGZ Jeugd) op de huisartsenpraktijken (dekking uit BR hervormingsagenda jeugd)	B	-60	-60	-	-
Doorontwikkeling adviespleinen (dekking uit BR hervormingsagenda jeugd)	B	-275	-150	-75	-
Programma Volksgezondheid en milieu					
Valpreventie (SPUK H30)	L	76	76	78	0
Valpreventie (SPUK H30)	B	-76	-76	-78	0
Subsidie CDOKE 2023-2025 (SISA)	L	438	442	0	0
Subsidie CDOKE 2023-2025 (SISA)	B	-438	-442	0	0
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
Grondexploitaties (niet-bedrijventerreinen)	L/B	2641	-2829	-2037	-4146
Voorraad grondexploitaties (niet-bedrijventerreinen)	L/B	-2641	2829	2037	4146
Overhead					
Implementatieplan BVEB	L	184	-	-	-
Implementatieplan BVEB (dekking reserve)	B	-184	-	-	-
Totaal incidentele baten en lasten inclusief incidentele reservemutaties		423	290	425	500

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

<i>bedragen x €1.000</i>	<i>Baat/ last</i>	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Structurele toevoegingen aan reserves: Reserve internationale arbeidskrachten	L	71	71	71	71
Structurele onttrekkingen reserves: Dekkingsreserve kapitaallasten	B	-329	-329	-329	-329
Saldo structurele reservemutaties		-258	-258	-258	-258
bedragen x €1.000	Baat/ last	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Incidentele toevoegingen aan reserves	L	2.000	500	500	500
Incidentele onttrekkingen reserves	B	-2.445	-286	-75	-
Saldo incidentele reservemutaties		-445	214	425	500
<i>Totaal incidentele lasten</i>	L	<i>3.582</i>	<i>1.294</i>	<i>759</i>	<i>500</i>
<i>Totaal incidentele baten</i>	B	<i>-3.159</i>	<i>-1.004</i>	<i>-334</i>	<i>-</i>

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld

Lasten	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0.1 Bestuur	2.445	2.454	2.463	2.472
0.2 Burgerzaken	882	883	892	892
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	381	380	380	379
0.4 Overhead	11.594	11.650	11.635	11.634
0.5 Treasury	-331	-198	38	275
0.61 OZB woningen	525	525	525	525
0.62 OZB niet-woningen	4	4	4	4
0.64 Belastingen overig	2	2	2	2
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	75	75	75	75
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	2.071	571	571	571
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.184	2.192	2.200	2.207
1.2 Openbare orde en veiligheid	712	712	712	712
2.1 Verkeer en vervoer	4.612	4.493	4.578	4.670
2.4 Economische havens en waterwegen	3	3	3	3
2.5 Openbaar vervoer	77	77	77	77
3.1 Economische ontwikkeling	180	180	129	129
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2	2	2	2
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	81	81	81	81
3.4 Economische promotie	35	35	35	35
4.1 Openbaar basisonderwijs	80	80	80	80
4.2 Onderwijshuisvesting	806	797	770	772
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.214	1.214	1.214	1.204
5.1 Sportbeleid en activering	578	578	568	415
5.2 Sportaccommodaties	1.619	1.330	1.311	1.304
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	210	210	210	210
5.4 Musea	2	2	2	2
5.5 Cultureel erfgoed	31	31	31	31
5.6 Media	492	492	492	492
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.835	1.846	1.928	1.926
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.540	1.459	1.390	1.308
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.524	2.529	2.529	2.529
6.3 Inkomensregelingen	5.834	6.058	6.168	6.168

Lasten	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
6.4 WSW en beschut werk	1.478	1.404	1.334	1.334
6.5 Arbeidsparticipatie	2.295	2.462	2.503	2.289
6.6 Maatwerkvoorzieningen WMO	1.152	1.032	912	912
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	2.607	2.544	2.177	2.139
6.71b Begeleiding (WMO)	1.683	1.642	1.592	1.592
6.71c Dagbesteding (WMO)	296	288	288	288
6.72a Jeugdhulp begeleiding	958	360	137	-53
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	535	535	535	535
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	66	66	66	66
6.73a Pleegzorg	452	452	452	452
6.73b Gezinsgericht	371	371	371	371
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	35	35	35	35
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	1.550	1.500	1.450	1.450
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	841	841	841	841
6.74c Gesloten plaatsing	37	37	37	37
6.81a Beschermd wonen (WMO)	322	322	322	322
6.82a Jeugdbescherming	728	728	728	728
6.82b Jeugdreclassering	16	16	16	16
7.1 Volksgezondheid	1.913	1.913	1.861	1.720
7.2 Riolering	3.830	3.483	3.586	3.665
7.3 Afval	3.122	3.122	3.122	3.122
7.4 Milieubeheer	1.333	1.336	895	895
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	140	140	139	139
8.1 Ruimtelijke ordening	2.209	2.209	2.209	2.161
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	0	4.138	3.995	5.366
8.3 Wonen en bouwen	1.554	1.554	1.554	1.554
Totaal lasten	71.965	73.417	72.392	73.301

Baten	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0.2 Burgerzaken	386	389	430	453
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	256	256	256	256
0.4 Overhead	452	452	452	452
0.5 Treasury	81	81	81	81
0.61 OZB woningen	3.511	3.511	3.511	3.511
0.62 OZB niet-woningen	2.344	2.344	2.344	2.344
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	111	111	111	111
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	45.006	45.376	41.717	41.065
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0

Baten	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0.10 Mutaties reserves	2.774	615	404	329
1.2 Openbare orde en veiligheid	49	49	49	49
2.1 Verkeer en vervoer	184	184	184	184
2.5 Openbaar vervoer	28	28	28	28
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	48	48	48	48
3.4 Economische promotie	306	306	306	306
4.2 Onderwijshuisvesting	126	126	126	126
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	180	180	180	180
5.1 Sportbeleid en activering	124	124	115	-39
5.2 Sportaccommodaties	402	402	402	402
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0
5.4 Musea	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	9	9	9	9
5.6 Media	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	229	229	229	229
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	262	262	220	142
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	4.896	5.034	5.140	5.140
6.4 WSW en beschut werk	50	50	50	50
6.5 Arbeidsparticipatie	4	4	4	4
6.6 Maatwerkvoorzieningen WMO	193	193	193	193
6.81a Beschermd wonen (WMO)	243	243	243	243
7.1 Volksgezondheid	189	189	142	0
7.2 Riolering	4.326	3.950	4.035	4.034
7.3 Afval	3.361	3.361	3.361	3.361
7.4 Milieubeheer	473	476	35	35
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	65	65	65	65
8.1 Ruimtelijke ordening	371	371	371	371
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	9	4.147	4.004	5.375
8.3 Wonen en bouwen	1.052	1.052	1.052	1.052
Totaal baten	72.096	74.215	69.895	70.186

Bijlage 2: Lijst van afkortingen

Afkorting	Toelichting	Pagina
ABF	ABF Research	50
AHOED	Apotheek en huisarts onder één dak	124
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming	24
Avri	Afvalverwijdering Rivierenland	40
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen	22
BIBOB	Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur	13
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid	95
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	14
DHW	Drank en horecawet	17
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie	39
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs	25
FMI	functiemengingsindex	28
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg	32
IHP	Integraal Huisvestingsplan	25
Lea	Lokale Educatieve Agenda	30
MER	Milieueffectrapportage	49
MFC	Multifunctioneel Centrum	68
MIRT A2	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport	6
MKB	Midden- en kleinbedrijf	20
MMA	Meld Misdaad Anoniem	16
NT2	Nederlands als tweede taal	24
ODR	Omgevingsdienst Rivierenland	16
OZB	Onroerendezaakbelasting	58
P&C-cyclus	Planning en Control-cyclus	10
PoK	Parlementaire ondervragingscommissie Kindertoeslag	10
REA	Regionale Educatieve Agenda	30
RES	Regionale Energie Strategie	49
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu	30
RSF	Regionaal Stimuleringsfonds	25
RWS	Rijkswaterstaat	40
SFR	Snelle fietsroute	6
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten	33
VPB	Vennootschapsbelasting	52
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving	48
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie	24
Wob	Wet openbaarheid van bestuur	10
Woo	Wet open overheid	10
WOZ	Waardering onroerende zaken	48
ZAT	Zorg Advies Team	31
ZLTO	Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie	21
ZZP	Zelfstandige zonder personeel	20

